www.turkishstudies.net/economy

Turkish Studies - Economics, Finance, Politics

eISSN: 2667-5625

Research Article / Araştırma Makalesi

The Discursive Construction Of The Concept Of Coup In Akis Magazine (1957-1960)

Akis Dergisi'nde Darbe Kavramının Söylemsel İnşası (1957-1960)

Meryem İrem Uzuner * - Abdulvahap Akıncı**

Abstract: The period following the Democratic Party's victory in the 1957 general elections represents an era in Turkish political life characterized by a diminishing democratic tolerance and the evolution of incumbent-opposition relations into an irreconcilable polarization. Focusing on *Akis* magazine, one of the most influential opposition media outlets of the time, this study aims to analyze the nature of the political criticisms directed at the government and whether these criticisms underwent a discursive transformation that laid the groundwork for the legitimacy of a coup d'état over time. The scientific framework of the research is based on the critical discourse analysis method, which enables the uncovering of ideological patterns and power relations embedded within the subtext of the texts. In line with this methodological approach, an extensive archival survey was conducted covering the period from immediately after the 1957 elections until May 27, 1960, when Turkish democracy was interrupted. All issues of *Akis* magazine, published weekly during the aforementioned period, were subjected to a systematic examination in terms of metaphors, historical references, and implicit nuances. As a result of the qualitative analysis, it was observed that the magazine's editorial policy positioned the military as a focal point for a solution to overcome the existing political deadlock. Direct rhetoric or latent insinuations within the magazine reinforced the perception that democratic channels were exhausted, thereby rendering a potential military coup a visible and even inevitable option in the public sphere. In particular, the presentation of other coup examples and regime changes in global politics, through comparisons established with domestic politics, constructed a process of mental preparedness among the public. In this context, the study reveals that *Akis* magazine functioned not merely as a news source, but as an actor that situated the concept of a coup within a justificatory framework and constructed the intellectual and social legitimacy for such a military intervention.

Keywords: Political Science, Democrat Party, Akis Magazine, Revolution, Adnan Menderes, Metin Toker

* Corresponding Author: Ph.D.c., Kocaeli University, Institute of Social Sciences, Department of Political Science and Public Administration

Sorumlu Yazar: Doktora Öğrencisi., Kocaeli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı

ORCID https://orcid.org/0000-0002-4668-5717

meryemiremuzuner@gmail.com

** Prof. Dr., Kocaeli University, Faculty of Economics and Administrative Sciences, Department of Political Science and Public Administration

Prof. Dr., Kocaeli Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü

ORCID https://orcid.org/0000-0001-9973-1118

abdulvahap.akinci@kocaeli.edu.tr

Cite as/ Atıf: Uzuner, M. İ., & Akıncı, A. (2026). The discursive construction of the concept of coup in Akis Magazine (1957-1960) / Akis Dergisi'nde darbe kavramının söylemsel inşası (1957-1960). *Turkish Studies-Economics, Finance, Politics*, *21*(3), 6003-6056. Ankara Bilim University Publications. https://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.94356

Received/Geliş: 11 May/Mayıs 2026

Accepted/Kabul: 15 September/Eylül 2026

Published/Yayın: 25 Semptember/Eylül 2026

Checked by plagiarism software

CC BY NC

Öz: Demokrat Parti'nin 1957 genel seçimlerinden zaferle ayrılmasını takip eden süreç, Türk siyasal hayatında demokratik hoşgörünün daraldığı ve iktidar-muhalefet ilişkilerinin uzlaşmaz bir kutuplaşmaya evrildiği bir dönemi temsil etmektedir. Bu çalışma, söz konusu dönemin en etkili muhalif yayın organlarından biri olan Akis dergisi odağında, iktidara yöneltilen siyasal eleştirilerin mahiyetini ve bu eleştirilerin zaman içerisinde bir darbe meşruiyetine zemin hazırlayan söylemsel dönüşüm yaşayıp yaşamadığını analiz etmeyi amaçlamaktadır. Araştırmanın bilimsel zeminini, metinlerin satır aralarındaki ideolojik örüntüleri ve güç ilişkilerini ortaya çıkarmaya olanak tanıyan eleştirel söylem analizi yöntemi oluşturmaktadır. Bu metodolojik yaklaşım doğrultusunda; 1957 seçimlerinin hemen akabinde, Türk demokrasisinin kesintiye uğradığı 27 Mayıs 1960 tarihine kadar olan süreci kapsayan geniş bir arşiv taraması gerçekleştirilmiştir. Söz konusu periyotta haftalık olarak yayımlanan Akis dergisinin tüm sayıları; kullanılan metaforlar, tarihsel atıflar ve satır arası imalar bağlamında sistematik bir incelemeye tabi tutulmuştur. Yapılan nitel incelemeler neticesinde, derginin yayın politikasında mevcut siyasi tıkanıklığın aşılması noktasında ordunun bir çözüm odağı olarak konumlandırıldığı gözlemlenmiştir. Dergide yer alan doğrudan retorik veya örtük imalar, demokratik kanalların kapandığı yönündeki algıyı pekiştirerek, olası bir askeri darbeyi kamusal alanda görünür ve hatta kaçınılmaz bir seçenek haline getirmiştir. Özellikle dünya siyasetindeki diğer darbe örneklerinin ve rejim değişikliklerinin sunuluş biçimi, iç siyasetle kurulan kıyaslamalar vasıtasıyla halk nezdinde belirli bir zihinsel hazırlık süreci inşa etmiştir. Bu bağlamda çalışma; Akis dergisinin sadece bir haber kaynağı değil, aynı zamanda darbe kavramını hukuki bir çerçeveye oturtan ve bu askeri müdahalenin entelektüel/toplumsal meşruiyet zeminini kurgulayan bir özne olarak işlev gördüğünü ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Siyaset Bilimi, Demokrat Parti, Akis Dergisi, Darbe, Adnan Menderes, Metin Toker

Structured Abstract

The 1957–1960 period, representing one of the most turbulent phases of Turkey's transition to a multi-party system, is characterized by a fierce polarization between the government and the opposition. During this era, the functioning of democratic institutions was overshadowed by a struggle for political existence that transcended the boundaries of political civility. Although the Democrat Party (DP) retained power in the 1957 general elections despite a loss in votes, criticisms intensified due to debates regarding political legitimacy and the prevailing economic bottleneck. This study scrutinizes *Akis* magazine, under the management of Metin Toker, which emerged as a formidable voice of the main opposition within this political climate.

The primary objective of the research is to examine the concepts upon which the political discourse in *Akis* magazine was constructed in its criticism of the DP administration, and to question whether these criticisms evolved into a rhetoric that rendered a military intervention legitimate and inevitable. The study seeks answers to the following fundamental questions: Did *Akis* magazine include direct or indirect calls for a coup? Upon which political justifications were these direct or indirect calls based? How did the insinuations regarding a coup within the magazine construct the grounds for the intervention's legitimacy? Answering these questions is essential for understanding the historical ruptures within the press-politics-military triangle.

This study shifts the focus toward the legitimacy of coups d'état by expanding the existing debates on freedom of the press in the literature. Within the theoretical framework, the argument is advanced that military interventions are not merely the result of an institutional will; rather, they rely on a process of discursive preliminary preparation that presents the coup as a 'prescription for salvation' within civil society and intellectual circles. Accordingly, the research aims to fill the gap in the literature regarding the media-coup interaction, specifically through the case of *Akis* magazine. The study provides an original contribution to the field by asserting that the rhetoric employed by the publication framed the intervention as a moral and national necessity, rather than situating it on a basis of legal legitimacy.

In this research, a discourse analysis method has been adopted, enabling the deciphering of not only the manifest meanings of texts but also the underlying ideological structures and power relations. The analysis is evaluated through the dimensions of textual linguistic analysis, discursive practice, and social practice.

In the data collection process, a comprehensive archival survey was conducted, encompassing all issues of *Akis* magazine published from the 1957 general elections until May 27, 1960. In selecting the sample, priority was given to editorials and political analyses within the sections 'Haftanın İçinden' (Inside the Week) and 'Kendi Aramızda' (Between Us). The units of analysis selected include the adjectives employed in the criticism of the Democrat Party (DP), direct or indirect appeals made to the military, and the framing of news regarding coups in global politics (such as those in Iraq, Pakistan, and Egypt). This qualitative approach has allowed for the systematic monitoring of the magazine's discursive transformation over time.

As a result of the analyses, a three-stage discursive construction process was identified in the editorial policy of *Akis* magazine. In the first phase of the analysis, titled Emphasis on Law and Democracy (1957–1958), the concentrated critical discourse is constructed through democratic parameters such as constitutional principles, freedom of the press, and electoral security. During this process, the Democrat Party is depicted as a political elite group abusing the national will; however, proposed solutions to the existing crisis continue to be sought within a parliamentary and legal plane, remaining within the boundaries of the democratic system's legitimacy. In addition to criticisms made at the constitutional level, coups occurring in other countries were extensively covered during this period. In the period of Comparative Revolutionary Rhetoric (1958–1959), it is observed that international military uprisings, particularly the 1958 Iraqi Coup, were problematized within the magazine in a broad perspective and a systematic manner. In the aforementioned news content, the implicit parallels established between the ultimate fates of overthrown dictators and the political course of the Democrat Party administration served to construct a specific perception within the social memory. This discursive strategy conditioned the mental schema of the Turkish reader to accept the phenomenon of military intervention as the sole method of resolving current political crises; thus, the idea of intervention was normalized in the collective subconscious as a rational necessity and an inevitable outcome. Finally, with the Positioning of the Military as a Savior (1959–1960), following the establishment of the Investigatory Committee and the intensification of pressures, the magazine's discourse began to imply that the military's silence was now a matter of patriotism. The emphasis on the demonstrations of military students and the social prestige of officers indicates that the military was legitimized as a focal point for a political solution.

The findings indicate that the magazine did not merely report events; on the contrary, it assumed the role of a public conscience inviting the military to intervene. It particularly reinforced the idea that the intervention of the military bureaucracy was a necessity at the point where civilian politics had reached a deadlock. This situation is in full alignment with the thesis of the discursive construction of coup legitimacy discussed within the conceptual framework.

The fundamental conclusion reached as a result of the research is that the publishing activities carried out by *Akis* magazine between 1957 and 1960 were among the most significant factors in preparing the social and intellectual foundation for the May 27 intervention. By declaring the Democrat Party administration illegitimate, the magazine systematically propagated the notion that the Turkish Armed Forces was the only power capable of eliminating this illegitimacy. In this context, May 27 was not a sudden military movement, but rather the manifestation of a narrative that had been constructed in minds through the press over the years.

Recommendations for Academic Researchers: While this study is specific to *Akis*, conducting a comparative discourse analysis with the pro-government press of the period (such as the *Zafer* newspaper) is essential to understanding the bilateral dimensions of the polarization. Furthermore, the continuity of the 'putschist tradition' in Turkey should be examined by making comparisons with the press discourse during the 1971 and 1980 processes through the method of discourse analysis.

Keywords: Political Science, Democrat Party, Akis Magazine, Revolution, Adnan Menderes, Metin Toker.

ملخص منظم

تتميز الفترة 1957–1960، التي تمثل إحدى أكثر المراحل اضطرابًا في انتقال تركيا إلى النظام متعدد الأحزاب، باستقطاب حاد بين الحكومة والمعارضة. وخلال هذه الحقبة، طغى الصراع من أجل البقاء السياسي — الذي تجاوز حدود اللياقة السياسية — على أداء المؤسسات بالسلطة في الانتخابات العامة لعام 1957 على الرغم من خسارته في عدد الأصوات، فقد (DP) الديمقراطية. ورغم احتفاظ الحزب الديمقراطي اشتدت حدة الانتقادات بسبب الجدل الدائر حول الشرعية السياسية والركود الاقتصادي السائد. تتناول هذه الدراسة مجلة *أكيس*، التي كان يديرها ميتين توكر، والتي برزت كصوت قوي للمعارضة الرئيسية في ظل هذا المناخ السياسي.

الهدف الأساسي من البحث هو دراسة المفاهيم التي بُني عليها الخطاب السياسي في مجلة *أكيس* في انتقادها لإدارة الحزب الديمقراطي، والتساؤل عما إذا كانت هذه الانتقادات قد تطورت إلى خطاب جعل التدخل العسكري شرعيًا وحتميًا. وتسعى الدراسة إلى إيجاد إجابات للأسئلة الأساسية التالية: هل تضمنت مجلة *أكيس* دعوات مباشرة أو غير مباشرة لانقلاب؟ وما هي المبررات السياسية التي استندت إليها هذه الدعوات المباشرة أو غير المباشرة؟ كيف شكلت التلميحات المتعلقة بالانقلاب داخل المجلة الأسس لشرعية التدخل؟ إن الإجابة على هذه الأسئلة أمر ضروري لفهم الانقطاعات التاريخية داخل المثلث المكون من الصحافة والسياسة والجيش.

تحول هذه الدراسة التركيز نحو شرعية الانقلابات العسكرية من خلال توسيع نطاق النقاشات الحالية حول حرية الصحافة في الأدبيات. ضمن الإطار النظري، يُطرح الحجة القائلة بأن التدخلات العسكرية ليست مجرد نتيجة لإرادة مؤسسية؛ بل تعتمد على عملية تحضير تمهيدي خطابي تُقدّم الانقلاب باعتباره «وصفة للخلاص» داخل المجتمع المدني والأوساط الفكرية. وبناءً على ذلك، تهدف هذه الدراسة إلى سد الفجوة في الأدبيات المتعلقة بالتفاعل بين وسائل الإعلام والانقلابات، وتحديداً من خلال حالة مجلة *أكيس*. تقدم الدراسة مساهمة أصلية في هذا المجال من خلال التأكيد على أن الخطاب الذي استخدمته المجلة صوّر التدخل على أنه ضرورة أخلاقية ووطنية، بدلاً من وضعه على أساس الشرعية القانونية.

في هذا البحث، تم اعتماد منهج تحليل الخطاب، مما مكن من فك رموز ليس فقط المعاني الظاهرة للنصوص، بل أيضاً الهياكل الأيديولوجية وعلاقات القوة الكامنة وراءها. ويتم تقييم التحليل من خلال أبعاد التحليل اللغوي النصي، والممارسة الخطابية، والممارسة الاجتماعية.

في عملية جمع البيانات، أُجري مسح شامل للأرشيف، شمل جميع أعداد مجلة *أكيس* التي نُشرت منذ الانتخابات العامة لعام 1957 وحتى 27 مايو 1960. وعند اختيار العينة، أُعطيت الأولوية للافتتاحيات والتحليلات السياسية ضمن قسمي «Haftanın İçinden» (من داخل الأسبوع) و «Kendi Aramızda» (بيننا). وتشمل وحدات التحليل المختارة الصفات المستخدمة في انتقاد الحزب الديمقراطي (DP)، والنداءات المباشرة أو غير المباشرة الموجهة إلى الجيش، وتأطير الأخبار المتعلقة بالانقلابات في السياسة العالمية (مثل تلك التي وقعت في العراق وباكستان ومصر). وقد أتاح هذا النهج النوعي الرصد المنهجي للتحول الخطابي للمجلة بمرور الوقت.

ونتيجة لهذه التحليلات، تم تحديد عملية بناء خطابي من ثلاث مراحل في السياسة التحريرية لمجلة *أكيس*. في المرحلة الأولى من التحليل، التي حملت عنوان «التركيز على القانون والديمقراطية» (1957–1958)، تم بناء الخطاب النقدي المركّز من خلال معايير ديمقراطية مثل المبادئ الدستورية، وحرية الصحافة، وأمن الانتخابات. خلال هذه العملية، يُصوَّر الحزب الديمقراطي على أنه مجموعة نخبوية سياسية تسيء استخدام الإرادة الوطنية؛ ومع ذلك، استمر البحث عن حلول مقترحة للأزمة القائمة ضمن الإطار البرلماني والقانوني، مع البقاء ضمن حدود شرعية النظام الديمقراطي. وبالإضافة إلى الانتقادات الموجهة على المستوى الدستوري، حظيت الانقلابات التي وقعت في بلدان أخرى بتغطية واسعة خلال هذه الفترة. في فترة «الخطاب الثوري المقارن» (1958–1959)، يُلاحظ أن الانتفاضات العسكرية الدولية، ولا سيما

الانقلاب العراقي عام 1958، تمت مناقشتها في المجلة من منظور واسع وبطريقة منهجية. في المحتوى الإخباري المذكور أعلاه، ساهمت أوجه التشابه الضمنية التي أُقيمت بين المصائر النهائية للديكتاتوريين المخلوعين والمسار السياسي لإدارة الحزب الديمقراطي في تشكيل تصور محدد ضمن الذاكرة الاجتماعية. وقد هيّأت هذه الاستراتيجية الخطابية المخطط الذهني للقارئ التركي لقبول ظاهرة التدخل العسكري باعتبارها الطريقة ،الوحيدة لحل الأزمات السياسية الراهنة؛ وبالتالي، تم تطبيع فكرة التدخل في اللاوعي الجماعي باعتبارها ضرورة عقلانية ونتيجة حتمية. وأخيرًا مع «تقديم الجيش بصفته المنقذ» (1959–1960)، عقب تشكيل لجنة التحقيق وتصاعد الضغوط، بدأ خطاب المجلة يلمح إلى أن صمت الجيش أصبح الآن مسألة وطنية. ويشير التركيز على مظاهرات طلاب الكليات العسكرية والمكانة الاجتماعية للضباط إلى أن الجيش قد تم إضفاء الشرعية عليه باعتباره محورًا لحل سياسي.

تشير النتائج إلى أن المجلة لم تكتفِ بتغطية الأحداث؛ بل على العكس، فقد تولت دور الضمير العام الذي يدعو الجيش إلى التدخل. وعززت بشكل خاص فكرة أن تدخل البيروقراطية العسكرية كان ضرورة في المرحلة التي وصلت فيها السياسة المدنية إلى طريق مسدود. ويتوافق هذا الوضع تمامًا مع أطروحة البناء الخطابي لشرعية الانقلاب التي نوقشت ضمن الإطار المفاهيمي.

الاستنتاج الأساسي الذي تم التوصل إليه نتيجة لهذا البحث هو أن الأنشطة النشرية التي قامت بها مجلة *أكيس* بين عامي 1957 و1960 كانت من بين أهم العوامل في إعداد الأساس الاجتماعي والفكري لتدخل 27 مايو. ومن خلال إعلان عدم شرعية إدارة الحزب الديمقراطي، روجت المجلة بشكل منهجي لفكرة أن القوات المسلحة التركية هي القوة الوحيدة القادرة على القضاء على هذا عدم الشرعية. وفي هذا السياق، لم يكن 27 مايو حركة عسكرية مفاجئة، بل كان تجسيدًا لرواية تم بناؤها في أذهان الناس عبر الصحافة على مدار السنوات.

توصيات للباحثين الأكاديميين: على الرغم من أن هذه الدراسة تقتصر على مجلة *أكيس*، فإن إجراء تحليل خطابي مقارن مع الصحافة الموالية للحكومة في تلك الفترة (مثل صحيفة *زافير*) أمر ضروري لفهم الأبعاد الثنائية للاستقطاب. علاوة على ذلك، ينبغي دراسة استمرارية «تقليد الانقلابات» في تركيا من خلال إجراء مقارنات مع الخطاب الصحفي خلال أحداث عامي 1971 و1980 باستخدام منهجية تحليل الخطاب.

الكلمات المفتاحية: العلوم السياسية، الحزب الديمقراطي، مجلة «أكيس»، الثورة، عدنان مندريس، ميتين توكر.

Résumé Structuré

La période 1957-1960, qui représente l'une des phases les plus tumultueuses de la transition de la Turquie vers un système multipartite, se caractérise par une polarisation intense entre le gouvernement et l'opposition. Au cours de cette période, le fonctionnement des institutions démocratiques a été éclipsé par une lutte pour la survie politique qui a dépassé les limites de la civilité politique. Bien que le Parti démocrate (DP) ait conservé le pouvoir lors des élections législatives de 1957 malgré une perte de voix, les critiques se sont intensifiées en raison des débats sur la légitimité politique et de l'impasse économique qui régnait alors. Cette étude examine de près le magazine *Akis*, dirigé par Metin Toker, qui s'est imposé comme une voix redoutable de la principale opposition dans ce climat politique.

L'objectif principal de cette recherche est d'examiner les concepts sur lesquels s'est construit le discours politique du magazine *Akis* dans sa critique de l'administration du PD, et de se demander si ces critiques ont évolué vers une rhétorique rendant une intervention militaire légitime et inévitable. L'étude cherche à répondre aux questions fondamentales suivantes : le magazine *Akis* a-t-il formulé des appels directs ou indirects à un coup d'État ? Sur quelles justifications politiques ces appels directs ou indirects s'appuyaient-ils ? Comment les insinuations concernant un coup d'État dans le magazine ont-elles établi les fondements de la légitimité de l'intervention ? Répondre à ces questions est essentiel pour comprendre les ruptures historiques au sein du triangle presse-politique-armée.

Cette étude recentre l'attention sur la légitimité des coups d'État en élargissant les débats existants sur la liberté de la presse dans la littérature. Dans le cadre théorique, l'argument avancé est que les interventions militaires ne sont pas simplement le résultat d'une volonté institutionnelle ; elles s'appuient plutôt sur un processus de préparation discursive préalable qui présente le coup d'État comme une « recette de salut » au sein de la société civile et des cercles intellectuels. En conséquence, cette recherche vise à combler une lacune dans la littérature concernant l'interaction entre les médias et les coups d'État, notamment à travers le cas du magazine *Akis*. Cette étude apporte une contribution originale au domaine en affirmant que la rhétorique employée par la publication présentait l'intervention comme une nécessité morale et nationale, plutôt que de la fonder sur une légitimité juridique.

Dans cette recherche, une méthode d'analyse du discours a été adoptée, permettant de déchiffrer non seulement les significations manifestes des textes, mais aussi les structures idéologiques sous-jacentes et les rapports de pouvoir. L'analyse est évaluée à travers les dimensions de l'analyse linguistique textuelle, de la pratique discursive et de la pratique sociale.

Dans le cadre du processus de collecte des données, une étude archivistique exhaustive a été menée, couvrant tous les numéros du magazine *Akis* publiés depuis les élections législatives de 1957 jusqu'au 27 mai 1960. Lors de la sélection de l'échantillon, la priorité a été donnée aux éditoriaux et aux analyses politiques figurant dans les rubriques « Haftanın İçinden » (Au cœur de la semaine) et « Kendi Aramızda » (Entre nous). Les unités d'analyse retenues comprennent les adjectifs utilisés dans la critique du Parti démocrate (DP), les appels directs ou indirects lancés à l'armée, ainsi que le cadrage des informations relatives aux coups d'État dans la politique mondiale (tels que ceux survenus en Irak, au Pakistan et en Égypte). Cette approche qualitative a permis un suivi systématique de la transformation discursive du magazine au fil du temps.

À l'issue de ces analyses, un processus de construction discursive en trois étapes a été identifié dans la ligne éditoriale du magazine *Akis*. Au cours de la première phase de l'analyse, intitulée « Accent mis sur le droit et la démocratie » (1957–1958), le discours critique concentré s'articule autour de paramètres démocratiques tels que les principes constitutionnels, la liberté de la presse et la sécurité électorale. Au cours de ce processus, le Parti démocrate est dépeint comme un groupe d'élite politique abusant de la volonté nationale ; toutefois, les solutions proposées à la crise existante continuent d'être recherchées sur le plan parlementaire et juridique, en restant dans les limites de la légitimité du système démocratique. Outre les critiques formulées au niveau constitutionnel, les coups d'État survenus dans d'autres pays ont fait l'objet d'une couverture médiatique approfondie durant cette période. Au cours de la période dite de « rhétorique révolutionnaire comparative » (1958-1959), on observe que les soulèvements militaires internationaux, en particulier le coup d'État irakien de 1958, ont été abordés dans le magazine sous un angle large et de manière systématique. Dans les contenus d'actualité susmentionnés, les parallèles implicites établis entre le sort final des dictateurs renversés et la trajectoire politique du gouvernement du Parti démocrate ont contribué à construire une perception spécifique au sein de la mémoire sociale. Cette stratégie discursive a conditionné le schéma mental du lecteur turc à accepter le phénomène de l'intervention militaire comme seule méthode de résolution des crises politiques du moment ; ainsi, l'idée d'intervention s'est normalisée dans l'inconscient collectif en tant que nécessité rationnelle et issue inévitable. Enfin, avec le « positionnement de l'armée en tant que sauveur » (1959–1960), à la suite de la création de la commission d'enquête et de l'intensification des pressions, le discours du magazine a commencé à laisser entendre que le silence de l'armée relevait désormais du patriotisme. L'accent mis sur les manifestations des étudiants de l'école militaire et sur le prestige social des officiers indique que l'armée était légitimée en tant que pivot d'une solution politique.

Les résultats indiquent que le magazine ne se contentait pas de relater les événements ; au contraire, il endossait le rôle d'une conscience publique invitant l'armée à intervenir. Il renforçait notamment l'idée que l'intervention de la bureaucratie militaire était une nécessité à un moment où la politique civile était dans l'impasse. Cette situation s'inscrit pleinement dans la thèse de la construction discursive de la légitimité du coup d'État abordée dans le cadre conceptuel.

La conclusion fondamentale tirée de cette recherche est que les activités éditoriales menées par le magazine *Akis* entre 1957 et 1960 ont compté parmi les facteurs les plus significatifs dans la préparation du terreau social et intellectuel de l'intervention du 27 mai. En déclarant illégitime le gouvernement du Parti démocrate, le magazine a systématiquement propagé l'idée que les Forces armées turques étaient la seule puissance capable d'éliminer cette illégitimité. Dans ce contexte, le 27 mai n'a pas constitué un mouvement militaire soudain, mais plutôt la manifestation d'un récit qui s'était construit dans les esprits par le biais de la presse au fil des années.

Recommandations à l'intention des chercheurs universitaires : bien que cette étude porte spécifiquement sur *Akis*, il est essentiel de mener une analyse discursive comparative avec la presse pro-gouvernementale de l'époque (telle que le journal *Zafer*) pour comprendre les dimensions bilatérales de la polarisation. En outre, la continuité de la « tradition putschiste » en Turquie devrait être examinée en établissant des comparaisons avec le discours de la presse lors des processus de 1971 et 1980, à l'aide de la méthode d'analyse du discours.

Mots-clés: Sciences politiques, Parti démocrate, magazine Akis, révolution, Adnan Menderes, Metin Toker.

Resumen Estructurado

El período comprendido entre 1957 y 1960, que representa una de las fases más turbulentas de la transición de Turquía hacia un sistema multipartidista, se caracteriza por una feroz polarización entre el Gobierno y la oposición. Durante esta época, el funcionamiento de las instituciones democráticas se vio eclipsado por una lucha por la supervivencia política que traspasó los límites de la civilidad política. Aunque el Partido Demócrata (DP) conservó el poder en las elecciones generales de 1957 a pesar de haber perdido votos, las críticas se intensificaron debido a los debates sobre la legitimidad política y al estancamiento económico imperante. Este estudio analiza la revista *Akis*, dirigida por Metin Toker, que se erigió como una voz formidable de la principal oposición en este clima político.

El objetivo principal de la investigación es examinar los conceptos sobre los que se construyó el discurso político de la revista *Akis* en su crítica al gobierno del PD, y cuestionar si estas críticas se convirtieron en una retórica que hizo que la intervención militar resultara legítima e inevitable. El estudio busca respuestas a las siguientes preguntas fundamentales: ¿Incluyó la revista *Akis* llamamientos directos o indirectos a un golpe de Estado? ¿En qué justificaciones políticas se basaban estos llamamientos directos o indirectos? ¿Cómo construyeron las insinuaciones sobre un golpe de Estado en la revista los fundamentos de la legitimidad de la intervención? Responder a estas preguntas es esencial para comprender las rupturas históricas en el triángulo prensa-política-ejército.

Este estudio desplaza el foco hacia la legitimidad de los golpes de Estado, ampliando los debates existentes sobre la libertad de prensa en la literatura. Dentro del marco teórico, se plantea el argumento de que las intervenciones militares no son meramente el resultado de una voluntad institucional, sino que se basan en un proceso de preparación preliminar discursiva que presenta el golpe como una «receta para la salvación» en la sociedad civil y los círculos intelectuales. En consecuencia, la investigación pretende colmar la laguna existente en la literatura sobre la interacción entre los medios de comunicación y los golpes de Estado, concretamente a través del caso de la revista *Akis*. El estudio aporta una contribución original al campo al afirmar que la retórica empleada por la publicación enmarcaba la intervención como una necesidad moral y nacional, en lugar de situarla sobre una base de legitimidad jurídica.

En esta investigación se ha adoptado un método de análisis del discurso, lo que permite descifrar no solo los significados manifiestos de los textos, sino también las estructuras ideológicas subyacentes y las relaciones de poder. El análisis se evalúa a través de las dimensiones del análisis lingüístico textual, la práctica discursiva y la práctica social.

En el proceso de recopilación de datos, se llevó a cabo un estudio archivístico exhaustivo que abarcó todos los números de la revista *Akis* publicados desde las elecciones generales de 1957 hasta el 27 de mayo de 1960. A la hora de seleccionar la muestra, se dio prioridad a los editoriales y análisis políticos de las secciones «Haftanın İçinden» (De la semana) y «Kendi Aramızda» (Entre nosotros). Las unidades de análisis seleccionadas incluyen los adjetivos empleados en la crítica al Partido Demócrata (DP), los llamamientos directos o indirectos dirigidos a los militares y el encuadre de las noticias relativas a golpes de Estado en la política mundial (como los de Irak, Pakistán y Egipto). Este enfoque cualitativo ha permitido realizar un seguimiento sistemático de la transformación discursiva de la revista a lo largo del tiempo.

Como resultado de los análisis, se identificó un proceso de construcción discursiva en tres etapas en la política editorial de la revista *Akis*. En la primera fase del análisis, titulada «Énfasis en la ley y la democracia» (1957-1958), el discurso crítico se articula en torno a parámetros democráticos como los principios constitucionales, la libertad de prensa y la seguridad electoral. Durante este proceso, el Partido Demócrata es retratado como un grupo de élite política que abusa de la voluntad nacional; sin embargo, las soluciones propuestas a la crisis existente siguen buscándose en el plano parlamentario y jurídico, sin traspasar los límites de la legitimidad del sistema democrático. Además de las críticas formuladas a nivel constitucional, durante este periodo se cubrieron ampliamente los golpes de Estado ocurridos en otros países. En el periodo de la «Retórica Revolucionaria Comparada» (1958-1959), se observa que los levantamientos militares internacionales, en particular el golpe de Estado iraquí de 1958, se abordaron en la revista desde una perspectiva amplia y de manera sistemática. En los contenidos informativos mencionados, los paralelismos implícitos establecidos entre el destino final de los dictadores derrocados y la trayectoria política del Gobierno del Partido Demócrata sirvieron para construir una percepción específica en la memoria social. Esta estrategia discursiva condicionó el esquema mental del lector turco para que aceptara el fenómeno de la intervención militar como

único método para resolver las crisis políticas del momento; de este modo, la idea de la intervención se normalizó en el subconsciente colectivo como una necesidad racional y un desenlace inevitable. Por último, con el «Posicionamiento de los militares como salvadores» (1959-1960), tras la creación de la Comisión de Investigación y la intensificación de las presiones, el discurso de la revista comenzó a dar a entender que el silencio de los militares era ahora una cuestión de patriotismo. El énfasis en las manifestaciones de los estudiantes de las academias militares y en el prestigio social de los oficiales indica que se legitimó a los militares como eje central de una solución política.

Los resultados indican que la revista no se limitó a informar sobre los acontecimientos; por el contrario, asumió el papel de conciencia pública invitando a los militares a intervenir. En particular, reforzó la idea de que la intervención de la burocracia militar era una necesidad en un momento en que la política civil se encontraba en un punto muerto. Esta situación concuerda plenamente con la tesis de la construcción discursiva de la legitimidad del golpe de Estado analizada en el marco conceptual.

La conclusión fundamental a la que se llega como resultado de la investigación es que las actividades editoriales llevadas a cabo por la revista *Akis* entre 1957 y 1960 se contaron entre los factores más significativos a la hora de sentar las bases sociales e intelectuales de la intervención del 27 de mayo. Al declarar ilegítima la administración del Partido Demócrata, la revista propagó sistemáticamente la idea de que las Fuerzas Armadas turcas eran el único poder capaz de eliminar dicha ilegitimidad. En este contexto, el 27 de mayo no fue un movimiento militar repentino, sino más bien la manifestación de una narrativa que se había construido en las mentes a través de la prensa a lo largo de los años.

Recomendaciones para los investigadores académicos: Aunque este estudio se centra específicamente en *Akis*, es esencial realizar un análisis discursivo comparativo con la prensa progubernamental de la época (como el periódico *Zafer*) para comprender las dimensiones bilaterales de la polarización. Además, la continuidad de la «tradición golpista» en Turquía debería examinarse realizando comparaciones con el discurso de la prensa durante los procesos de 1971 y 1980 mediante el método del análisis del discurso.

Palabras clave: Ciencias Políticas, Partido Demócrata, revista Akis, Revolución, Adnan Menderes, Metin Toker.

结构化摘要

1957年至1960年期间是土耳其向多党制过渡过程中最为动荡的阶段之一，其特点是政府与反对派之间存在激烈的两极分化。在此期间，民主制度的运作被一场超越政治文明界限的政治生存之争所掩盖。尽管民主党（DP）在1957年大选中虽得票率下降但仍保住了执政权，但围绕政治合法性及当时普遍存在的经济瓶颈所引发的争论，使针对该党的批评声浪日益高涨。本研究深入剖析了由梅廷·托克尔（Metin Toker）主编的《阿基斯》（*Akis*）杂志——该刊物在此政治氛围中，逐渐成为主要反对派的一股强大声音。

本研究的主要目标是考察《阿基斯》杂志在批评民主党政府时所构建的政治话语概念基础，并探讨这些批评是否演变为一种使军事干预显得合法且不可避免的修辞。本研究试图回答以下根本性问题：《阿基斯》杂志是否包含直接或间接的政变呼吁？这些直接或间接的呼吁基于哪些政治理由？该杂志中关于政变的暗示如何为干预的合法性奠定了基础？回答这些问题对于理解新闻界-政界-军界三角关系中的历史断裂至关重要。

本研究通过拓展文献中关于新闻自由的现有讨论，将焦点转向政变的合法性问题。在理论框架内，本文提出论点：军事干预并非仅仅是制度意志的结果；相反，它依赖于一种话语上的前期准备过程，该过程在公民社会和知识界将政变呈现为一种“救赎良方”。因此，本研究旨在填补文献中关于媒体与政变互动的空白，特别是通过《阿基斯》杂志这一案例。本研究通过指出该刊物所采用的修辞将军事干预塑造成一种道德和民族的必要之举，而非基于法律合法性，从而为该领域做出了原创性贡献。

本研究采用了话语分析方法，不仅能够解读文本的显性意义，还能揭示其背后的意识形态结构和权力关系。分析通过文本语言分析、话语实践和社会实践三个维度进行评估。

在数据收集过程中，进行了全面的档案调查，涵盖了从1957年大选至1960年5月27日期间出版的《阿基斯》杂志所有期号。在样本选择上，优先考虑“本周聚焦”（Haftanın İçinden）和“我们之间”（Kendi Aramızda）栏目中的社论和政治分析文章。选定的分析单位包括：用于批评民主党（DP）的形容词、对军方的直接或间接呼吁，以及关于全球政治中政变（如伊拉克、巴基斯坦和埃及的政变）的新闻框架。这种定性研究方法使得能够系统地追踪该杂志随时间推移的言论转型。

分析结果表明，《阿基斯》杂志的编辑方针中存在一个三阶段的话语建构过程。在分析的第一阶段——题为“强调法律与民主”（1957–1958）——集中批判性话语是通过宪法原则、新闻自由和选举安全等民主范式构建的。在此过程中，民主党被描绘成一个滥用国民意志的政治精英集团；然而，针对现有危机的解决方案仍持续在议会和法律层面寻求，始终未超出民主体制合法性的边界。除在宪法层面提出的批评外，这一时期还广泛报道了其他国家发生的政变。在“比较革命修辞”时期（1958–1959），可以观察到该杂志从广阔的视角和系统化的方式，对国际军事起义——尤其是1958年伊拉克政变——进行了问题化探讨。在前述新闻内容中，被推翻的独裁者最终命运与民主党政府政治走向之间所建立的隐含类比，在社会记忆中构建了一种特定的认知。这种话语策略塑造了土耳其读者的思维模式，使其将军事干预视为解决当前政治危机的唯一途径；由此，干预这一观念在集体潜意识中被常态化，被视为一种理性的必要手段和不可避免的结果。最后，随着“将军队定位为救世主”（1959–1960）的策略展开——在调查委员会成立及压力加剧之后——该杂志的论述开始暗示，军方的沉默如今已成为一种爱国行为。对军校学生示威活动及军官社会声望的强调表明，军队已被合法化为政治解决方案的核心。

研究结果表明，该杂志并非仅仅报道事件；相反，它承担起了“公共良知”的角色，呼吁军队介入。它特别强化了这样一种观念：当文官政治陷入僵局时，军方官僚机构的介入便成为一种必要。这种情况与概念框架内所讨论的“政变合法性话语建构”论点完全一致。

本研究得出的根本结论是：1957年至1960年间《阿基斯》（*Akis*）杂志开展的出版活动，是为5月27日干预行动奠定社会和思想基础的最重要因素之一。该杂志通过宣布民主党政府不合法，系统性地传播了这样一种观念：土耳其武装部队是唯一能够消除这种不合法性的力量。在此背景下，5月27日并非一场突如其来的军事行动，而是多年来通过新闻媒体在民众心中构建的叙事所呈现出的结果。

对学术研究者的建议：虽然本研究以*《阿基斯》*杂志为研究对象，但为了理解两极分化的双向维度，与当时亲政府的媒体（如*《扎费尔》*报）进行比较话语分析至关重要。此外，应通过话语分析方法，结合1971年和1980年事件期间的媒体话语进行比较，以考察土耳其“政变传统”的延续性。

关键词： 政治学、民主党、《阿基斯》杂志、革命、阿德南·曼德雷斯、梅廷·托克尔。

Структурированное Резюме

Период 1957–1960 годов, представляющий собой один из самых бурных этапов перехода Турции к многопартийной системе, характеризуется острой поляризацией между правительством и оппозицией. В этот период функционирование демократических институтов было затмено борьбой за политическое выживание, выходившей за рамки политической пристойности. Хотя Демократическая партия (ДП) сохранила власть на всеобщих выборах 1957 года, несмотря на потерю голосов, критика усилилась из-за споров о политической легитимности и сложившегося экономического кризиса. В данном исследовании тщательно анализируется журнал *«Акис»* под руководством Метина Токера, который в этой политической обстановке стал влиятельным рупором основной оппозиции.

Основная цель исследования — проанализировать концепции, на которых строился политический дискурс журнала *«Акис»* в его критике администрации ДП, а также выяснить, превратилась ли эта критика в риторику, которая сделала военное вмешательство легитимным и неизбежным. Исследование ищет ответы на следующие фундаментальные вопросы: содержал ли журнал *«Акис»* прямые или косвенные призывы к перевороту? На каких политических обоснованиях

основывались эти прямые или косвенные призывы? Как намеки на государственный переворот в журнале создавали основу для легитимности вмешательства? Ответы на эти вопросы необходимы для понимания исторических разрывов в треугольнике «пресса-политика-вооруженные силы».

Данное исследование переносит акцент на легитимность государственных переворотов, расширяя существующие в литературе дискуссии о свободе прессы. В рамках теоретической концепции выдвигается тезис о том, что военные вмешательства являются не просто результатом институциональной воли; скорее, они опираются на процесс дискурсивной предварительной подготовки, в ходе которой переворот представляется в гражданском обществе и интеллектуальных кругах как «рецепт спасения». Соответственно, цель исследования заключается в восполнении пробела в литературе, касающегося взаимодействия СМИ и государственных переворотов, в частности на примере журнала *«Акис»*. Исследование вносит оригинальный вклад в данную область, утверждая, что риторика, использованная изданием, представляла военную интервенцию как моральную и национальную необходимость, а не обосновывала её с точки зрения правовой легитимности.

В данном исследовании был применен метод дискурс-анализа, позволяющий расшифровать не только явные значения текстов, но и лежащие в их основе идеологические структуры и властные отношения. Анализ проводится с учетом таких аспектов, как лингвистический анализ текстов, дискурсивная практика и социальная практика.

В процессе сбора данных было проведено всестороннее архивное исследование, охватившее все номера журнала *Akis*, выпущенные с момента всеобщих выборов 1957 года до 27 мая 1960 года. При отборе выборки приоритет отдавался редакционным статьям и политическим аналитическим материалам в рубриках «Haftanın İçinden» («Из жизни недели») и «Kendi Aramızda» («Между нами»). В качестве единиц анализа были выбраны прилагательные, использовавшиеся в критике Демократической партии (ДП), прямые или косвенные обращения к военным, а также рамки подачи новостей о переворотах в мировой политике (таких как в Ираке, Пакистане и Египте). Такой качественный подход позволил систематически отслеживать дискурсивную трансформацию журнала с течением времени.

В результате анализа в редакционной политике журнала *Akis* был выявлен трехэтапный процесс дискурсивной конструкции. На первом этапе анализа, озаглавленном «Акцент на законе и демократии» (1957–1958 гг.), концентрированный критический дискурс строится на основе таких демократических параметров, как конституционные принципы, свобода прессы и безопасность выборов. В ходе этого процесса Демократическая партия изображается как группа политической элиты, злоупотребляющая волей народа; однако предлагаемые решения существующего кризиса по-прежнему ищутся в парламентской и правовой плоскости, не выходя за пределы легитимности демократической системы. Помимо критики на конституционном уровне, в этот период широко освещались государственные перевороты, происходившие в других странах. В период «Сравнительной революционной риторики» (1958–1959 гг.) наблюдается, что международные военные восстания, в частности иракский переворот 1958 года, рассматривались в журнале в широкой перспективе и систематически. В упомянутых новостных материалах неявные параллели, проводимые между конечной судьбой свергнутых диктаторов и политическим курсом администрации Демократической партии, служили формированию определенного восприятия в общественной памяти. Эта дискурсивная стратегия подготовила ментальную схему турецкого читателя к восприятию феномена военного вмешательства как единственного способа разрешения текущих политических кризисов; таким образом, идея вмешательства была нормализована в коллективном подсознании как рациональная необходимость и неизбежный исход. Наконец, в рамках позиционирования военных в качестве спасителей (1959–1960 гг.), после создания Следственной комиссии и усиления давления, дискурс журнала стал подразумевать, что молчание военных теперь является проявлением патриотизма. Акцент на демонстрациях курсантов и социальном престиже офицеров указывает на то, что военные были легитимированы в качестве центрального элемента политического решения.

Результаты исследования показывают, что журнал не просто освещал события; напротив, он взял на себя роль общественной совести, призывая военных к вмешательству. В частности, он укреплял идею о том, что вмешательство военной бюрократии было необходимостью в тот момент, когда гражданская политика зашла в тупик. Эта ситуация полностью соответствует тезису о дискурсивном конструировании легитимности переворота, обсуждаемому в рамках концептуальной модели.

Основной вывод, сделанный по итогам исследования, заключается в том, что издательская деятельность журнала *«Акис»* в период с 1957 по 1960 год была одним из наиболее значимых факторов, подготовивших социальную и интеллектуальную основу для вмешательства 27 мая. Объявляя администрацию Демократической партии нелегитимной, журнал систематически пропагандировал идею о том, что турецкие вооруженные силы являются единственной силой, способной устранить эту нелегитимность. В этом контексте события 27 мая не были внезапным военным шагом, а скорее проявлением нарратива, который на протяжении многих лет формировался в сознании людей посредством прессы.

Рекомендации для научных исследователей: Хотя данное исследование посвящено конкретно журналу *«Акис»*, проведение сравнительного дискурс-анализа с проправительственной прессой того периода (такой как газета *«Зафер»*) имеет важное значение для понимания двусторонних аспектов поляризации. Кроме того, следует изучить преемственность «традиции переворотов» в Турции путем сравнения с дискурсом прессы во время событий 1971 и 1980 годов с использованием метода дискурс-анализа.

Ключевые слова: политология, Демократическая партия, журнал «Акис», революция, Аднан Мендерес, Метин Токер.

संरचित सारांश

1957–1960 की अवधि, जो तुर्की के बहु-दलीय प्रणाली में संक्रमण के सबसे अशांत चरणों में से एक का प्रतिनिधित्व करती है, सरकार और विपक्ष के बीच तीव्र ध्रुवीकरण की विशेषता थी। इस युग के दौरान, लोकतांत्रिक संस्थानों के कामकाज पर राजनीतिक अस्तित्व के लिए एक ऐसे संघर्ष का साया मंडराया जो राजनीतिक शिष्टाचार की सीमाओं से परे था।

हालाँकि डेमोक्रेट पार्टी (डीपी) ने 1957 के आम चुनावों में वोटों में हार के बावजूद सत्ता बनाए रखी, राजनीतिक वैधता और प्रचलित आर्थिक अड़चन को लेकर बहसों के कारण आलोचनाएँ तीव्र हो गईं। यह अध्ययन मेटिन टोकर के प्रबंधन में चलने वाली अकिस पत्रिका की बारीकी से जाँच करता है, जो इस राजनीतिक माहौल में मुख्य विपक्ष की एक प्रभावशाली आवाज़ के रूप में उभरी।

इस शोध का प्राथमिक उद्देश्य उन अवधारणाओं की जांच करना है जिन पर अकीस पत्रिका में डीपी प्रशासन की आलोचना में राजनीतिक विमर्श का निर्माण हुआ था, और यह सवाल करना है कि क्या ये आलोचनाएं एक ऐसी वाक्पटुता में विकसित हुईं जिसने सैन्य हस्तक्षेप को वैध और अपरिहार्य बना दिया। यह अध्ययन निम्नलिखित मौलिक प्रश्नों के उत्तर खोजता है: क्या अकीस पत्रिका में तख्तापलट के लिए सीधे या अप्रत्यक्ष आह्वान शामिल थे? ये सीधे या अप्रत्यक्ष आह्वान किन राजनीतिक औचित्यों पर आधारित थे?

पत्रिका के भीतर तख्तापलट के संबंध में की गई इशारों ने हस्तक्षेप की वैधता के लिए आधार कैसे तैयार किया? प्रेस-राजनीति-सैन्य त्रिकोण के भीतर ऐतिहासिक खंडों को समझने के लिए इन सवालों का जवाब देना आवश्यक है।

यह अध्ययन साहित्य में प्रेस की स्वतंत्रता पर मौजूदा बहसों का विस्तार करके तख्तापलट की वैधता की ओर ध्यान केंद्रित करता है।

सैद्धांतिक ढांचे के भीतर, यह तर्क प्रस्तुत किया गया है कि सैन्य हस्तक्षेप केवल एक संस्थागत इच्छा का परिणाम नहीं होते हैं; बल्कि, वे एक भाषणगत प्रारंभिक तैयारी की प्रक्रिया पर निर्भर करते हैं जो सिविल समाज और बौद्धिक हलकों के भीतर तख्तापलट को 'मोक्ष का नुस्खा' के रूप में प्रस्तुत करती है। तदनुसार, यह शोध मीडिया-तख्तापलट की बातचीत के संबंध में साहित्य में मौजूद अंतराल को भरने का लक्ष्य रखता है, विशेष रूप से अकीस पत्रिका के मामले के माध्यम से।

यह अध्ययन इस क्षेत्र में यह दावा करके एक मौलिक योगदान प्रदान करता है कि प्रकाशन द्वारा अपनाई गई वाक्पटुता ने हस्तक्षेप को कानूनी वैधता के आधार पर स्थापित करने के बजाय, एक नैतिक और राष्ट्रीय आवश्यकता के रूप में प्रस्तुत किया।

इस शोध में, एक विमर्शात्मक विश्लेषण पद्धति को अपनाया गया है, जो न केवल ग्रंथों के स्पष्ट अर्थों को समझने में सक्षम बनाती है, बल्कि अंतर्निहित वैचारिक संरचनाओं और शक्ति संबंधों को भी समझने में मदद करती है। इस विश्लेषण

का मूल्यांकन पाठ्य भाषाई विश्लेषण, विमर्शात्मक अभ्यास और सामाजिक अभ्यास के आयामों के माध्यम से किया जाता है।

डेटा संग्रह प्रक्रिया में, एक व्यापक अभिलेखागार सर्वेक्षण किया गया, जिसमें 1957 के आम चुनाव से लेकर 27 मई, 1960 तक प्रकाशित अकीस पत्रिका के सभी अंक शामिल थे। नमूना चुनते समय, 'हाफ़्तानीन इचinden' (Inside the Week) और 'केन्दी अरामीज़ा' (Between Us) खंडों के भीतर संपादकीय और राजनीतिक विश्लेषणों को प्राथमिकता दी गई। चुने गए विश्लेषण की इकाइयों में डेमोक्रेट पार्टी (डीपी) की आलोचना में प्रयुक्त विशेषण, सेना को की गई प्रत्यक्ष या अप्रत्यक्ष अपीलें, और वैश्विक राजनीति में तख्तापलट (जैसे इराक, पाकिस्तान और मिस्र में) के संबंध में समाचारों का निर्माण शामिल है। इस गुणात्मक दृष्टिकोण ने समय के साथ पत्रिका के विमर्शात्मक परिवर्तन की व्यवस्थित निगरानी की अनुमति दी है।

इन विश्लेषणों के परिणामस्वरूप, अकिस पत्रिका की संपादकीय नीति में एक तीन-चरणीय भाषण निर्माण प्रक्रिया की पहचान की गई। विश्लेषण के पहले चरण में, जिसका शीर्षक 'कानून और लोकतंत्र पर जोर' (1957–1958) है, संवैधानिक सिद्धांतों, प्रेस की स्वतंत्रता और चुनावी सुरक्षा जैसे लोकतांत्रिक मानदंडों के माध्यम से केंद्रित आलोचनात्मक विमर्श का निर्माण किया गया है। इस प्रक्रिया के दौरान, डेमोक्रेट पार्टी को राष्ट्रीय इच्छा का दुरुपयोग करने वाले एक राजनीतिक अभिजात वर्ग के रूप में चित्रित किया गया है; हालाँकि, मौजूदा संकट के लिए प्रस्तावित समाधान एक संसदीय और कानूनी स्तर के भीतर ही खोजे जाते रहे, जो लोकतांत्रिक प्रणाली की वैधता की सीमाओं के भीतर रहे। संवैधानिक स्तर पर की गई आलोचनाओं के अलावा, इस अवधि के दौरान अन्य देशों में होने वाले कूपों को भी व्यापक रूप से कवर किया गया।

तुलनात्मक क्रांतिकारी वाक्पटुता की अवधि (1958–1959) में, यह देखा गया कि अंतर्राष्ट्रीय सैन्य विद्रोहों, विशेष रूप से 1958 के इराकी तख्तापलट को, पत्रिका में एक व्यापक दृष्टिकोण और व्यवस्थित तरीके से समस्याग्रस्त किया गया था। उपरोक्त समाचार सामग्री में, उखाड़े गए तानाशाहों के अंतिम भाग्य और डेमोक्रेट पार्टी प्रशासन के राजनीतिक मार्ग के बीच स्थापित निहित समानताओं ने सामाजिक स्मृति में एक विशिष्ट धारणा बनाने का काम किया। इस भाषणगत रणनीति ने तुर्की पाठक की मानसिक संरचना को यह स्वीकार करने के लिए तैयार किया कि सैन्य हस्तक्षेप की घटना को वर्तमान राजनीतिक संकटों को हल करने का एकमात्र तरीका माना जाए; इस प्रकार, हस्तक्षेप की अवधारणा को सामूहिक अवचेतन में एक तर्कसंगत आवश्यकता और एक अपरिहार्य परिणाम के रूप में सामान्यीकृत कर दिया गया। अंत में, जांच समिति के गठन और दबावों के तीव्र होने के बाद, 'सेना को उद्धारकर्ता के रूप में स्थापित करने' (1959-1960) के साथ, पत्रिका के विमर्श से यह संकेत मिलने लगा कि अब सेना की चुप्पी देशभक्ति की बात थी। सैन्य छात्रों के प्रदर्शनों और अधिकारियों की सामाजिक प्रतिष्ठा पर जोर इस बात का संकेत देता है कि सेना को एक राजनीतिक समाधान के लिए एक केंद्र बिंदु के रूप में वैधता दी गई थी।

निष्कर्ष बताते हैं कि पत्रिका ने केवल घटनाओं की रिपोर्टिंग नहीं की; बल्कि इसके विपरीत, इसने सैन्य हस्तक्षेप का आह्वान करते हुए एक सार्वजनिक विवेक की भूमिका निभाई। इसने विशेष रूप से इस विचार को सुदृढ़ किया कि सिविलियन राजनीति के गतिरोध पर पहुंचने पर सैन्य नौकरशाही का हस्तक्षेप एक आवश्यकता थी। यह स्थिति वैचारिक ढांचे के भीतर चर्चा किए गए तख्तापलट की वैधता के भाषणगत निर्माण के सिद्धांत के साथ पूरी तरह से मेल खाती है।

इस शोध के परिणामस्वरूप जो मौलिक निष्कर्ष सामने आया है, वह यह है कि 1957 और 1960 के बीच अकीस पत्रिका द्वारा की गई प्रकाशन गतिविधियाँ 27 मई के हस्तक्षेप के लिए सामाजिक और बौद्धिक आधार तैयार करने में सबसे महत्वपूर्ण कारकों में से थीं। डेमोक्रेट पार्टी के प्रशासन को अवैध घोषित करके, पत्रिका ने व्यवस्थित रूप से इस धारणा का प्रचार किया कि तुर्की सशस्त्र बल ही एकमात्र शक्ति थी जो इस अवैधता को समाप्त करने में सक्षम थी।

इस संदर्भ में, 27 मई कोई अचानक सैन्य आंदोलन नहीं था, बल्कि एक ऐसे कथानक की अभिव्यक्ति थी जिसे वर्षों से प्रेस के माध्यम से लोगों के मन में गढ़ा गया था।

शैक्षणिक शोधकर्ताओं के लिए सिफारिशें: यद्यपि यह अध्ययन अकीस (Akis) तक ही सीमित है, ध्रुवीकरण के द्विपक्षीय आयामों को समझने के लिए उस समय के सरकार-समर्थक प्रेस (जैसे कि ज़फ़र अखबार) के साथ एक तुलनात्मक विमर्श विश्लेषण करना आवश्यक है। इसके अलावा, तुर्की में 'पुत्शवादी परंपरा' की निरंतरता की जांच, विमर्श विश्लेषण की विधि के माध्यम से 1971 और 1980 की प्रक्रियाओं के दौरान प्रेस विमर्श से तुलना करके की जानी चाहिए।

कीवर्ड: राजनीति विज्ञान, डेमोक्रेट पार्टी, अकिस पत्रिका, क्रांति, अदनान मेंडेरेस, मेटिन टोकर।

Yapılandırılmış Özet

Türkiye'de çok partili hayata geçişin sancılı evrelerinden biri olan 1957-1960 dönemi, demokratik kurumların işleyişinden ziyade iktidar ve muhalefet arasındaki sert kutuplaşmanın, siyasi nezaket sınırlarını aşarak bir varlık-yokluk mücadelesine dönüştüğü bir dönemi temsil eder. 1957 genel seçimlerinde Demokrat Parti oy kaybetmesine rağmen iktidarını korumuş, ancak meşruiyet tartışmaları ve ekonomik darboğazın etkisiyle eleştiriler artmıştır. Bu çalışma, söz konusu siyasal iklimde ana muhalefetin güçlü seslerinden biri haline gelen Metin Toker yönetimindeki Akis dergisini mercek altına almaktadır.

Araştırmanın temel amacı, Akis dergisinde kurulan siyasal söylemin, DP iktidarına yönelik eleştirilerini hangi kavramlar üzerinden inşa ettiğini ve bu eleştirilerin zamanla bir askeri müdahaleyi meşru ve kaçınılmaz kılan bir retoriğe evrilip evrilmediğini sorgulamaktır. Çalışma şu temel sorulara cevap aramaktadır: Akis dergisinde doğrudan veya dolaylı olarak darbe çağrıları yer almakta mıdır? Dergide yer alan doğrudan veya dolaylı darbe çağrıları hangi siyasal gerekçelere dayandırılmaktadır? Dergide darbeye yönelik yapılan imalar müdahalenin meşruiyet zeminini nasıl kurgulamıştır? Bu soruların yanıtlanması, basın-siyaset-ordu üçgenindeki tarihsel kırılmaları anlamak adına elzemdir.

Bu çalışma, mevcut literatürdeki basın özgürlüğü tartışmalarını genişleterek odağını darbe meşruiyetine kaydırmaktadır. Teorik çerçeve kapsamında, askeri müdahalelerin yalnızca kurumsal bir iradenin sonucu olmadığı; sivil toplum ve entelektüel çevreler nezdinde darbeyi bir kurtuluş reçetesi olarak sunan söylemsel bir ön hazırlık sürecine dayandığı argümanı işlenmektedir. Bu doğrultuda araştırma, Akis dergisi özelinde literatürdeki medya-darbe etkileşimi boşluğunu doldurmayı amaçlamaktadır. Çalışma, söz konusu yayının kullandığı retoriğin hukuki meşruiyet zemininden ziyade, müdahaleyi ahlaki ve milli bir zaruret biçiminde kurguladığını ileri sürerek ilgili alana özgün bir katkı sağlamaktadır.

Bu araştırmada, metinlerin sadece görünen anlamlarını değil, derinlerde yatan ideolojik yapıları ve güç ilişkilerini deşifre etmeyi sağlayan söylem analizi yöntemi benimsenmiştir. Metin dilbilimsel analiz, söylem pratiği ve toplumsal pratik boyutlarıyla birlikte değerlendirilmiştir.

Veri toplama sürecinde, 1957 genel seçimlerinden 27 Mayıs 1960'a kadar yayımlanan Akis dergisinin tüm nüshalarını kapsayan geniş kapsamlı bir arşiv taraması yapılmıştır. Örneklem seçilirken; başyazılar, Haftanın İçinden ve Kendi Aramızda bölümündeki siyasi analizler öncelikli olarak belirlenmiştir. Analiz birimi olarak; DP'nin eleştirilmesiyle ilgili kullanılan sıfatlar, orduya yapılan doğrudan/dolaylı çağrılar ve dünya siyasetindeki (Irak, Pakistan, Mısır gibi) darbe haberlerinin veriliş biçimi seçilmiştir. Bu nitel yaklaşım, derginin zaman içerisindeki söylemsel dönüşümünü sistematik olarak izlemeye olanak tanımıştır.

Yapılan analizler sonucunda Akis dergisinin yayın politikasında üç temel aşamalı bir söylemsel inşa süreci tespit edilmiştir: Hukuk ve Demokrasi Vurgusu (1957-1958): Analizin ilk evresinde yoğunlaşan eleştirel söylem; anayasal ilkeler, basın hürriyeti ve seçim güvenliği gibi demokratik parametreler üzerinden kurgulanmaktadır. Bu süreçte Demokrat Parti, milli iradeyi suiistimal eden bir siyasal elit grubu şeklinde betimlenmekte; ancak mevcut krizin çözümüne yönelik öneriler henüz demokratik sistemin meşruiyet sınırları içerisinde, parlamenter ve hukuksal bir düzlemde aranmaya devam etmektedir. Anayasal düzlemde yapılan eleştirilere ek olarak ilgili dönemde de diğer ülkerde yapılan darbeler oldukça fazla işlenmiştir. Karşılaştırmalı İhtilal Retoriği (1958-1959): İlgili dönemde mecmuada, uluslararası düzlemdeki askeri kalkışmaların, özellikle 1958 Irak Darbesi'nin, geniş bir perspektifle ve sistematik bir biçimde sorunsallaştırıldığı tespit edilmektedir. Bahsi geçen haber içeriklerinde, devrilen diktatörlerin nihai akıbetleri ile Demokrat Parti iktidarının siyasi seyri arasında kurulan örtük paralellikler, toplumsal hafızada bir algı inşasına hizmet etmiştir. Bu söylemsel strateji, Türk okurunun zihinsel şemasında mevcut siyasal krizlerin yegâne çözümleme biçimi olarak askeri müdahale olgusunu kanıksatmış; böylece müdahale fikri, rasyonel bir gereklilik ve kaçınılmaz bir akıbet olarak kolektif bilinçaltında normalleştirilmiştir. Ordunun Kurtarıcı Olarak Konumlandırılması (1959-1960): Tahkikat Komisyonu'nun kurulması ve baskıların artmasıyla birlikte, dergi söylemi artık ordunun sessizliğinin bir vatanseverlik meselesi olduğunu ima etmeye başlamıştır. Askeri öğrencilerin nümayişleri ve subayların toplumsal saygınlığına yapılan vurgular, ordunun bir siyasi çözüm odağı olarak meşrulaştırıldığını göstermektedir.

Bulgular, derginin sadece olayları raporlamadığını, aksine orduyu müdahaleye davet eden bir kamusal vicdan rolüne soyunduğunu göstermektedir. Özellikle sivil siyasetin tıkandığı noktada askeri bürokrasinin

devreye girmesinin bir zorunluluk olduğu fikrini pekiştirmiştir. Bu durum, kavramsal çerçevede tartışılan darbe meşruiyetinin söylemsel inşası teziyle tam bir uyum içerisindedir.

Araştırma neticesinde ulaşılan temel sonuç; Akis dergisinin 1957-1960 yılları arasında yürüttüğü yayıncılık faaliyetinin, 27 Mayıs müdahalesinin toplumsal ve entelektüel tabanını hazırlayan en önemli unsurlardan biri olduğudur. Dergi, DP iktidarını gayrimeşru ilan ederek, bu gayrimeşruluğu ortadan kaldıracak tek gücün Türk Silahlı Kuvvetleri olduğunu sistematik olarak işlemiştir. Bu bağlamda 27 Mayıs, ansızın gerçekleşen bir askeri hareketlilik değil, basın yoluyla zihinlerde yıllardır süregelen bir kurgunun eyleme dökülmüş halidir.

Akademik Araştırmacılar İçin Öneriler: Bu çalışma Akis özelindedir; ancak dönemin iktidar yanlısı basını (örneğin Zafer gazetesi) ile karşılaştırmalı bir söylem analizi yapılması, kutuplaşmanın çift taraflı boyutunu anlamak açısından önemlidir. Ayrıca, söylem analizi yöntemiyle 1971 ve 1980 süreçlerindeki basın söylemiyle kıyaslamalar yapılarak Türkiye'de darbeci geleneğin sürekliliği incelenmelidir.

Anahtar Kelimeler: Siyaset Bilimi, Demokrat Parti, Akis Dergisi, Darbe, Adnan Menderes, Metin Toker

www.turkishstudies.net/economy

Turkish Studies - Economics, Finance, Politics

eISSN: 2667-5625

ANKARA SCIENCE UNIVERSITY

The Discursive Construction Of The Concept Of Coup In Akis Magazine (1957-1960)

Introduction

The third term of the Democrat Party following the 1957 elections initiated a period in which political tension in the country reached its zenith. During this era, where the friction between the government and the opposition peaked, *Akis* magazine—one of the influential media organs of the period—transcended its role as a mere reporting entity and exerted an active influence on the political landscape.

The magazine propagated the thesis that the Democrat Party had lost its political legitimacy, particularly through its aggressive editorial tone and analytical depth. Through this strategic editorial policy, it framed the notion of a coup as a social and political necessity, cultivating a perception of radical change against the incumbent administration. Due to legal oversight and restrictions on the press, this critical stance was not always expressed through direct language. To avoid legal repercussions, the magazine predominantly conveyed its messages through insinuations or by utilizing examples of political transformations and coups occurring in other countries. This indirect narrative method both facilitated the circumvention of existing censorship mechanisms and enabled readers to establish parallels in their minds between the current administration and similar political upheavals globally.

This study examines the issues of *Akis* magazine published between 1957 and 1960 through the method of Discourse Analysis. Within the scope of the study, an analysis is conducted on how the political crisis was incrementally transformed into an expectation of intervention via the magazine's editorial policy, the insinuations utilized in news texts, and historical narratives. Consequently, the issues of the magazine within the years subject to the research were examined, and the specific editions containing coup insinuations, along with the nature of these insinuations, were decyphered. The fundamental questions upon which the research focuses are as follows:

- Does *Akis* magazine include direct or indirect calls for a coup?
- Upon which political justifications are the direct or indirect calls for a coup within the magazine based?
- How did the insinuations regarding a coup within the magazine construct the justificatory grounds for the intervention?

The central argument of this study is that *Akis* magazine, between 1957 and 1960, constructed a discursive insinuation of a coup against the Democrat Party administration instead of a direct appeal, systematically embedding this notion into the collective memory. By utilizing military interventions and popular uprisings in countries such as Iraq, Cuba, Pakistan, and South Korea as tools for projection regarding Turkish domestic politics, the magazine transformed the

concept of a coup from an abstract possibility into a concrete and visible reality. Through this strategy, while *Akis* addressed the administration's loss of legitimacy, it simultaneously functioned as a legitimizing agent that prepared the intellectual and sociological groundwork for the impending coup by normalizing the idea of military intervention within the public mind.[1]

The Democrat Party Administration (1950–1957)

The political process between 1945 and 1950 represents the final stage of the Republican reforms implemented since 1923. The transition to a multi-party political system was not an abrupt development but rather a product of the drive toward Western-style democratization, which remained one of the fundamental objectives of state governance. However, this transitional period encountered significant social and political resistance. Due to the exigencies of the era, the process was postponed until the aftermath of World War II.

The democratization process, which gained momentum following the multi-party transition attempts prior to 1945, can be viewed as a consequence of societal evolution. During this period, the failure to fully analyze social dynamics and public tendencies emerged as a structural deficiency. The discrepancy between the pace of modernization and the society's capacity to adapt to change provided fertile ground for the rise of the Democrat Party. This pre-1950 situation became a confluence of unfulfilled social expectations and the vision of Western democracy, ultimately resulting in a historical turning point characterized by the peaceful transfer of power.

The democratization process in Turkey crossed a critical threshold with the general elections of May 14, 1950. These elections, characterized by exceptionally high social participation, were conducted with a remarkable degree of tranquility and transparency. By garnering the support of the broad masses through an electoral campaign centered on the slogan 'Enough! The Word Belongs to the Nation!', the Democrat Party succeeded in securing approximately 53.4% of the vote (Akıncı, 2025, p.55). As a result of the electoral system of the period, the disparity between vote shares was reflected more sharply in the distribution of parliamentary seats; while the Democrat Party (DP) came to power with 408 seats, the Republican People's Party (CHP) was limited to 69 seats. Another noteworthy point is that the CHP failed to establish dominance even in the Western Anatolian regions, which were traditionally considered its strongholds, and its support remained largely confined to local structures in Eastern Anatolia[2]

While the results of the 1950 elections were met with immense enthusiasm on a social level, they signaled a distinct rupture for İsmet İnönü and the Republican People's Party (CHP) wing. The political and economic reform initiatives undertaken during the İnönü era proved insufficient in transforming the administrative legacy of previous periods and the perceptions held in the collective memory. One of the most critical elements of this process was İsmet İnönü's rejection of incitements

[1] The journal *Turkish Studies* (ISSN: 1308-2140) has not only published special issues dedicated to the coup, but has also featured analyses examining coups and coup attempts across numerous writings and articles. For detailed information, Akın, 2017; Albayrak Sak, 2017; Alpar, 2017; Altunok & Gedikkaya, 2017; Ardoğan, 2017; Aydın, 2017; Çelebi & Temel, 2017; Eğmir & Çelik, 2017; Ekinci, 2017; Evkuran, 2017; Fatiş, 2017; Genç, 2017; Güngör & Hacıbekiroğlu, 2017; Hali & Rencuzoğulları, 2017; Hasanoğlu & Memmedov, 2017; Kabataş, 2017; Karaca, 2017; Kaya, 2017; Keser & Kata, 2017; Memişoğlu & Güçin, 2017; Özcan & Doğan, 2017; Sarıkaya, 2017; Şenyıldız, 2017; Yaşaroğlu, 2017; Yaşar, 2017; Yıldırım & Yürüdür, 2017; Yılmaz, 2017; Yiner, 2017; Fırat 2009; Balık 2009; Yalansız 2012; Alver 2013; Arslan 2013; Yaşaroğlu 2013; Önal 2015; Nisan 2015; Yaşaroğlu 2016; Tiryaki 2016; Çakır 2016; Akkaya 2020; Akgül-Görücü 2020.

[2] When academic sources regarding the process are examined, the general trend remains unchanged despite minor discrepancies in the data. According to some evaluations, it is stated that the participation rate approached 90%, and the number of seats held by the Democrat Party (DP) reached as high as 416 (Başgil, 2014, p.66). On the other hand, according to widely accepted data, the voter turnout rate realized at approximately 89.3%; with a 53.3% vote share, the DP secured 408 parliamentary seats, while the CHP obtained 69 seats with a 39.9% vote share. This distribution was supplemented by the Nation Party (*MP*) with 1 seat and independent candidates with 9 seats (Lewis, 1970, p.311). These results initiated the period in Turkish political life referred to as the 'White Revolution,' during which power was transferred through the ballot box in a peaceful manner.

from certain factions within the military to intervene and invalidate the election results[3]. The transition of İnönü to the position of main opposition leader by transferring power to the Democrat Party signifies the first instance in Turkish political life where power changed hands through peaceful means at the ballot box. This transformation is a manifestation of the increasing momentum of democratization that had been underway since 1876. The victory achieved by the Democrat Party served as a concrete indicator that the ideal of modernization could successfully integrate with the collective will of the society.

The Democrat Party Parliamentary Group determined its cadres in its inaugural meeting; following a secret ballot, Celâl Bayar was nominated as the presidential candidate with the support of 345 members. Having leveled harsh criticisms against the 'partisan presidency' model while in the opposition, the DP found itself at the center of a similar political debate upon Bayar's election. To deflect these criticisms and emphasize the principle of neutrality, Celâl Bayar resigned from the party chairmanship after ascending to the presidency. Following Bayar's election to the presidency, the task of forming the government was entrusted to Adnan Menderes, leading to the establishment of the first DP cabinet, the 19th government of the Republic of Turkey (Toker, 1991, p. 28).

The interventionist tendencies coalescing around the First Army Commander, General Tınaztepe, prior to the 1950 general elections were restrained as a result of İsmet İnönü's sympathy toward the global policy of democratization. However, the Democrat Party's ascent to power following the elections triggered a profound security crisis due to the status quo-oriented stance of the military bureaucracy. In particular, the extraordinary mobilization of high-ranking commanders in Ankara and the alleged coup proposal made to İnönü led to the new government's distrust of the military. This process culminated in a comprehensive operation, initiated on June 6 following a coup tip-off, which has gone down in Turkish political history as the 'purge of the military.' Through these purges—which encompassed the Chief of the General Staff and the force commanders—the Menderes government aimed to break the historical identification between the military and the CHP, establish civilian authority, and strengthen its control over the state apparatus by integrating the military structure into the democratic system (Ahmad, 1996, p. 190-193).

The Democrat Party, emerging victorious from the 1950 general elections, pursued a strategy of establishing a political equilibrium between the religious demands of its conservative electoral base and the secular structure of the state during the initial phase of its governance. In his presentation of the government program on June 13, 1950, Prime Minister Adnan Menderes categorized reforms into those internalized by the public and those not, thereby signaling that modifications would be implemented regarding practices lacking social acceptance. The most concrete manifestation of this approach occurred with the termination of the practice of the Turkish adhan, which had been maintained for approximately eighteen years. Through a legal amendment to the Turkish Penal Code, obstacles to reciting the adhan in Arabic were removed; notably, with a consensus from the opposition, the Republican People's Party, the original implementer of the practice, also supported this legislative change in parliament. This process of transformation caused significant unrest,

[3] The landscape emerging following the May 14, 1950, elections led to the formation of a specific center of resistance within the state's established bureaucratic and military structures. Upon the clarification of the election results, it is observed that certain military officials, inclined toward maintaining the status quo, exhibited a reflex aimed at suspending the will of the people as reflected in the ballot box. Historical narratives record that some high-ranking commanders proposed an intervention to İsmet İnönü to prevent the transfer of power to the Democrat Party, expressing their concerns regarding the uncertainty that such a change would create. However, İsmet İnönü demonstrated his commitment to the functioning of the democratic process by decisively rejecting such initiatives and pressures. In response to these allegations, while İnönü denied the existence of an actual intervention attempt, he stated that even if such a situation had occurred, he would never have permitted it, thereby making a critical contribution to the establishment of civilian politics and democratic maturity in Turkey. This stance became one of the fundamental elements that enabled the peaceful transfer of power during Turkey's transition to multi-party political life (Koçaş, 1977, p.208).

particularly within the high-ranking echelons of the Turkish Armed Forces. In response to this resistance emerging within the military bureaucracy, the DP administration turned toward an extensive movement of liquidation and cadre renewal to consolidate the authority of the executive branch. On the other hand, the fact that the most severe internal opposition to the regulation came from President Celal Bayar, reaching the point of his potential resignation, revealed the sensitivity toward secularism within the party's own structure. Ultimately, this crisis was overcome through the political reconciliation efforts and the policy of balance conducted by Menderes, and the practice of the Arabic adhan was reinstated (Akıncı, 2025, p. 71).

The Democrat Party, while grappling with the political legacy of the predecessor era during the early years of its governance, simultaneously focused on structuring its own political framework. The economic dimension of this process was constituted by liberalization initiatives that came into effect in early July 1950, envisaging a comprehensive deregulation of foreign trade. Opening customs to foreign-origin goods, with the exception of a restricted group of products of strategic importance, is considered an indication of the party's determination regarding the transition to a free market economy (Eroğul, 2014, p. 91). The domestic and foreign policy maneuvers implemented by the DP during this period exhibit a complementary integrity. This orientation represented the most concrete stage of Turkey's objective—the foundations of which had been laid previously—to integrate into the global capitalist system and establish a strategic proximity with the United States. The inauguration of the Menderes government served as a signal that Turkey would take far more decisive steps in this global integration process (Gevgilili, 1981, p. 74).

The Ankara administration, aiming to deepen integration with the Western bloc in foreign policy, evaluated the Korean War, which broke out on June 25, 1950, as an opportunity for the strategic rapprochement in question. The discourse of defending the free world constructed through the press and propaganda activities based on the principle of volunteerism prepared the ground for the decision to dispatch military units to Korea. In this tense period, during which world politics was bifurcated into capitalist and socialist blocs as two poles, the dominant political mentality positioned Turkey as an unwavering part of the free world. According to this view, providing military support to South Korea, which was under the threat of communism, did not merely signify involvement in a geographically distant conflict but meant directly establishing the security of Turkey (Gevgilili, 1981, p. 74-75).

The attempt by the Democrat Party government to confiscate the assets of the Republican People's Party at the end of 1953 constitutes one of the turning points in Turkish political history in terms of tension between the government and the opposition. The administration led by Adnan Menderes characterized the assets acquired through treasury resources during the single-party era as illegitimate acquisitions and prepared a bill envisaging the restitution of all items, ranging from buildings to works of art, to the public. Although individual objections arose within the DP on the grounds of a violation of property rights, Menderes defended this step as a political necessity and a matter of social justice. The legislative process, conducted by a Joint Commission in the absence of the opposition, was perceived by the CHP as an intervention in its democratic existence. Despite the harsh criticisms of İsmet İnönü during the parliamentary session on December 14, the bill was enacted following the CHP group's departure from the hall in protest. The regulation, which came into effect with the approval of President Celal Bayar, resulted in the seizure of CHP real estate across the country and opened a wound in government-opposition relations (Toker, 1991, p. 255-257).

Control over the press during the Democrat Party era was established primarily through the utilization of public resources and official announcements as political instruments. With the authority to distribute advertisements passing under government control after 1950, state incentives were allocated based on political loyalty rather than transparent criteria; this situation economically

enriched the pro-government press while driving the opposition media into a financial bottleneck. In addition to economic pressures, legislative amendments made to the Press Law starting from 1951 expanded the judicial pincer by aggravating prison sentences and fines aimed at journalists. This intensification reached its peak with the debates over the "right to prove" prior to the 1954 elections. The government's refusal to grant journalists the right to prove their allegations in court and its granting of ex officio investigation authority to prosecutors led to the emergence of an oppressive legal framework that restricted freedom of the press (Turan, 1999, p. 105).

Prior to the 1954 elections, the government tightened control mechanisms over the press and academic circles to consolidate administrative oversight. Within this scope, legal regulations limiting the political activities of university faculty members were implemented, and the press law was further intensified as the election period approached. In the general elections held on May 2, 1954, the Democrat Party increased its vote share to 58.4%, securing an absolute majority in parliament with 503 seats[4]. Although the Republican People's Party received 35.1% of the vote, it was able to secure only 31 seats in parliament due to the block vote majority electoral system of the period. During this era, the regions where the opposition remained relatively stronger were the Eastern provinces, where traditional local dynamics and large landowners exerted influence. On the other hand, the Republican Nation Party, the successor to the Nation Party which had been closed on the grounds of conducting activities contrary to the principle of secularism, won 5 seats with a 4.8% vote share, and all of these deputies were elected from Kırşehir, the hometown of Osman Bölükbaşı (Zürcher, 2017, p. 326-327).

The government began utilizing its numerical superiority in parliament as a direct oversight mechanism over the administrative structure. Regions that provided intensive support to opposition parties in the 1954 general elections were subjected to administrative changes as a reflection of this process. In this context, the demotion of Kırşehir from provincial status to a district via Law No. 6429 and the establishment of Adıyaman by partitioning Malatya are evaluated in the political literature of the period as examples of geographical punishment. Although the government justified the regulations in question with economic necessities and geographical requirements, the opposition characterized these steps as direct political intervention (Eroğul, 2014, p. 153-154). In a historical perspective, it is noted that this situation was not a precedent, and it is stated that a similar practice occurred in 1930 during the process of revoking the provincial status of Silifke on the grounds that it had supported the Free Republican Party (Ahmad & Ahmad, 1976, p. 125). As can be observed in this case, the Democrat Party was criticized by the CHP despite implementing strategies identical to those of the CHP itself.

The heightened political tension following the 1954 general elections and the propaganda activities of the opposition led the Democrat Party to tighten its control over the press through legislative regulations. An example of this process is the new press law enacted on June 6, 1956, which aggravated criminal sanctions for defamation offenses. This regulation was adopted with an overwhelming majority in parliament. The main opposition leader, İsmet İnönü, characterized this law as a precursor to the transition to a martial law regime and likened the current political situation to a temporary solar eclipse over democratic life. İnönü emphasized the necessity of an independent judiciary rather than administrative pressure for the preservation of liberty (Erer, 1963, p. 274-275).

The economic difficulties emerging within the Democrat Party after 1954 and the social unrest triggered by the events of September 6-7 led to a division at both the center and the local units

[4] The overwhelming representative power attained by the DP in 1954 is evaluated in academic circles as both a success and a structural risk. It is argued that this disproportionate representation, reaching 93% in the assembly, created a perception of lack of accountability in governance and triggered authoritarian tendencies over time. Furthermore, the difficulty of maintaining the homogeneous structure of such a large parliamentary group paved the way for intra-party divisions and political instabilities in the subsequent process (Eroğul, 2014, p. 149).

of the political structure. During this period, the debates over the "right to prove" constituted the focal point of the ideological divergences within the party. The process initially began with a legislative proposal submitted by a limited number of deputies, and the scale of the crisis expanded over time as the party's prominent figures lent their support to this movement. In particular, the alignment of high-ranking officials with the dissident ranks was perceived by the party headquarters under the leadership of Adnan Menderes as a direct destabilization of authority, paving the way for a stringent disciplinary process. Seeking to maintain control ahead of the upcoming grand congress, the party administration implemented a comprehensive strategy involving both individual sanctions and structural changes to silence dissenting voices. Accordingly, those advocating for the right to prove were requested to retract their stance, yet individuals who refused to withdraw their proposals were dismissed from their positions. Through the bylaws amendments enacted during the same period, the operational autonomy of local organizations was restricted, and the decisive role of the party headquarters in the candidate selection process was consolidated. These maneuvers, interpreted as a weakening of democratic functioning within the party, caused the dissident group to expand further, and the increase in the number of signatories to 19 sharpened the process of fragmentation within the party (Temür, 2022, p. 323-329).

Prime Minister Adnan Menderes, in order to confront this collective reaction against his government, resorted to requesting a vote of confidence solely for himself. During his address to the parliamentary group, his famous remark, referencing the power of the parliament by stating, “If you so desire, you can even change the constitution,” resonated widely. Although Menderes, having renewed confidence, was authorized to form a government for the fourth time, the "provers" group that broke away from the party during this process established the Liberty Party on December 20, 1955, thereby transforming the dissident stance within the parliament into a more organized structure (Yılmaz, 2020, p. 98-105).

Prior to the 1957 elections, the foundation for an alliance planned among the CHP, HP, and CMP collapsed due to a tactical maneuver executed by the Republican People’s Party at the last moment. Immediately after the other opposition parties reached cooperation decisions in their respective congresses, the CHP's announcement of its withdrawal completely shifted the political balances. Through this maneuver, the CHP aimed to position itself as the sole powerful center of opposition in the public arena and succeeded in doing so. Ultimately, this planned withdrawal became the fundamental factor that enabled the CHP to significantly increase its number of seats in parliament during the 1957 elections (Erer, 1963, p. 298-299).

The Democrat Party succeeded in emerging victorious for the third time in the 1957 elections. The regulations implemented by the administration in the electoral law, which prohibited parties from forming joint lists or establishing a common front, constituted a maneuver that led to the fragmentation of opposition votes. However, even in the absence of this maneuver, the outcome would not have changed due to the CHP's withdrawal from said partnership.

General election data from 1957 demonstrate a significant rise in the votes of the CHP, which held the position of the main opposition party. Breaking the downward trend experienced in 1950 and 1954, the party regained its lost support by increasing its vote share to 41%. When the votes of the other components of the opposition during this period—the Republican Nation Party and the Liberty Party—are included, the total anti-government electorate reached an absolute majority, exceeding 51%. This statistical portrait confirms that the political trajectory of Turkey could have changed had it not been for the legal and strategic barriers preventing the merger of opposition parties and had the opposition succeeded in establishing a partnership among themselves. Observations based on the provincial vote distribution of the period indicate that a potential alliance could have secured superiority in 43 out of 67 provinces, winning 365 seats in parliament. In this scenario, the number of deputies for the Democrat Party would have remained at 245, thereby resulting in a change

of government. Consequently, the fragmented structure of the opposition caused the power to remain with the Democrat Party, despite the opposition receiving the majority of the votes (Öymen, 2013, p. 410).

Akis Magazine

Akis magazine, which began its publication life on May 15, 1954, under the responsible editorship of Metin Toker, was established in Ankara. Emerging as a joint venture of Metin Toker, Oktay Türegün, and Tülya Nemluk, the primary motivation of the magazine was to localize the political current affairs publishing style of the American Time magazine in Turkey. This publication organ, founded with limited resources as a product of a shared ideal, played a pioneering role in the establishment of modern news magazine standards in Turkey (Akis, 1967, pp. 16-20).

Akis magazine built its editorial policy and visual identity upon the standards of the American Time magazine, centering influential figures of the period in its cover designs. These contextual preferences enabled the publication to acquire an identity that analyzed political and social developments. As the initial examples of this approach, the magazine depicted the most powerful political actors of the era by featuring Celal Bayar as the cover story in its first issue and Adnan Menderes in its second (Akis, 1954, p. 3).

The publication process of Akis magazine witnessed a postponement in accordance with Metin Toker's publishing discipline and standard of quality. Although the first issue, which included a special article by Prime Minister Adnan Menderes, was printed in February 1954, it was not released to the market as Toker found the publication inadequate from both technical and contextual perspectives. With the destruction of this trial edition, characterized by the "cub" (yavrukurt) metaphor, the official launch date of the magazine was deferred to May 15, following the 1954 general elections (Akis, 1967, pp. 16-20). This delay in the preparation phase allowed for the strengthening of the technical infrastructure, the expansion of the staff, and the establishment of the corporate structure. The primary motivation of the periodical, which aimed to present current events with in-depth analysis and an original style by refining them from the superficiality of newspaper reports, was to convey weekly developments to the public through a holistic perspective (Akis, 1954, p. 3).

Akis magazine adopted a multidimensional publishing approach, incorporating a broad interdisciplinary spectrum within its structure, including internal and foreign politics as well as economics, medicine, military affairs, art, cinema, literature, and sports. This diversity, which appealed to various segments of society, did not merely reflect the current news value of events but also aimed to analyze developments in depth (Akis, 1954, p. 3).

Akis constructed its reader profile upon a broad intellectual class defined as the enlightened. According to the publication philosophy of the magazine, the enlightened person represents a versatile individual who not only possesses technical expertise but is also capable of reasoning across a wide field ranging from politics and economics to art and sports, while closely following current affairs. In this direction, the periodical adopted the objective of appealing to the literate and analytically minded segments of society, including academic staff, freelance professional groups, public officials, university youth, and housewives (Akis, 1954, p. 3).

Akis magazine, which was a decisive actor during critical turning points in Turkish political history, exerted influence over a wide audience from the moment it began publication. Despite its initial declaration of adherence to the principle of impartiality at the onset of its publication life, the magazine could not avoid being initially associated with the Democrat Party due to the individuals within its corporate structure. In particular, the fact that its founder, Metin Toker, was working for the Zafer newspaper—the de facto media organ of the government at the time—and the allocation of

significant space within the magazine's content to DP deputies caused the publication to project an image in the public eye of being under the guidance of the administration.

In contrast, the criticisms directed at the policies implemented by the administration within the magazine led to a shift in the initial stance of the publication. Two fundamental developments occurring at the beginning of 1955 constituted a turning point in the transformation of Akis's editorial line into a strictly oppositional identity:

Marriage of Metin Toker: The marriage of Toker to Özden İnönü, the daughter of the main opposition leader İsmet İnönü, led to a radical transformation in the political stance of the magazine, bringing the publication closer to the center of the opposition (Çelebi, 2017, p. 99).

The Mükerrem Sarol Campaign: The rigorous editorial activities conducted against Dr. Mükerrem Sarol, the Minister of State of the period, caused the magazine to distance itself from its claim of impartiality and become a direct subject of political confrontation.

As a result of these developments, Akis completely liquidated its image as a government supporter and transformed into a magazine where anti-Democrat Party views gained strength and dissident discourses occupied a central place. Starting from 1954, the publication organ progressively distanced itself from the principle of impartiality and gravitated toward an editorial policy centered on the Republican People's Party. In this process of partisanship, the aforementioned familial ties and the conviction resulting from the Mükerrem Sarol case emerge as decisive factors. These aforementioned turning points reshaped both the content and the language of the magazine into an anti-government structure. Indeed, examinations conducted on the magazine's archives demonstrate that the critical tone of the texts increased over time and that a more rigorous oppositional style was adopted.

The Discursive Construction of Coup Insinuations in Akis Magazine

At the end of November 1957, the magazine established a philosophical and theoretical framework for coup insinuations. In the article authored by Mustafa Suat İnce, it was argued that should a government resist the will of the people by employing physical force, the process would cease to be a struggle of ideas and instead transform into a struggle of power. At this juncture, the magazine aimed to render the rulers unable to enforce sanctions by proposing passive resistance and systematic disobedience. This approach constitutes a component of the strategy to legitimize the unrest in the barracks and on the streets through an intellectual veil (Akis, 1957a, p. 17).

In December 1957, in the writings of Metin Toker, the dangers posed by the obstruction of democratic channels were addressed with a more severe tone. Toker asserted that the liquidation of legal opposition would give rise to an underground opposition, which is far more hazardous. In this context, the metaphor utilized—suggesting that the government might be crushed under the building it is hacking away at with an axe—constitutes a direct insinuation that the DP administration was orchestrating its own demise through its own policies (Akis, 1957c, p. 5).

One of the polemics of the period was shaped around İsmet İnönü's warning that "Peace could not be achieved with tanks and cannons." Although Akis characterized this statement as a call for reconciliation against the government's repressive methods, the DP wing interpreted this rhetoric as an attempt to legitimize coup methods (Akis, 1957b, p. 7). In the final issues of the year, the magazine defined these security concerns of the government as delusions; however, it simultaneously continued to elaborate on how this climate of fear eroded the government's basis of legitimacy (Akis, 1957d, p. 10).

While the military and the possibility of intervention became a sensitive subject in the political atmosphere at the beginning of 1958, Akis defined the restrictions on university autonomy directly with the word "coup." Although this expression was used to describe an academic

intervention, it is observed that this choice of terminology was not coincidental in Ankara, which was reeling from the report of the 9 Officers Incident. Through Turhan Feyzioğlu, by providing examples from Nazi Germany and Alfred Kühn, the magazine conveyed the message that Hitler's destructive authority could only materialize thanks to scholars who remained silent. This emphasis on the lack of moral courage essentially served as a reference to silent waiting, while the warning that a lack of social outcry would lead to greater evils constituted an allusion to the conditions of Turkey at that time (Akis, 1958a, p. 5).

The magazine established a historical metaphor by organizing an essay competition on the 1789 French Revolution in order to bypass oppressive censorship mechanisms. The assertion that this coup, which cost millions of lives, aimed to place the destiny of people into their own hands constitutes a direct allusion. The phrase "nations whose hearts are inflamed with the love of liberty overthrowing despotism from within," found in the texts, can be perceived as a coup warning directed at the Democrat Party administration of the period. Through such intensive use of the concept of revolution, the magazine drew attention to the era in which Turkish democracy found itself by stating, via the example of Napoleon, that the end of those who betray liberty would be a disappointment (Akis, 1958b, p. 18).

The central discourse in January 1958 featured a warning that involving the military in politics would "prepare the ground for the audacious perpetrators of future major movements." By detailing the arrests carried out within the scope of the Nine Officers Incident, the magazine challenged the government's official thesis, which characterized the event as a separate disciplinary case. According to Akis, the reason for the arrest of these officers was a direct coup plot, and it was asserted that information was withheld from the public due to the administration's anxiety regarding the scope of this plan (Akis, 1958b, p. 18).

In his weekly analyses, Metin Toker presented the departure of Democratic Party leaders from the democratic ideals they advocated between 1946 and 1950 as the justification for the regime's failure. According to Toker, victory would belong not to individuals but solely to democratic ideas; this position was sought to be established as a fundamental argument summarizing the intellectual basis for the idea of intervention in the minds of the military and the intelligentsia at that time. This approach framed a potential impending upheaval not as a destruction, but as a necessity for returning to the original principles that had been abandoned (Akis, 1958c, p. 5).

The most striking discursive outburst in February was the analogy defining the system through the metaphor of a vehicle. Toker stated that in the West, vehicles are controlled by brakes, whereas in the East, those dissatisfied with the car attempt to change the car entirely instead of installing brakes. This sentence is considered one of the references indicating that the existing regime no longer possessed control mechanisms (brakes) and, consequently, that a total replacement of the car (the government) could come onto the agenda. Indeed, the same issue included the warning that "an attempt at naked force may cost the government dearly" (Akis, 1958d, p. 5).

The theme of the coup in the magazine was treated not only as an opposition demand but also as an element of fear for the government itself. Prime Minister Menderes' statement in his Bursa speech, "If they come, who knows how they will come," has been interpreted in political literature as an expression of the administration's anxiety. Akis presented the Prime Minister's official announcement of this concern via the Anadolu Agency to the reader as a certification of non-electoral possibilities by the very pinnacle of the state (Akis, 1958e, p. 4). Considering Adnan Menderes' electoral victories, this expression demonstrates that coup insinuations resonated within the government ranks as well.

In the final week of the month, the magazine utilized the French Revolution as an example to advance the argument that the mode of action and the outcome of society were legitimate, asserting

that the 20th century was not far from witnessing such behaviors. These lines serve as another indicator that the tension within the parliament was reflected upon the streets and the intelligentsia as a legitimate right of resistance, and that the expectation of intervention was being established on a sociological basis (Akis, 1958f, p. 21).

In the theater section, the magazine established the idea of a coup on an intellectual foundation through Ugo Betti's play *The Queen and the Rebels*. The statement utilized during the analysis of the work, "Revolution was conducted to re-establish a corrupted order," serves as a solution proposal offered for the political deadlock of the period via an artistic guise. Through this discourse, the coup was sought to be legitimized not as a destruction but, on the contrary, as a necessary restoration process for the revival of an order that had lost its function and become corrupted (Akis, 1958g, p. 28). Another of the implicit insinuations was encountered in the theater section; thus, the emphasis on a coup was maintained even in sections of *Akis* magazine, which possessed a wide readership, beyond its political news segments.

The magazine adopted a strategy of presenting political ruptures in the outside world as comparisons to the situation in Turkey. Events such as Fidel Castro's rising calls for revolution in response to the dictator Batista's restriction of liberties in Cuba, and the police siege of the parliament in France, were utilized as warnings that the oppressive policies of governments would backfire. The selection and presentation of these news items constituted indirect evidence that the trajectory in Turkey could likewise culminate in a similar expectation of a coup (Akis, 1958h, pp. 18-19).

Metin Toker's article titled "Sworn Enemies of Democracy," published at the end of March, is vital in terms of revealing the psychological dimension of political tension. Toker argued that a group clustered around the leaders pushed the government away from legitimacy and toward an oppressive regime with suggestions such as "democracy cannot exist in this country; they will hang both you and us." Through this discourse, the transformation of political competition from a ballot-box race into a matter of life and death was criticized. At this point, the utilized insinuation of a coup was presented to the government not as a wish, but as an inevitable consequence of a process gone wrong (Akis, 1958i, p. 5).

Metin Toker presented a severe historical prognosis for Adnan Menderes through the story of Napoleon Bonaparte. By reminding that Napoleon was invincible during the period when he shared the same soup with his soldiers, but that his downfall began at the point where he started to deify himself, it was insinuated that Menderes was in a similar situation. This comparison was supported by the observation that the great excitement and public support of the 1950 elections had been replaced by profound disappointment and silent indignation (Akis, 1958j, p. 6).

The most radical discourse featured in the magazine during this period is the assertion that in political struggles where legal avenues yield no results, it is a necessity and, simultaneously, a right for nations to resort to force. These expressions represent one of the clearest reflections in 1958 of the quest for a basis of legitimacy within intellectual circles during the process leading toward the May 27 intervention. Referencing historical coups, the magazine argued that the repression of regimes must be met with even greater resistance. Statements such as "the way to bring those who do not fear into line is to intimidate them" were presented as a struggle strategy indicating that the political conflict was now tending to overflow beyond constitutional boundaries (Akis, 1958k, p. 16).

Akis emphasized that conditions such as a free press, judicial independence, and university autonomy are essential for the reconstruction of democracy. By asserting that, in the absence of these conditions, the public—upon realizing they have been deceived—would halt this trajectory with strong resistance, the magazine reinforced the intellectual foundation of an impending popular movement (Akis, 1958l, p. 17).

In the section titled New Password, the magazine featured one of İsmet İnönü's most severe and historically significant warnings directed at the Democrat Party administration. İnönü's statement, "I said that if they have any sense, they will fall while I am still alive," emphasizing that the DP had no option other than transferring power through democratic means, was treated not merely as an electoral prediction but as a serious signal regarding the accumulated indignation on the streets and a potential intervention. The magazine characterized this move by İnönü as a lifeline extended to the government; it reinforced the insinuation that İnönü would not be held responsible for the social upheaval that would ensue should this offer be rejected (Akis, 1958m, pp. 4-6). The warnings regarding the coup anticipated by the opposition were evaluated under the guise of democracy. At this point, it is evident that Adnan Menderes' remark, "If they come, who knows how they will come," reflected an expectation of a coup. This coup was anticipated from the opposition ranks, as the opposition was likewise constructing the basis of legitimacy for the impending intervention.

The concept of the Psychosis of Insurrection, which criticizes the government's perception of all forms of democratic response as a preparation for a coup, constitutes the main axis of the analyses at the end of May. Metin Toker argued that the government became more aggressive as it lost public support and that it prepared the elements of insurrection through its very own policies. According to Toker, it was inevitable that a social movement ignited by a small spark would transform into a flood, sweeping both Menderes and İnönü from the political stage. At this point, the magazine touched upon the greatest political taboo of the period by making the observation that "there can be no organized revolution without İnönü"; thus, it insinuated that a potential intervention could only acquire an organized character through the approval or presence of the main opposition leader (Akis, 1958n, p. 5). In an interview, we see Aydın Menderes conveying that İsmet İnönü stated he was neither inside nor outside of the coup (Gerger, 1991, p. 142).

In Metin Toker's analysis titled Examples of Patriotism, the change of government in France under military pressure and De Gaulle's ascension to power serve as a mirror to the possibility of military activity in Turkey. Toker's observation that De Gaulle came to power by the force of a revolted army, albeit through legal means, represents a publicized form of the expectations for military intervention through the press during that period. With this discourse, the magazine legitimizes the idea that the military could restore legitimacy by intervening in politics under the label of patriotism (Akis, 1958o, p. 5).

The most radical point reached by the discourse in the magazine is Metin Toker's announcement of the footsteps of the approaching intervention through a scenario of betrayal directed specifically at Adnan Menderes himself. Stating that the summer of 1958 would differ from the summer of 1955, Toker claimed that those closest to Menderes, recognizing that matters had reached a deadlock, would themselves overthrow the leader. These expressions define the disintegration within the Democrat Party not merely as a political dissolution, but as a preliminary stage for a process of liquidation and intervention. According to the magazine, Menderes would suffer a great disappointment when he felt the weight of these close friends who would spring upon and trample over him (Akis, 1958p, p. 5).

While analyzing the political tension in the Middle East, the magazine conceptualized the bloodless uprising carried out by General Chehab in Lebanon in 1952 with the term "rosewater coup." In Metin Toker's analyses, references to Gamal Abdel Nasser's book *The Philosophy of the Revolution* were combined with the warning that leaders aspiring to dictatorship would "certainly have their heads struck," similar to historical examples (Akis, 1958q, pp. 4-5).

The overthrow of the Nuri Said Pasha administration in Iraq on July 14, 1958, was characterized by Akis as an inevitable fate for oppressive regimes that turn a deaf ear to the voice of the people. The opening of the gates of Baghdad's dungeons was equated with the symbolic significance of the French Revolution and presented through the analogy of a "second Bastille."

According to the magazine, amidst the political polarization and debates over the legitimacy of the administration in Turkey, this upheaval constituted an implicit yet remarkably clear warning regarding the possibilities of a military intervention. In particular, the astonishment of Bayar and Menderes in the face of this event was emphasized. The fact that the coup in Iraq was carried out with public approval and by the military—the sole organized force in the country—served as a direct message for Turkey. Arguing that Iraq was following the path taken by 1789 France with a 168-year delay, the magazine advanced the idea that voices rising against an unjust order would sooner or later reach their target. By emphasizing that the revolution was sparked not by external provocations but by the injustice of the internal social order and the resentment felt toward despotic rule, the sociological legitimacy of intervention was reinforced (Akis, 1958r, pp. 6-9).

In the analyses conducted at the end of July, the magazine examined the origins of the coup through the profound abyss between luxury and misery. The contrast between King Faisal's luxury yacht, Cadillac automobiles, and his mansion in London versus the destitution of the people was depicted as "miserable masses swallowing the remnants of banquets." Through this analysis, Akis emphasized that totalitarian regimes orchestrate their own demise to the extent that they become detached from the public, articulating its warning regarding economic and social justice to the government at the highest pitch (Akis, 1958s, p. 7).

In the interviews İsmet İnönü gave to the magazine, the administration's style of governance was heavily criticized by equating it with the internal management of Middle Eastern countries. İnönü argued that such a form of administration was both unbecoming and harmful for Turkey; he emphasized that Turkey must be restrained from any adventurous extraterritorial military expeditions. The magazine highlighted the sentence, "We will not allow the establishment of a Middle Eastern administration in Turkey" (Akis, 1958t, p. 6). In the magazine's foreign news and Iraq analyses, coup insinuations were expressed in a much more direct language. Following the military successes in Egypt, Syria, and Iraq, the observation that there were thousands of officers ready to replicate this revolution served as a warning underlining the military activity of that period. This determination regarding young officers rebelling against the colonial order potentially taking similar steps in their own countries was combined with the message that governments not relying on the people could be toppled with a single flick "like a building made of playing cards" (Akis, 1958t, p. 18).

Coup whispers were transformed into a lesson in democracy through the example of Venezuela featured in the magazine's section titled "Events in the World." The suppression of a military coup attempt in Venezuela by the public was interpreted as an indication that movements undertaken against the people would culminate in defeat (Akis, 1958u, p. 21). The possibility of pro-government factions within the military staging a pro-government insurrection was presented via the Venezuelan example, and the discourse was maintained on the premise that coups opposing the will of the people would be suppressed by the public.

In the analyses at the end of August, the magazine addressed the dangerous point reached by political polarization through the thesis that the government was forcing the country toward a revolution. While the opposition argued that the only true precaution against a coup was to return to the principles of the democratic regime, it was stated that every step taken by the government toward repression would accelerate its own downfall. With the question, "Was it certain that a different kind of coup did not reside in the hearts of others?" the magazine alluded to the possibility that the reaction within the military or the public could shift toward more radical channels outside the RPP, thereby presenting democracy as the only system that renders a coup unnecessary (Akis, 1958v, p. 12).

Metin Toker argued that the inevitable consequence of corruption in governance and the lack of oversight was the military shifting to the side of the coup plotters. At this point, the reference made

to the right of "legitimate uprising against oppression" stipulated in the Declaration of Human Rights constitutes an indirect insinuation of insurrection (Akis, 1958w, pp. 5-6).

Prime Minister Adnan Menderes' Balıkesir speech introduced the concepts of assassination and "serdengeçti" (daredevil/commando) to the coup debates. By accusing the opposition not only of inciting a coup but also of instigating an assassin, Menderes explicitly declared that any coup attempt would be immediately suppressed and that "execution gallows would be erected." *Akis* magazine characterized the reckless use of such grave notions by politicians as a state of total disintegration (Akis, 1958x, p. 4). These statements by Menderes, which could be interpreted as a defense strategy against the coup insinuations in the press, were described in *Akis* as a lack of seriousness.

The observations presented by the magazine under the title "Swan Song" reflect the concrete manifestations of the possibility of military intervention on the streets. The sight of jeeps filled with armed military police patrolling Ankara, along with the dense presence of police and civilian security forces waiting at intersections, created a de facto state of emergency atmosphere in the country. These measures, taken especially during President Bayar and Prime Minister Menderes' arrival at the airport, were questioned by the magazine as a consequence of the government's own delusions; however, it was reminded that this situation was a dangerous game capable of mobilizing the armed forces (Akis, 1958x, p. 4).

The coup delirium experienced in September reached an extreme point during the student protests at Istanbul Technical University. The movement of students protesting the hikes in food prices was characterized by security forces as the beginning of a coup. An instance where a commissioner, upon seeing the name Ayhan Toker on a student list, drew a connection to Metin Toker and exclaimed, "The matter is understood, this is a revolution!" was recorded as an example demonstrating the political paranoia of the period and the government's tendency to search for coup preparations in every dissenting movement (Akis, 1958y, pp. 18-19).

According to Metin Toker's analyses, behind Menderes' harsh outbursts lay a deep-seated apprehension regarding a coup, being held accountable, and, most importantly, the fear that his orders would no longer be obeyed. Menderes' statement from the rostrum, "They will make one say 'farewell to democracy,'" was presented as a direct threat that the democratic regime could be suspended (Akis, 1958z, p. 8).

In early October, the constitutional amendment in France and the rise of General de Gaulle were utilized by the magazine as a mirror for the internal conflicts in Turkish politics. *Akis* emphasized that De Gaulle was brought to power as the sole national hero by an army that had revolted against bad politicians and civilians who governed the country with lies, hypocrisy, and self-interest. Through this discourse, while the military was legitimized as a force that intervenes in the event of the civil administration's lack of understanding, an implicit message was conveyed to the government in Turkey (Akis, 1958aa, p. 4).

In his analysis titled "Three Basic Conditions," Metin Toker argued that for the survival of democratic regimes, society must act as the guardian of the regime, idealistic statesmen must be present, and institutions must be prioritized over individuals. A warning was issued toward Turkey by stating that in the absence of these conditions, nations are doomed to turmoil, coups, and counter-coups. Toker characterized leaders who deviate from democracy as "slum dictators", arguing that the loss of authority experienced by such figures renders the regime fragile. The response of "the antidote to the poison is within itself," given to the question "Insurrection, revolution, or the gallows?", was presented as a call for resistance against the sounds of intervention (Akis, 1958ab, p. 5).

The end of Nuri al-Said's administration in Iraq was kept constantly fresh by the magazine as a potential fate that the Turkish government could face. İsmet İnönü's speeches at the Sivas and

Amasya conventions functioned as a brake in this atmosphere of polarization. İnönü opposed any provocation toward using "the methods in Iraq" for the public to protect their rights and provided a guarantee that the administration in Turkey would never take the form of Nuri al-Said's rule. With this stance, while criticizing the government's anti-democratic tendencies on one hand, İnönü defended democratic legitimacy against developments that smacked of military intervention on the other (Akis, 1958ac, p. 11).

The journal continued to utilize historical comparisons as lessons for the contemporary political deadlock. In February 1959, the memoirs of İsmet İnönü, which recounted the unrest within the army during the reign of Abdul Hamid II and the resentment felt toward palace officers, were presented as an indirect message regarding the political atmosphere of the period (Akis, 1959a, pp. 14-15). In the narrative of the French Revolution of 1848 published in May 1959, the depiction of the populace erecting barricades and marching to the palace, culminating in the army eventually siding with the people and forcing the king to flee, was constructed as a clear implication of a coup for the reader (Akis, 1959c, pp. 21-22). Consequently, efforts were made to instill a consciousness of a coup in the public through comparisons drawn from the past or from other countries.

Akis transformed coup attempts in the external world into implicit warning mechanisms directed toward the ruling power in Turkey. Through the developments in Iraq, it was emphasized that a coup is not a beginning but rather the result of a long-term political disintegration. The expression "one should be surprised not that a revolution occurred, but that it did not," used regarding the events in Mosul and Baghdad, was presented as one of the most potent pieces of data implying the inevitability of intervention. Furthermore, the warnings concerning the collapse of dictatorships in South America and the subsequent coup trials aimed to establish mental links with the oppressive governance and economic instability in Turkey (Akis, 1959b, pp. 20-21). These parallels drawn with other countries demonstrate that Akis would also have been surprised had a coup not occurred in Turkey.

By June 1959, a pessimistic diagnosis emerged suggesting that the boundaries of democratic struggle had been transgressed. Doğan Avcıoğlu identified it as a necessity that an opposition whose legitimate means of struggle are obstructed might resort to brute force. Particularly in response to the discourse asserting that "the DP would not relinquish power even if it lost the elections," the journal emphasized that refusing to leave office despite losing an election constituted the "crime of attempting a coup d'état," thereby heralding the approaching footsteps of an intervention through debates on legitimacy (Akis, 1959d, p. 5).

The fact that July 14 coincided with the first anniversary of the military coup in Iraq was transformed by the journal's writers into a platform for delivering a historical lesson to the DP administration. Through the question "What happened in Baghdad a year ago today?" the implicit parallels established between the end of Nuri Said Pasha and the policies pursued by Adnan Menderes served as a reminder regarding the inevitable conclusion of authoritarian tendencies (Akis, 1959e, p. 5).

The Batista complex and Fidel Castro analogies reflected from the parliamentary rostrum found an extensive field of analysis within the pages of the journal. The government's accusation of the opposition as coup provocateurs by likening them to Castro was defined by Turhan Feyzioğlu as a Batista complex, referring to the administration's fear of being overthrown. Akis emphasized that the fear of being deposed felt by the 83-year-old dictator Batista eventually materialized, implying that administrations acting out of a fear of being overthrown cannot escape this ultimate fate (Akis, 1959f, p. 4).

The most severe implication of intervention in the journal materialized in the comparison of the government's persistence in its errors to a fate of being forced to fall "with or without a parachute." The emphasis that the RPP would declare the government extra-constitutional if elections

were not held in 1961 functioned as a political announcement opening the door to any form of intervention against an administration that had lost its legitimacy. According to the journal, the mindset asserting that power would not be relinquished by disregarding the national will prepared the ground for a process in which “heads struck against stones would be broken” (Akis, 1959f, pp. 4-5). At this point, the journal provided an advance answer to Adnan Menderes’s question of how they might arrive. Despite there being two years until the elections, the threats made demonstrated the profound anxiety felt regarding the future of the administration.

The journal delivered a direct message to the government in Turkey by presenting the execution of the opposition leader by the South Korean dictator Syngman Rhee on charges of attempting to overthrow the government under the headline "The Reign of Executioners." It was emphasized that attempting to eliminate the opposition by declaring them traitors or mortal enemies would result in shame and disaster; through this foreign news, attention was drawn to the potential radical consequences of the policies in Turkey (Akis, 1959g, p. 25).

The most potent implications regarding the possibility of a coup and military intervention are contained within the analyses of the army concealed in the article on Spain. The journal asserted that a regime could be overthrown not from the outside, but by the hands of its own supporters, and that the group with the most intense dissatisfaction within this mass was the army. The discontent felt by officers in the Spanish army concerning their salaries being eroded by inflation and the incompetence of the administration was presented as a clear reference to the unrest within the Turkish Armed Forces (Akis, 1959h, pp. 21-23).

Samet Ağaoğlu’s notion that “The gallows are not operational; therefore, there is liberty” was characterized by the journal as evidence of an authoritarian mindset. Akis argued that the government derived its legitimacy not from the law but from acting recklessly, and emphasized that saving a party in the hands of such a group had become a mere fantasy (Akis, 1959h, p. 5).

The opposition’s response to the government's accusations of coup incitement was extensively covered in the journal through Suphi Baykam’s speech in Konya. Baykam defined the government's refusal to leave office despite losing an election as a direct coup and reminded that the penalty for such an illegitimate path was specified as death in the constitution. This harsh rhetoric demonstrates that the political struggle had transcended the boundaries of the ballot box and that an intervention to protect constitutional legitimacy was constructed as a legal necessity (Akis, 1959i, p. 10).

In the column "Haftanın İçinden" published in December 1959, the potential consequences of the Prime Minister's inability to be restrained through democratic methods were characterized as a "dreaded outcome." The journal argued that the administration's perception of its rivals as traitors had evolved the trajectory toward a point of "being restrained through the use of force," thereby emphasizing once again the inevitability of an intervention (Akis, 1959j, p. 5).

The emphasis that the public did not complain despite Ayub Khan’s abolition of the constitution following the coup, and that the administration was transferred without a single shot being fired, was presented as a scenario for a bloodless intervention in Turkey. The journal depicted the termination of the reign of partisan politicians as a necessity for the peace of society, thereby providing an intellectual foundation for circles that legitimized military intervention as a restorative act of salvation (Akis, 1959i, p. 7).

The warning “The clock is about to strike twelve,” articulated by Metin Toker at the beginning of January 1960, was presented not merely as a political prediction but as a summary of the intervention being discussed in Ankara. The journal asserted that the administration would suffocate within the oppressive mechanisms of its own creation and that the final blow was now

inevitable, thereby mentally preparing society and the bureaucracy for an impending upheaval (Akis, 1960a, p. 3).

İsmet İnönü's trip to Bursa in 1960 was depicted by Akis as evidence that the DP's stronghold was collapsing and as an explosion of the public's resentment toward the government. İnönü's stance during this process was reinforced through a comparison to Churchill; however, the actual turning point was reflected in the journal through İnönü's following words: "The world will collapse upon the heads of those who attempt to remain in power despite being unable to win an election, and İnönü stands ready to roll up his sleeves for this task." This statement was interpreted as an explicit affirmation that an intervention would be carried out, if necessary through extra-legal means, against a government that refused to relinquish power through democratic channels (Akis, 1960b, pp. 4-9).

The journal harshly criticized the government's attempt to construct a person-oriented authority in the article titled PUT (IDOL). In an environment where the masses were seized by a form of hysteria and sycophancy was being force-fed to the nation like an opium pill, the journal emphasized that the alarm bells were ringing violently. Arguing that remaining silent by seeking refuge behind clichés such as the prudence of the nation or the maturity of the people was a conscious surrender to the ploy, Akis stated, "We possess the power to say stop today. Tomorrow we may not," thereby implicitly expressing that a military intervention or a popular movement had become inevitable (Akis, 1960b, p. 5).

In February 1960, the coup discourse evolved into an implication of direct physical liquidation. Stating that the government was attempting to change the rules of the game, the journal issued the following jarring warning: "The rules of the game will not change... if they insist on not leaving the field, they will be grasped by the arm and sent back to where they came from." The metaphor of the referee's whistle used here was recorded as the most concrete implication of intervention, suggesting that an extra-ballot power would have the final word and that this decision would absolutely be submitted to (Akis, 1960c, p. 5).

The journal opened the intervention of the military into politics for discussion through the example of Burma. General Ne Win's act of conducting elections and transferring power to the civilian leader U Nu was presented as a parallel for civil-military relations in Turkey. In the article titled "The Secret of Democracy," a warning was issued regarding the fate of administrations that refuse to leave through elections: "If General Ne Win had insisted on remaining in power... blood would have flowed... a stray bullet would have promptly proven to the General that ambition leads people to the grave by the fastest route," thereby reminding of the inevitability and the consequences of intervention (Akis, 1960d, p. 12).

The Republican People's Party Party Assembly declaration, published in the middle of March, proclaimed that the regime had reached a breaking point with an emphasis on a "dangerous degree." Amidst this political tension, the journal reported that young staff colonels and intellectuals had joined the RPP, making a very serious implication regarding the invisible bond between the young and dynamic cadres of the army and the opposition (Akis, 1960e, p. 10).

Akis continued to instill the concept of a coup—a term whose direct utterance was prohibited or subject to censorship—into the Turkish public consciousness through the lens of the global agenda. By utilizing the example of Cuba and the observation that "the Batistas always pack their bags and flee," the fate of those standing against the will of the people was symbolized. Furthermore, by asserting that accusing coup leaders of being leftists or communists would not alter the realities, a defensive reflex was developed against the labeling tactics employed by the ruling power in Turkey toward the opposition (Akis, 1960f, p. 5).

At the beginning of April, the unrest within the military materialized through the incident involving Major Selahaddin Çetiner, who resigned in protest against the obstruction of İsmet İnönü's path during his trip to Kayseri. While analyzing this incident and the investigations launched into certain officers, Akis offered a prognosis regarding the future of the regime. The statements in the "Haftanın İçinden" column, asserting that the transfer of power would occur not through normal channels but via a "destructive and injurious liquidation," were presented as one of the clearest harbingers of a staggering intervention (Akis, 1960g, pp. 5-16).

The historical narrative titled "France: The Return of Napoleon," substituted for censored political news, constitutes a profound allusion to the era's fear of military intervention. The account of the troops sent against Napoleon upon his return from exile—who, rather than opening fire, aligned themselves with their former commander—functions as another warning directed at the government. The journal characterized the attempts of civilian administrators to deploy soldiers against former commanders as "an error that would later serve as a cautionary lesson for many" (Akis, 1960h, pp. 3-5). This reference to the background of İsmet İnönü is exceptionally fragile given the sensitive dynamics of the period.

Akis addressed the Turkish agenda at the end of April through the collapse of Syngman Rhee's administration in South Korea. By depicting scenes such as university youth pouring into the streets and the police opening fire on the public, a mirror was held to the events occurring on the streets of Ankara and Istanbul. While emphasizing the predicament dictators find themselves in "when the slap of the nation falls upon their faces," the expression "rushing water inevitably breaches the dam" was presented as a metaphor symbolizing the uncontrollability of a social explosion (Akis, 1960i, pp. 4-6).

Conclusion

This study analyzes the governing period of the Democrat Party between 1950 and 1960 and the opposition discourse constructed through Akis magazine during the final stage of this era. The grounds of democratic legitimacy, established by the DP's electoral victory, were subjected to intense criticism by certain circles from the early years of its administration. The actions between 1950 and 1957 discussed in the first section of the study are evaluated not merely as historical data, but as a foundational basis for contextualizing the discursive origins and the critical framework of the rigid opposition that became distinct after 1957.

The period from the 1957 elections to May 27, 1960, when examined through the axis of Akis magazine's editorial policy, reveals that the magazine functioned not merely as a news source but also as a center for political restructuring, and as a result of the analyses conducted, the following fundamental conclusions have been reached:

- In the content of the magazine, the concept of a coup was constructed not merely as a possibility but as an inevitable solution presented in the face of political deadlock, and it has been determined across numerous issues and copies that this concept was woven into the text sometimes directly and, more frequently, through implication.
- Akis did not limit coup implications solely to local dynamics; it associated coup and revolution processes in the international arena, particularly in countries experiencing similar political tensions, with Turkish politics, and the organic and symbolic ties established between these countries and Turkey conveyed the notion to the reader that similar causes would yield similar consequences, thereby normalizing the intervention at a cognitive level.

In conclusion, Akis magazine during the 1957-1960 period became one of the sharp and directive instruments of the opposition carried out against the DP administration; by removing the intervention from being a mere possibility and presenting it as an inevitable situation, it played a decisive role in the political communication of the era.

www.turkishstudies.net/economy

Turkish Studies - Economics, Finance, Politics

eISSN: 2667-5625

ANKARA SCIENCE UNIVERSITY

Akis Dergisi'nde Darbe Kavramının Söylemsel İnşası (1957-1960)

Giriş

1957 seçimlerinin ardından Demokrat Parti'nin üçüncü iktidar dönemi, memleketin siyasi atmosferinde tansiyonun en yüksek olduğu süreci başlatmıştır. İktidar ile muhalefet arasındaki gerilimin pik yaptığı bu dönemde, dönemin etkili yayın organlarından biri olan Akis dergisi, sadece yaşananları aktaran bir basın kuruluşu olmanın ötesine geçmiş ve siyasete etkin yönlendirmeleri olmuştur.

Dergi, özellikle yazım dilindeki sertlik ve analizleriyle Demokrat Parti'nin siyasi meşruiyetini kaybettiği tezini işlemiştir. Bu stratejik yayın politikası aracılığıyla darbe düşüncesini toplumsal ve siyasal bir gereklilikmiş gibi kurgulayarak, mevcut yönetime karşı radikal bir değişim algısını işlemiştir. Basın üzerindeki yasal denetim ve kısıtlamalar nedeniyle bu eleştirel tutum, her zaman doğrudan bir dille olmamıştır. Dergi, yasal engellere takılmamak adına mesajlarını çoğunlukla imalarla ya da başka ülkelerde gerçekleşen siyasi değişim ve darbe örnekleri üzerinden vermiştir. Bu dolaylı anlatım yöntemi, hem mevcut sansür mekanizmalarını aşmaya imkân tanımış hem de okuyucu zihninde mevcut yönetimle dünyadaki benzer siyasi kargaşalıklar arasında paralellikler kurulmasını sağlamıştır.

Bu çalışma, Söylem Analizi yöntemiyle Akis dergisinin 1957-1960 yılları arasındaki nüshalarını incelemektedir. Çalışma kapsamında, derginin yayın politikası, haber metinlerinde kullanılan imalar ve tarihsel anlatılar üzerinden siyasal krizin nasıl adım adım bir müdahale beklentisine dönüştürüldüğü analiz edilmiştir. Be sebeple araştırmaya konu olan yıllar arasındaki dergiler incelenmiş ve darbe imalarının olduğu sayılar ve bu imalar çözümlenmiştir. Araştırmanın odaklandığı temel sorular şunlardır:

- Akis dergisinde doğrudan veya dolaylı olarak darbe çağrıları yer almakta mıdır?
- Dergide yer alan doğrudan veya dolaylı darbe çağrıları hangi siyasal gerekçelere dayandırılmaktadır?
- Dergide darbeye yönelik yapılan imalar müdahalenin meşruiyet zeminini nasıl kurgulamıştır?

Bu çalışmanın temel argümanı; Akis dergisinin 1957-1960 yılları arasında Demokrat Parti iktidarına karşı doğrudan bir çağrı yerine, söylemsel düzeyde bir darbe iması inşa ettiği ve bu fikri sistematik bir biçimde toplumsal hafızaya işlediğidir. Dergi; Irak, Küba, Pakistan ve Güney Kore gibi ülkelerdeki askeri müdahale ve halk ayaklanmalarını Türkiye iç siyasetine dair birer projeksiyon aracı olarak kullanarak, darbe kavramını soyut bir ihtimal olmaktan çıkarıp somut ve görünür bir gerçekliğe dönüştürmüştür. Bu strateji aracılığıyla Akis, iktidarın meşruiyet kaybını işlerken, diğer

yandan askeri müdahaleyi toplumsal zihinde normalleştirerek yaklaşan darbenin fikri ve sosyolojik zeminini hazırlayan bir meşrulaştırma görevi görmüştür.[5]

Demokrat Parti İktidarı (1950-1957 Arası)

1945-50 yılları arasındaki siyasi süreç, 1923 yılından itibaren hayata geçirilen Cumhuriyet reformlarının son aşamasını göstermektedir. Çok partili siyasi hayata geçiş süreci, aniden değil devlet yönetiminin temel gayelerinden birisi olan Batılı tarzda demokratikleşme saikinin bir üründür. Ancak bu geçiş dönemi toplumsal ve siyasal dirençle karşı karşıya kalmış. Dönemin şartları gereği II. Dünya Savaşı'ndan sonraya ertelenmiştir.

1945'ten önceki süreçte yaşanan çok partili hayata geçiş denemelerinin ardından ivme kazanan demokratikleşme süreci, toplumsal gelişimin bir sonucu olarak görülebilir. Bu süreçte sosyal dinamiklerin ve toplumsal eğilimlerin tam olarak analiz edilememesi yapısal bir eksiklik olarak ortaya çıkmıştır. Modernleşme hızının toplumun değişime ayak uydurabilme hızıyla örtüşmemesi Demokrat Parti'nin yükselişi için uygun zemini hazırlamıştır. 1950 öncesindeki bu durum, gerçekleştirilememiş sosyal beklentiler ve Batılı demokrasi vizyonunun bir kesişimi haline gelmiş ve sonuç olarak iktidarın barışçıl şekilde el değiştirdiği tarihsel bir dönüm noktası olmuştur.

Türkiye'de demokratikleşme süreci, 14 Mayıs 1950 genel seçimleriyle birlikte kritik bir eşiği aşmıştır. Toplumsal katılımın oldukça yüksek olduğu bu seçimler, büyük bir sükûnet ve şeffaflık içerisinde gerçekleştirilmiştir. Demokrat Parti, "Yeter! Söz Milletindir!" sloganı etrafında şekillendirdiği seçim kampanyasıyla geniş kitlelerin desteğini kazanarak oyların yaklaşık %53,4'ünü almayı başarmıştır (Akıncı, 2025, s. 55). Dönemin seçim sistemi neticesinde, oy oranları arasındaki fark sandalyelere daha keskin bir biçimde yansımış; DP 408 sandalyeyle iktidara gelirken, Cumhuriyet Halk Partisi 69 sandalyede kalmıştır. Dikkat çekici bir diğer nokta ise CHP'nin geleneksel kaleleri olarak nitelendirilen Batı Anadolu bölgelerinde dahi üstünlük kuramaması ve desteğinin daha çok Doğu Anadolu'daki yerel yapılarla sınırlı kalmasıdır[6].

1950 seçim sonuçları toplumsal düzlemde fazlaca heyecanla karşılanırken, İsmet İnönü ve Cumhuriyet Halk Partisi kanadında belirgin bir kırılmaya işaret etmiştir. İnönü döneminde gerçekleştirilen siyasal ve ekonomik reform hamleleri, geçmiş dönemlerin idari mirasını ve toplumsal hafızadaki algıları dönüştürmekte yetersiz kalmıştır. Bu sürecin en kritik unsurlarından biri, ordu içerisindeki belirli odakların seçim sonuçlarını geçersiz kılarak müdahale etme yönündeki telkinlerinin, İsmet İnönü tarafından geri çevrilmesidir[7]. İnönü'nün iktidarı Demokrat Parti'ye

[5] Turkish Studies dergisi (issn: 1308-2140) de darbeye özel sayılar çıkardığı gibi, birçok yazı ve makaleyle darbe ve darbe kalkışımlarını konu alan incelemeler yayınlamıştır. Ayrıntılı bilgi için bk. Akın, 2017; Albayrak Sak, 2017; Alpar, 2017; Altunok & Gedikkaya, 2017; Ardoğan, 2017; Aydın, 2017; Çelebi & Temel, 2017; Eğmir & Çelik, 2017; Ekinci, 2017; Evkuran, 2017; Fatiş, 2017; Genç, 2017; Güngör & Hacıbekiroğlu, 2017; Hali & Rencuzoğulları, 2017; Hasanoğlu & Memmedov, 2017; Kabataş, 2017; Karaca, 2017; Kaya, 2017; Keser & Kata, 2017; Memişoğlu & Güçin, 2017; Özcan & Doğan, 2017; Sarıkaya, 2017; Şenyıldız, 2017; Yaşaroğlu, 2017; Yaşar, 2017; Yıldırım & Yürüdür, 2017; Yılmaz, 2017; Yiner, 2017; Fırat 2009; Balık 2009; Yalansız 2012; Alver 2013; Arslan 2013; Yaşaroğlu 2013; Önal 2015; Nisan 2015; Yaşaroğlu 2016; Tiryaki 2016; Çakır 2016; Akkaya 2020; Akgül-Görücü 2020.

[6] Sürece dair akademik kaynaklar incelendiğinde, verilerde küçük farklılıklar görülse de genel eğilim değişmemektedir. Bazı değerlendirmelere göre katılım oranının %90'a yaklaştığı, DP'nin sandalye sayısının 416'ya kadar çıktığı ifade edilmektedir (Başgil, 2014, s.66). Diğer taraftan, yaygın kabul gören verilere göre seçime katılım oranı %89,3 seviyelerinde gerçekleşmiş; DP %53,3'lük oy oranıyla 408 milletvekili, CHP ise %39,9'luk oy oranıyla 69 milletvekili çıkarmıştır. Bu tabloya Millet Partisi 1 milletvekili ve bağımsızlar 9 milletvekili ile eşlik etmiştir (Lewis, 1970, s.311). Bu sonuçlar, Türkiye siyasal hayatında iktidarın sandık yoluyla ve barışçıl bir biçimde el değiştirdiği beyaz ihtilal olarak adlandırılan dönemi başlatmıştır.

[7] 14 Mayıs 1950 seçimlerinin ardından ortaya çıkan tablo, devletin yerleşik bürokratik ve askeri yapısı içerisinde belirli bir direnç odağının oluşmasına yol açmıştır. Seçim sonuçlarının netleşmesiyle birlikte, statükoyu muhafaza etme eğilimindeki bazı askeri yetkililerin, halkın sandığa yansıyan iradesini askıya almaya yönelik bir refleks sergilediği görülmektedir. Tarihsel anlatılar, bazı üst düzey komutanların iktidarın Demokrat Parti'ye devredilmesini engellemek amacıyla İsmet İnönü'ye müdahale teklifinde bulunduklarını ve değişimin yaratacağı belirsizliğe dair kaygılarını dile getirdiklerini

devrederek, ana muhalefet liderliği konumuna gelmesi, Türk siyasal hayatında bir ilk olarak iktidarın sandıkta, barışçıl yollarla değişimini göstermektedir. Bu dönüşüm 1876'dan beri demokratikleşme ivmesinin artışının bir tezahürüdür. Demokrat Parti'nin kazandığı bu zafer, modernleşme idealinin toplumsal iradeyle bütünleşebileceğinin somut bir göstergesi olmuştur.

Demokrat Parti Meclis Grubu, ilk toplantısında kadrolarını belirlemiş; yapılan gizli oylama sonucunda Celâl Bayar, 345 üyenin desteğini alarak cumhurbaşkanı adayı olarak gösterilmiştir. Muhalefet safındayken partili cumhurbaşkanlığı modeline yönelik sert eleştiriler getiren DP, Bayar'ın seçilmesiyle birlikte benzer bir siyasal tartışmanın odağında konumlanmıştır. Celâl Bayar, bu eleştirileri bertaraf etmek ve tarafsızlık ilkesini vurgulamak amacıyla cumhurbaşkanlığı makamına geldikten sonra parti genel başkanlığından istifa etmiştir. Bayar'ın cumhurbaşkanlığına seçilmesinin akabinde, hükümeti kurma görevi Adnan Menderes'e verilmiş ve böylece Türkiye Cumhuriyeti'nin 19. hükümeti olan ilk DP kabinesi kurulmuştur (Toker, 1991, s. 28).

1950 genel seçimleri öncesinde Birinci Ordu Komutanı General Tınaztepe nezdinde birleşen müdahaleci eğilimler, İsmet İnönü'nün küresel demokratikleşme politikasına olan sempatisi sonucunda dizginlenmiştir. Ancak seçim sonrası Demokrat Parti'nin iktidara gelişi, askeri bürokrasinin statükocu tavrı nedeniyle derin bir güvenlik krizini tetiklemiştir. Özellikle üst düzey komutanların Ankara'daki olağan dışı hareketliliği ve İnönü'ye yapıldığı iddia edilen darbe teklifi, yeni hükümetin orduya yönelik güvensizliğine neden olmuştur. Bu süreç, 6 Haziran'da bir darbe ihbarı üzerine başlatılan ve Türk siyasi tarihine ordu tasfiyesi olarak geçen kapsamlı operasyonla sonuçlanmıştır. Menderes hükümeti; Genelkurmay Başkanı ve kuvvet komutanlarını kapsayan tasfiyeler aracılığıyla ordu-CHP arasındaki tarihsel özdeşleşmeyi kırmayı, sivil otoriteyi tesis etmeyi ve askeri yapıyı demokratik sisteme entegre ederek devlet aygıtı üzerindeki kontrolünü güçlendirmeyi amaçlamıştır (Ahmad, 1996, s. 190-193).

1950 genel seçimlerinden zaferle ayrılan Demokrat Parti, iktidarının ilk evresinde muhafazakâr seçmen tabanının dini talepleri ile devletin laik yapısı arasında siyasal bir denge kurma stratejisi izlemiştir. Başbakan Adnan Menderes, 13 Haziran 1950'deki hükümet programı sunuşunda devrimleri, halka mal olmuş ve halka mal olmamış şeklinde ikiye ayırarak toplumsal kabul görmeyen uygulamalarda değişiklikler yapılacağının işaretini vermiştir. Bu yaklaşımın en somut tezahürü, yaklaşık on sekiz yıl boyunca sürdürülen Türkçe ezan uygulamasının nihayete erdirilmesiyle gerçekleşmiştir. Türk Ceza Kanunu'nda yapılan hukuki düzenleme ile ezanın Arapça okunması önündeki engeller kaldırılmış; muhalefetle mutabakatla, uygulamanın asıl yürütücüsü olan Cumhuriyet Halk Partisi de meclisteki bu değişikliğe destek vermiştir. Bu dönüşüm süreci, özellikle Türk Silahlı Kuvvetleri'nin üst kademelerinde belirgin bir huzursuzluğa yol açmıştır. Askeri bürokraside oluşan bu direnç karşısında DP iktidarı, yürütme erkinin otoritesini pekiştirmek adına geniş kapsamlı bir tasfiye ve kadro yenileme hareketine yönelmiştir. Öte yandan, düzenlemeye yönelik en sert iç muhalefetin Cumhurbaşkanı Celal Bayar'dan gelmesi ve Bayar'ın istifa eşiğine kadar varması, partinin kendi bünyesindeki laiklik hassasiyetini ortaya koymuştur. Neticede, Menderes'in yürüttüğü siyasi uzlaşı çabaları ve denge politikası sayesinde bu kriz aşılmış ve Arapça ezan uygulaması yeniden hayata geçirilmiştir (Akıncı, 2025, s. 71).

Demokrat Parti, iktidarının ilk yıllarında bir yandan selefi dönemin siyasal mirasıyla hesaplaşırken, diğer yandan kendi siyasi çerçevesini yapılandırmaya odaklanmıştır. Bu sürecin iktisadi ayağını, 1950 yılı temmuz ayı başında yürürlüğe giren ve dış ticarette geniş kapsamlı bir

kaydetmektedir.Ancak İsmet İnönü, bu yöndeki girişimleri ve baskıları kesin bir dille reddederek demokratik sürecin işleyişine olan bağlılığını ortaya koymuştur. Söz konusu iddialar karşısında İnönü, bu tarz bir müdahale teşebbüsünün varlığını reddetmekle birlikte, böyle bir durum gerçekleşmiş olsa dahi buna asla izin vermeyeceğini ifade ederek Türkiye'de sivil siyasetin ve demokratik olgunluğun yerleşmesine kritik bir katkı sağlamıştır. Bu tavır, Türkiye'nin çok partili siyasal hayata geçişinde iktidarın barışçıl bir biçimde el değiştirmesini mümkün kılan temel unsurlardan biri olmuştur (Koçaş, 1977, s.208).

serbestleşmeyi öngören liberasyon hamleleri oluşturmuştur. Stratejik önemi olan kısıtlı bir ürün grubu haricinde, gümrüklerin yabancı menşeli mallara açılması, partinin serbest piyasa ekonomisine geçiş konusundaki kararlılığının bir göstergesi olarak kabul edilmektedir (Eroğul, 2014, s. 91). DP'nin bu dönemde hayata geçirdiği iç ve dış siyaset hamleleri, birbirini tamamlayan bir bütünlük sergilemektedir. Bu yönelim, temelleri daha önce atılmış olan Türkiye'nin küresel kapitalist sisteme eklemlenme ve Amerika Birleşik Devletleri ile stratejik bir yakınlık kurma hedefinin en somut aşamasını oluşturmuştur. Menderes hükümetinin göreve gelişi, Türkiye'nin bu küresel entegrasyon sürecinde çok daha kararlı adımlar atacağının işareti olmuştur (Gevgilili, 1981, s. 74).

Dış politikada Batı bloku ile entegrasyonu derinleştirmeyi hedefleyen Ankara yönetimi, 25 Haziran 1950 tarihinde patlak veren Kore Savaşı'nı söz konusu stratejik yakınlaşma için bir imkân olarak değerlendirmiştir. Basın kanalıyla inşa edilen hür dünyayı savunma söylemi ve gönüllülük esasına dayalı propaganda faaliyetleri, Kore'ye askeri birlik gönderme kararının zeminini hazırlamıştır. Dünya siyasetinin kapitalist ve sosyalist bloklar olarak iki kutba ayrıldığı bu gerilimli dönemde, egemen siyasi anlayış Türkiye'yi özgür dünyanın sarsılmaz bir parçası olarak konumlandırmıştır. Bu görüşe göre, komünizm tehdidi altındaki Güney Kore'ye askeri destek vermek, yalnızca coğrafi olarak uzak bir çatışmaya müdahil olmak değil, doğrudan Türkiye'nin güvenliğini tesis etmek anlamına gelmekteydi (Gevgilili, 1981, s. 74-75).

Demokrat Parti hükümetinin 1953 sonunda Cumhuriyet Halk Partisi'nin mal varlığına el koyma girişimi, Türk siyasi tarihinin iktidar ve muhalefet gerginliği açısından kırılma noktalarından biridir. Adnan Menderes liderliğindeki iktidar, tek parti döneminde hazine kaynaklarıyla elde edilen varlıkları gayrimeşru iktisap olarak nitelendirmiş; binalardan sanat eserlerine kadar tüm kalemlerin kamuya iadesini öngören bir yasa tasarısı hazırlamıştır. DP içinde de mülkiyet hakkı ihlali gerekçesiyle bireysel itirazlar yükselse de Menderes, bu adımı siyasi bir zorunluluk ve toplumsal adalet olarak savunmuştur. Muhalefetin olmadığı bir Karma Komisyon eliyle yürütülen yasama süreci, CHP nezdinde demokratik varoluşa bir müdahale olarak algılanmıştır. 14 Aralık'taki Meclis oturumunda İsmet İnönü'nün sert eleştirilerine rağmen, CHP grubunun protesto amacıyla salonu terk etmesiyle tasarı yasalaşmıştır. Cumhurbaşkanı Celal Bayar'ın onayıyla yürürlüğe giren düzenleme, ülke genelinde CHP taşınmazlarına el konulmasıyla sonuçlanarak iktidar-muhalefet ilişkilerinde bir yara açmıştır (Toker, 1991, s. 255-257).

Demokrat Parti döneminde basın üzerindeki denetim, özellikle kamu kaynaklarının ve resmi ilanların politika aracı olarak kullanılmasıyla tesis edilmiştir. 1950 sonrası ilan dağıtım yetkisinin hükümet kontrolüne geçmesiyle, devlet teşvikleri şeffaf kriterler yerine siyasi sadakat ekseninde dağıtılmış; bu durum yandaş basını ekonomik olarak ihya ederken muhalif medyayı mali dar boğaza sürüklemiştir. Ekonomik baskıların yanı sıra 1951'den itibaren Basın Kanunu'nda yapılan yasal değişiklikler, gazetecilere yönelik hapis ve para cezalarını ağırlaştırarak yargı kıskacını genişletmiştir. Bu sertleşme, 1954 seçimleri öncesinde ispat hakkı tartışmalarıyla doruğa ulaşmıştır. İktidarın, gazetecilere iddialarını mahkemede kanıtlama hakkı tanımaması ve savcılara resen soruşturma yetkisi vermesi, basın özgürlüğünü kısıtlayan baskıcı bir hukuksal çerçevenin doğmasına yol açmıştır (Turan, 1999, s. 105).

1954 seçimleri öncesinde hükümet, idari kontrolü sağlmalaştırmak amacıyla basın ve akademik camia üzerindeki denetim mekanizmalarını sıkılaştırmıştır. Bu kapsamda, üniversite öğretim üyelerinin siyasi faaliyetlerini sınırlandıran yasal düzenlemeler hayata geçirilmiş ve seçim dönemine girilirken basın kanunu daha da sertleştirilmiştir. 2 Mayıs 1954 tarihinde gerçekleştirilen genel seçimlerde Demokrat Parti, oy oranını %58,4'e yükselterek parlamentoda 503 sandalye ile mutlak bir çoğunluk elde etmiştir[8]. Cumhuriyet Halk Partisi ise %35,1 oy almasına rağmen, dönemin

[8] DP'nin 1954 yılında elde ettiği bu ezici temsil gücü, akademik çevrelerde hem bir başarı hem de yapısal bir risk olarak değerlendirilmektedir. Mecliste %93'e ulaşan bu orantısız temsil yetkisinin, yönetimde bir denetlenemezlik algısı

liste usulü çoğunluk seçim sistemi nedeniyle yalnızca 31 milletvekili çıkarabilmiştir. Bu dönemde de muhalefetin nispeten daha güçlü olduğu alanlar, geleneksel yerel dinamiklerin ve büyük toprak sahiplerinin etkili olduğu Doğu illeri olmuştur. Öte yandan, laiklik ilkesine aykırı faaliyetler yürüttüğü gerekçesiyle kapatılan Millet Partisi'nin halefi olan Cumhuriyetçi Millet Partisi, %4,8 oy oranıyla 5 milletvekili kazanmış ve bu vekillerin tamamı Osman Bölükbaşı'nın memleketi Kırşehir'den seçilmiştir (Zürcher, 2017, s. 326-327).

İktidar, parlamentodaki sayısal üstünlüğünü idari yapı üzerinde doğrudan bir denetim mekanizması olarak kullanmaya başlamıştır. 1954 genel seçimlerinde muhalefet partilerine yoğun destek veren bölgeler, bu sürecin bir yansıması olarak idari değişikliklere maruz kalmıştır. Bu bağlamda, 6429 sayılı Kanun ile Kırşehir'in il statüsünden çıkarılarak ilçeye dönüştürülmesi ve Malatya'nın bölünmesi suretiyle Adıyaman'ın kurulması, dönemin siyasi literatüründe coğrafi cezalandırma örnekleri olarak değerlendirilmektedir. Hükümet söz konusu düzenlemeleri iktisadi zorunluluklar ve coğrafi gerekliliklerle gerekçelendirse de muhalefet bu adımları doğrudan siyasi müdahale olarak nitelendirmiştir (Eroğul, 2014, s. 153-154). Tarihsel perspektifte ise bu durumun bir ilk olmadığına dikkat çekilerek; benzer bir uygulamanın 1930 yılında, Serbest Fırka'ya destek verdiği gerekçesiyle Silifke'nin il statüsünün geri alınması sürecinde de yaşandığı ifade edilmektedir (Ahmad & Ahmad, 1976, s. 125). Bu durumda da görülebildiği üzere Demokrat Parti CHP'nin stratejilerini uyguladığı halde yine CHP tarafından eleştirilmiştir.

1954 genel seçimleri sonrasında artan siyasi gerilim ve muhalefetin propaganda faaliyetleri, Demokrat Parti'nin basın üzerindeki denetimini yasal düzenlemelerle sıkılaştırmasına yol açmıştır. Bu sürecin bir örneği 6 Haziran 1956'da yasalaşan ve hakaret suçlarına yönelik cezai müeyyideleri ağırlaştıran yeni basın kanunudur. Bu düzenleme, parlamentodaki ezici çoğunlukla kabul edilmiştir. Ana muhalefet lideri İsmet İnönü, bu kanunu sıkıyönetim rejimine geçişin bir öncülü olarak nitelendirmiş ve mevcut siyasi durumu demokratik hayat üzerindeki geçici bir güneş tutulmasına benzetmiştir. İnönü, hürriyetin korunması için idari baskı yerine bağımsız yargının gerekliliğini vurgulamıştır (Erer, 1963, s. 274-275).

Demokrat Parti bünyesinde 1954 yılı sonrasında baş gösteren ekonomik sıkıntılar ve 6-7 Eylül hadiselerinin tetiklediği toplumsal huzursuzluk, siyasi yapının merkezinde ve yerel birimlerinde bir bölünmeye yol açmıştır. Bu dönemde ispat hakkı tartışmaları, partideki görüş ayrılıklarının odak noktasını oluşturmuştur. Süreç, başlangıçta sınırlı sayıda milletvekilinin sunduğu bir yasa teklifiyle başlamış, zamanla partinin ağır toplarının da bu harekete destek vermesiyle krizin boyutu genişlemiştir. Özellikle yönetim kademesinde yer alan isimlerin muhalif saflara katılması, Adnan Menderes liderliğindeki parti genel merkezi tarafından doğrudan bir otorite sarsılması olarak algılanmış ve bu durum sert bir disiplin sürecinin önünü açmıştır. Yaklaşan büyük kongre öncesinde kontrolü elinde tutmak isteyen parti yönetimi, ayrık sesleri susturmak adına hem şahıslara yönelik yaptırımları hem de yapısal değişiklikleri içeren kapsamlı bir strateji yürürlüğe koymuştur. Bu doğrultuda, ispat hakkını savunan isimlerden geri adım atmaları istenmiş fakat tekliflerinden vazgeçmeyen kişiler görevlerinden uzaklaştırılmıştır. Aynı dönemde hayata geçirilen tüzük değişiklikleriyle yerel teşkilatların hareket alanı kısıtlanmış, genel merkezin milletvekili aday belirleme sürecindeki belirleyici rolü pekiştirilmiştir. Parti içindeki demokratik işleyişin zayıflaması şeklinde yorumlanan bu hamleler, muhalif grubun daha da genişlemesine neden olmuş imza sayısının 19'a çıkması, partideki kopuş sürecini keskinleştirmiştir (Temür, 2022, s. 323-329).

Başbakan Adnan Menderes, hükümetine yönelik bu toplu tepkiyi göğüslemek adına sadece kendi şahsı adına güvenoyu isteme yoluna gitmiştir. Meclis grubuna hitap ederken parlamentonun kudretine atıf yapan ve "Siz isterseniz anayasayı bile değiştirebilirsiniz" şeklinde dile getirdiği

oluşturduğu ve zamanla otoriter eğilimleri tetiklediği ileri sürülmektedir. Ayrıca, bu denli geniş bir meclis grubunun homojen yapısını korumanın zorluğu, ilerleyen süreçte parti içi bölünmelere ve siyasi istikrarsızlıklara zemin hazırlamıştır (Eroğul, 2014, s. 149).

meşhur cümlesi, geniş yankı uyandırmıştır. Güven tazeleyen Menderes dördüncü kez hükümet kurma yetkisi alsa da bu süreçte partiden kopan ispatçılar grubu 20 Aralık 1955'te Hürriyet Partisi'ni hayata geçirerek meclis içindeki muhalif duruşu daha örgütlü bir yapıya kavuşturmuştur (Yılmaz, 2020, s. 98-105).

1957 seçimleri öncesinde CHP, HP ve CMP arasında kurulması planlanan ittifak zemini, Cumhuriyet Halk Partisi'nin son anda yaptığı taktiksel bir hamleyle çökmüştür. Diğer muhalif partilerin kongrelerinden iş birliği kararı çıkarmasının hemen ardından CHP'nin vazgeçtiğini açıklaması, siyasi dengeleri tamamen değiştirmiştir. Bu manevra ile CHP, kendini meydanlardaki tek güçlü muhalefet odağı olarak konumlandırmayı hedeflemiş ve başarmıştır. Nihayetinde bu planlı geri çekilme, 1957 seçimlerinde CHP'nin parlamentodaki koltuk sayısını önemli ölçüde artırmasını sağlayan temel faktör olmuştur (Erer, 1963, s. 298-299).

Demokrat Parti, 1957 seçimlerinde üçüncü kez zaferle çıkmayı başarmıştır. İktidarın seçim kanununda yaptığı düzenlemelerle partilerin karma liste oluşturmasını veya ortak cephe kurmasını yasaklaması, muhalif oyların bölünmesine yol açan bir hamle olmuştur. Fakat bu hamle olmasaydı dahi CHP'nin bu ortaklıktan çekilmesi nedeniyle sonuç değişmeyecekti.

1957 yılındaki genel seçim verileri, ana muhalefet partisi konumundaki CHP'nin oylarında belirgin bir yükseliş yaşandığını kanıtlamaktadır. 1950 ve 1954 yıllarındaki düşüş trendini kıran parti, oy oranını %41'e taşıyarak kaybettiği oyları geri kazanmıştır. Bu dönemde muhalefetin diğer bileşenleri olan Cumhuriyetçi Millet Partisi ve Hürriyet Partisi'nin oyları da eklendiğinde, iktidar karşıtı toplam seçmen kitlesi %51'i aşarak salt çoğunluğa ulaşmıştır. Bu istatistiksel tablo, muhalefet partilerinin birleşmesini engelleyen yasal ve stratejik bariyerler olmasaydı ve muhalefet kendi arasında ortaklığı sağlayabilseydi Türkiye'nin siyasi rotasının değişebileceğini doğrulamaktadır. Dönemin il bazlı oy dağılımı üzerinden yapılan gözlemler, olası bir ortaklığın 67 vilayetin 43'ünde üstünlük sağlayarak parlamentoda 365 sandalye kazanabileceğini göstermektedir. Bu senaryoda Demokrat Parti'nin milletvekili sayısı 245'te kalacak ve böylece iktidar el değiştirecekti. Sonuç olarak, muhalefetin parçalı yapısı, oyların çoğunluğunu almalarına rağmen iktidarın Demokrat Parti'de kalmasına neden olmuştur (Öymen, 2013, s. 410).

Akis Dergisi

Metin Toker'in sorumlu yazı işleri müdürlüğünde 15 Mayıs 1954 tarihinde yayın hayatına başlayan Akis dergisi Ankara'da yapılandırılmıştır. Metin Toker, Oktay Türegün ve Tülya Nemluk'un ortak girişimiyle ortaya çıkan dergi, Tükiye'de Amerikan Time dergisi tarzındaki siyasi aktüalite yayımcılığını yerelleştirmeyi temel motivasyon edinmiştir. Ortak bir idealin ürünü olarak sınırlı imkânlarla kurulan bu yayın organı, Türkiye'de modern haber dergiciliği standartlarının oluşmasında öncü bir rol üstlenmiştir (*Akis*, 1967, ss. 16-20).

Akis dergisi, yayın politikasını ve görsel kimliğini Amerikan Time dergisinin standartları üzerine inşa ederek, kapak tasarımında dönemin etkili figürlerini merkeze zlmıştır. Bu içeriksel tercihler, yayının siyasal ve toplumsal gelişmeleri analiz eden kimlik kazanmasını sağlamıştır. Bu anlayışın ilk örnekleri olarak dergi; ilk sayısında Celal Bayar'ı, ikinci sayısında ise Adnan Menderes'i kapak konusu yaparak dönemin en güçlü siyasi aktörlerini resmetmiştir (*Akis*, 1954, s. 3).

Akis dergisinin neşir süreci, Metin Toker'in yayıncılık disiplini ve kalite anlayışı doğrultusunda bir ertelemeye sahne olmuştur. 1954 yılının şubat ayında, Başbakan Adnan Menderes'in özel yazısını da içeren ilk nüsha basılmasına rağmen, Toker'in teknik ve içeriksel açıdan yayını yetersiz bulması üzerine piyasaya sürülmemiştir. Yavrukurt metaforuyla nitelendirilen bu deneme baskısının imha edilmesiyle derginin resmi çıkış tarihi, 1954 genel seçimlerinin akabindeki 15 Mayıs gününe ertelenmiştir (*Akis*, 1967, ss. 16-20). Bu hazırlık sürecindeki gecikme; teknik altyapının güçlendirilmesine, kadronun genişletilmesine ve kurumsal yapının tesis edilmesine

olanak tanımıştır. Temel yayın motivasyonu, güncel olayları gazete haberlerinin yüzeyselliğinden arındırarak derinlemesine bir analiz ve özgün bir üslupla sunmak olan mecmua, haftalık gelişmeleri bütüncül bir perspektifle kamuoyuna aktarma işlevini yürütmüştür (*Akis*, 1954, s. 3).

Akis dergisi, çok boyutlu bir yayıncılık anlayışını benimseyerek bünyesinde iç ve dış siyasetin yanı sıra iktisat, tıp, askerlik, sanat, sinema, edebiyat ve spor gibi geniş bir disiplinler arası yelpazeye yer vermiştir. Toplumun farklı kesimlerine hitap eden bu çeşitlilik, olayların yalnızca aktüel haber değerini yansıtmakla kalmamış; aynı zamanda gelişmeleri derinlemesine analiz etmeyi amaçlamıştır (*Akis*, 1954, s. 3).

Akis, okuyucu profilini münevver olarak tanımladığı geniş bir entelektüel zümre üzerine kurgulamıştır. Derginin yayın anlayışına göre münevver; yalnızca teknik bir uzmanlığa sahip olan kişi değil, siyasetten ekonomiye, sanattan spora kadar geniş bir sahada fikir yürütebilen, günceli takip eden çok yönlü bir bireyi temsil etmektedir. Bu doğrultuda mecmua; akademik kadrolardan serbest meslek gruplarına, kamu görevlilerinden üniversite gençliğine ve ev kadınlarına kadar toplumun okuryazar ve analitik düşünce yapısına sahip kesimlerine hitap etmeyi hedef olarak benimsemiştir (*Akis*, 1954, s. 3).

Türk siyasi tarihindeki kritik dönemeçlerde belirleyici bir aktör olan Akis dergisi, yayına başladığı andan itibaren geniş bir kitlede nezdinde etki sahibi olmuştur. Yayın hayatının başlangıcında tarafsızlık ilkesine sadık kalacağını beyan etmesine rağmen, kurumsal yapısındaki kişiler nedeniyle başlangıçta Demokrat Parti ile ilişkilendirilmekten kurtulamamıştır. Özellikle kurucu Metin Toker'in o süreçte iktidarın yayın organı niteliğindeki Zafer gazetesinde çalışması ve dergi içeriğinde DP'li milletvekillerine geniş yer ayrılması, yayının kamuoyunda iktidar güdümünde bir imaj çizmesine sebebiyet vermiştir.

Buna karşın, dergide iktidarın uyguladığı politikalara yönelik yapılan eleştiriler, derginin başlangıçtaki tutumunda bir kaymaya yol açmıştır. Akis'in yayın çizgisinin kesin bir muhalif kimliğe bürünmesinde, 1955 yılının başında meydana gelen iki temel gelişme dönüm noktası teşkil etmiştir:

Metin Toker'in Evliliği: Toker'in, ana muhalefet lideri İsmet İnönü'nün kızı Özden İnönü ile gerçekleştirdiği evlilik, derginin siyasi duruşunda radikal bir dönüşüme yol açarak yayını muhalefet odağına yaklaştırmıştır (Çelebi, 2017, s. 99).

Mükerrem Sarol Kampanyası: Dönemin Devlet Vekili Dr. Mükerrem Sarol'a karşı yürütülen sert yayıncılık faaliyeti, derginin tarafsızlık iddiasından uzaklaşarak doğrudan bir siyasi hesaplaşmanın öznesi haline gelmesine neden olmuştur.

Söz konusu gelişmelerin neticesinde Akis, iktidar destekçisi imajını bütünüyle tasfiye ederek, Demokrat Parti karşıtı görüşlerin güçlendiği ve muhalif söylemlerin yer tuttuğu bir dergiye dönüşmüştür. 1954 yılından itibaren kademeli olarak tarafsızlık ilkesinden uzaklaşan yayın organı, Cumhuriyet Halk Partisi eksenli bir yayın politikasına yönelmiştir. Bu tarafgirlik sürecinde, yukarıda değinilen ailevi bağlar ve Mükerrem Sarol davası neticesinde verilen mahkûmiyet kararı belirleyici faktörler olarak öne çıkmaktadır. Bahsi geçen kırılmalar, derginin hem içerik yönünü hem de dilini iktidar karşıtı bir yapıya büründürmüştür. Nitekim dergi arşivi üzerinde yapılan incelemeler, metinlerin eleştirel dozunun zamanla artış gösterdiğini ve daha sert bir muhalif üslubun benimsendiğini göstermektedir.

Akis Dergisi'nde İhtilal İmalarının Söylemsel İnşası

1957 Kasım ayının sonunda dergi, darbe imalarını felsefi ve kuramsal bir zemine oturtmuştur. Mustafa Suat İnce'nin kaleme aldığı makalede, bir iktidarın halkın arzularına karşı maddi kuvvet kullanarak direnmesi durumunda, sürecin artık bir fikir mücadelesi değil, bir kuvvet mücadelesi olacağı savunulmuştur. Dergi bu noktada, pasif mukavemet ve sistemli itaatsizlik önerilerini sunarak, yönetenlerin yaptırım uygulayamaz hale getirilmesini hedeflemiştir. Bu

yaklaşım, kışladaki ve sokaktaki huzursuzluğun entelektüel bir kılıfla meşrulaştırılması stratejisinin bir parçasıdır (*Akis*, 1957a, s. 17).

Aralık 1957'de Metin Toker'in yazılarında, demokratik kanalların tıkanmasının yaratacağı tehlikeler daha sert bir üslupla işlenmiştir. Toker, yasal muhalefetin tasfiye edilmesinin, ondan çok daha tehlikeli olan yer altı muhalefetini doğuracağını ileri sürmüştür. Bu bağlamda kullanılan, iktidarın yıkmak için balta salladığı binanın altında kalabileceği yönündeki metafor, DP iktidarının kendi politikalarıyla kendi sonunu hazırladığına dair doğrudan bir imadır (*Akis*, 1957c, s. 5).

Dönemin polemiklerinden biri, İsmet İnönü'nün "Huzur tankla, topla elde edilemezdi" uyarısı etrafında şekillenmiştir. Akis, bu ifadeyi iktidarın baskı yöntemlerine karşı bir uzlaşı çağrısı olarak nitelendirse de DP kanadı bu dili darbe metotlarını meşru göstermek olarak yorumlamıştır (*Akis*, 1957b, s. 7) Dergi, yılın son nüshalarında iktidarın bu güvenlik kaygılarını vesvese olarak tanımlamış; ancak aynı zamanda bu korku ikliminin iktidarın meşruiyet zeminini nasıl aşındırdığını işlemeye devam etmiştir (*Akis*, 1957d, s. 10).

1958 başındaki siyasi atmosferde ordu ve müdahale ihtimali hassas bir konu haline gelmişken, Akis üniversite muhtariyetine yönelik kısıtlamaları doğrudan doğruya darbe kelimesiyle tanımlamıştır. Her ne kadar bu ifade akademik bir müdahaleyi tasvir etmek için kullanılmış olsa da 9 Subay Olayı ihbarıyla çalkalanan Ankara'da bu terminoloji seçiminin tesadüf olmadığı görülmektedir. Dergi, Turhan Feyzioğlu aracılığıyla Nazi Almanya'sından ve Alfred Kühn'den örnekler vererek, Hitler'in tahrip edici otoritesinin ancak sessiz kalan bilginler sayesinde vücut bulabildiği mesajını iletmiştir. Medenî cesaret eksikliğine yapılan bu vurgu, aslında sessiz bekleyişe bir atıf niteliği taşırken; toplumsal bir ses yükselmemesinin daha büyük kötülüklere yol açacağı uyarısı, Türkiye'nin o günkü koşullarına yapılan bir göndermedir (*Akis*, 1958a, s. 5).

Dergi, baskıcı sansür mekanizmalarını aşmak amacıyla 1789 Fransız İhtilâli üzerine bir yazı müsabakası açarak tarihsel bir metafor oluşturmuştur. Milyonlarca insanın canına mal olan bu darbenin insanların kaderini kendi ellerine teslim etme amacı güttüğünün belirtilmesi, doğrudan bir göndermedir. Metinlerde geçen "kalpleri hürriyet aşkıyla alevlenen milletlerin içeride istibdadı yıkması" ifadesi, dönemin Demokrat Parti yönetimine yönelik bir darbe uyarısı olarak algılanabilir. İhtilal kavramının bu denli yoğun kullanımıyla dergi, Napolyon örneği üzerinden hürriyete ihanet edenlerin sonunun hüsran olacağını belirterek Türk demokrasisinin içinde bulunduğu döneme dikkat çekmiştir (*Akis*, 1958b, s. 18).

Ocak 1958'deki söylemin merkezinde, ordunun siyasete karıştırılmasının "ilerideki büyük hareketlerin cüretkârlarına zemin hazırlayacağı" uyarısı yer almaktadır. Dergi, Dokuz Subay Olayı kapsamında gerçekleştirilen tutuklamaları detaylandırarak, hükümetin olayı ayrı bir disiplin vakası olarak nitelendiren resmî tezine karşı çıkmıştır. Akis'e göre, bu subayların tutuklanma nedeni doğrudan bir darbe planıdır ve iktidarın bu planın kapsamından duyduğu endişe nedeniyle halktan bilgi saklandığı ileri sürülmüştür (*Akis*, 1958b, s. 18).

Metin Toker, haftalık analizlerinde Demokrat Parti liderlerinin 1946-1950 yılları arasında savundukları demokratik fikirlerden uzaklaşmalarını, rejimin sınıfta kalma gerekçesi olarak sunmuştur. Toker'e göre zafer şahıslarda değil, ancak demokratik fikirlerde kalacaktır; bu durum ise o dönemde ordunun ve aydınların zihnindeki müdahale fikrinin entelektüel zeminini özetleyen temel bir argüman haline getirilmeye çalışılmıştır. Bu yaklaşım, yaşanacak olası bir sarsıntıyı bir yıkım değil, terk edilen asıl ilkelere dönüşün bir gereği olarak tasarlamıştır (*Akis*, 1958c, s. 5).

Şubat ayının en çarpıcı söylemsel çıkışı, sistemi bir araç üzerinden tanımlayan benzetmedir. Toker, Batı'da araçların frenle kontrol edildiğini, ancak Doğu'da arabadan şikayetçi olanın ona fren takmak yerine arabayı değiştirmeye kalktığını ifade etmiştir. Bu cümle, mevcut rejimin artık denetim mekanizmalarının (frenin) kalmadığına ve dolayısıyla arabanın (hükümetin) toptan değiştirilmesinin

gündeme gelebileceğine dair yapılmış göndermelerden biri kabul edilmektedir. Nitekim aynı sayıda "çıplak kuvvet denemesi iktidara pahalıya mal olabilir" uyarısı, yer almaktadır (*Akis*, 1958d, s. 5).

Dergideki darbe teması sadece muhalif bir talep olarak değil, bizzat iktidarın bir korku ögesi olarak da işlenmiştir. Başbakan Menderes'in Bursa'daki konuşmasında kullandığı "Gelirlerse kimbilir nasıl gelirler" ifadesi, siyasi literatürde iktidarın endişesi olarak yorumlanmıştır. Akis, Başbakan'ın bu endişeyi Anadolu Ajansı aracılığıyla resmen duyurmasını, seçim dışı ihtimallerin bizzat devletin zirvesi tarafından tescillenmesi olarak okuyucuya sunmuştur (*Akis*, 1958e, s. 4). Adnan Menderes'in seçimlerdeki zaferleri göz önüne alındığında bu ifadesi darbe imalarının hükümet kanadında da yankı bulduğunu göstermektedir.

Ayın son haftasında dergi, Fransız İhtilali'ni örnek göstererek toplumun hareket tarzının ve neticesinin meşru olduğu savı işlenmiş; 20. yüzyılın bu tür davranışlara sahne olmaktan uzak olmadığı belirtilmiştir. Bu satırlar, meclisteki gerilimin sokağa ve aydın kesime bir meşru direnme hakkı olarak yansıdığının ve müdahale beklentisinin sosyolojik bir zemine oturtulduğunun göstergelerinden bir başkasıdır (*Akis*, 1958f, s. 21).

Dergi, tiyatro bölümünde Ugo Betti'nin Kraliçe ve Asiler oyunu üzerinden darbe fikrini entelektüel bir temele oturtmuştur. Eserin analizi sırasında kullanılan, "İhtilal, bozulmuş bir düzenin yeniden kurulması için yapılırdı" ifadesi, dönemin siyasi tıkanıklığına sanatsal bir kılıf üzerinden getirilen bir çözüm önerisidir. Bu söylemle darbe, bir yıkım değil, aksine işlevini yitirmiş ve bozulmuş düzenin tekrar ihyası için gerekli bir restorasyon süreci olarak meşrulaştırılmaya çalışılmıştır (*Akis*, 1958g, s. 28). Yapılan örtülü imalardan bir diğerine de tiyatro bölümünde rastlanılmıştır. Geniş okuyucu kitlesine sahip olan Akis dergisinin siyasi haberler kısımları dışındaki bölümlerinde de darbe vurgusu yapılmıştır.

Akis, dış dünyadaki siyasi kırılmaları Türkiye'deki duruma birer kıyas olarak sunma stratejisi gütmüştür. Küba'daki diktatör Batista'nın hürriyetleri kısıtlaması karşısında Fidel Castro'nun yükselen darbe çağrıları ve Fransa'da polisin meclisi kuşatması gibi olaylar, iktidarların baskı politikalarının ters tepeceğine dair birer uyarı olarak kullanılmıştır. Bu haberlerin seçimi ve sunumu, Türkiye'deki gidişatın da benzer bir darbe beklentisiyle sonuçlanabileceğine dair dolaylı bir kanıt oluşturmuştur (*Akis*, 1958h, ss. 18-19).

Metin Toker'in mart ayı sonundaki Demokrasinin Yeminli Düşmanları başlıklı makalesi, siyasi gerilimin psikolojik boyutunu ortaya koyması bakımından hayatidir. Toker, liderlerin çevresinde kümelenmiş bir grubun, "bu memlekette demokrasi olmaz, sizi de bizi de asarlar" şeklindeki telkinlerle iktidarı meşruiyetten uzaklaştırıp baskıcı bir rejime ittiğini savunmuştur. Bu söylemle, siyasi rekabetin sandık yarışı olmaktan çıkıp bir ölüm kalım meselesi haline getirilmesi eleştirilmiştir. Bu noktada kullanılan darbe iması bir temenni değil, yanlış giden bir sürecin kaçınılmaz bir sonucu olarak iktidarın önüne konulmuştur (*Akis*, 1958i, s. 5).

Metin Toker, Napoleon Bonaparte'ın öyküsü üzerinden Adnan Menderes'e yönelik sert bir tarihsel öngörü sunmuştur. Napoleon'un askerleriyle aynı çorbaya kaşık salladığı dönemde yenilmez olduğu, ancak kendisini tanrılaştırdığı noktada çöküşün başladığı hatırlatılarak, Menderes'in benzer bir durumun içinde olduğu ima edilmiştir. Bu kıyas, 1950 seçimlerindeki büyük heyecan ve halk desteğinin yerini derin bir hayal kırıklığına ve sessiz bir öfkeye bıraktığı tespitiyle desteklenmiştir (*Akis*, 1958j, s. 6).

Dergide bu dönemde yer alan en radikal söylem, hukuki yolların netice vermediği siyasi mücadelelerde milletlerin kuvvete başvurmalarının bir zaruret ve aynı zamanda bir hak olduğu iddiasıdır. Bu ifadeler, 27 Mayıs müdahalesine giden süreçte entelektüel çevrelerde aranan meşruiyet zemininin 1958 yılındaki en net yansımalarından biridir. Tarihteki darbelere atıf yapan dergi, rejimlerin baskısına karşı daha büyük bir dirençle cevap verilmesi gerektiğini savunmuştur. "Korkmayanı yola getirmenin çaresi korkutmaktır" şeklindeki ifadeler, siyasi çekişmenin artık

anayasal sınırların dışına taşma eğiliminde olduğunu gösteren bir mücadele stratejisi olarak sunulmuştur (*Akis*, 1958k, s. 16).

Akis, demokrasinin yeniden inşası için hür basın, hâkim teminatı ve üniversite muhtariyeti gibi şartların gereklilik olduğunu vurgulamıştır. Dergi, bu şartların yokluğunda aldatıldığını anlayan halkın kuvvetli bir dirençle bu gidişe dur diyeceğini savunarak, yaklaşan bir halk hareketinin fikri altyapısını pekiştirmiştir (*Akis*, 1958l, s. 17).

Dergide yer alan Yeni Parola bölümünde, İsmet İnönü'nün Demokrat Parti iktidarına yönelik en sert ve tarihe geçen uyarılarından birine yer verilmiştir. İnönü'nün, DP'nin demokratik yollardan iktidarı devretmek dışında bir seçeneği olmadığını vurguladığı "Akılları varsa, ben hayattayken düşerler dedim" ifadesi, sadece bir seçim tahmini değil, sokaktaki birikmiş öfkeye ve muhtemel bir müdahaleye dair ciddi bir sinyal olarak işlenmiştir. Dergi, İnönü'nün bu çıkışını iktidara uzatılan bir can simidi olarak nitelendirmiş; bu teklifin reddedilmesi durumunda yaşanacak toplumsal galeyandan İnönü'nün sorumlu olmayacağı imasını güçlendirmiştir (*Akis*, 1958m, ss. 4-6). Muhalif tarafça beklenen darbeye dair yapılan uyarıları demokrasi kisvesi altında değerlendirilmiştir. Adnan Menderes'in gelirlerse kim bilir nasıl gelirler sözünün bir darbe beklentisi olduğu bu noktada açıktır. Bu darbe ise muhalif kanattan beklenmektedir. Zira muhalefet de yapılan darbenin meşruiyet zeminini kurgulamaktadır.

Mayıs ayı sonundaki analizlerin ana eksenini, iktidarın her türlü demokratik tepkiyi bir darbe hazırlığı olarak görmesini eleştiren Ayaklanma Psikozu kavramı oluşturmaktadır. Metin Toker, iktidarın halk desteğini kaybettikçe hırçınlaştığını ve bizzat kendi politikalarıyla ayaklanma unsurlarını hazırladığını savunmuştur. Toker'e göre, küçük bir kıvılcımın başlatacağı toplumsal bir hareketin sel felaketine dönüşerek hem Menderes'i hem de İnönü'yü siyasal sahneden süpürmesi kaçınılmazdır. Bu noktada dergi, dönemin en büyük siyasi tabusuna dokunarak "İnönüsüz teşkilatlı ihtilâl olmaz" tespitini yapmış; böylece olası bir müdahalenin ancak ana muhalefet liderinin onayı veya varlığıyla teşkilatlı bir nitelik kazanabileceğini ima etmiştir (*Akis*, 1958n, s. 5). Yapılan bir mülakatta Aydın Menderes'in İsmet İnönü'nün darbenin ne içindeyim ne de dışında dediğini aktardığını görmekteyiz (Gerger, 1991, s. 142).

Metin Toker'in Vatanseverlik Örnekleri başlıklı analizinde, Fransa'da ordunun baskısıyla yaşanan hükümet değişimi ve De Gaulle'ün iktidara gelişi, Türkiye'deki askeri hareketlilik ihtimaline tutulan bir ayna niteliğindedir. Toker'in De Gaulle'ün meşru yoldan da olsa ayaklanmış bir ordunun zoruyla iktidara geldiği saptaması, o dönemdeki askeri müdahale beklentilerinin basın yoluyla kamusallaştırılmış bir biçimidir. Bu söylemle dergi, ordunun siyasete müdahale ederek meşruiyeti yeniden tesis edebileceği fikrini vatanseverlik etiketi altında meşrulaştırmaktadır (*Akis*, 1958o, s. 5).

Dergideki söylemin ulaştığı en radikal nokta, Metin Toker'in yaklaşan müdahalenin ayak seslerini doğrudan Adnan Menderes'in şahsına yönelik bir ihanet senaryosu üzerinden duyurmasıdır. Toker, 1958 yazının 1955 yazından farklı olacağını belirterek; Menderes'in en yakınındakilerin işlerin çıkmazda olduğunu görüp bizzat lideri devireceklerini iddia etmiştir. Bu ifadeler, Demokrat Parti içindeki çözülmeyi sadece bir siyasi dağılma değil, bir tasfiye ve müdahale sürecinin ön hazırlığı olarak tanımlamaktadır. Dergiye göre Menderes, üzerine fırlayıp tepinecek olan bu yakın dostlarının ağırlığını hissettiğinde büyük bir hayal kırıklığına uğrayacaktır (*Akis*, 1958p, s. 5).

Dergi, Ortadoğu'daki siyasi tansiyonu analiz ederken Lübnan'da 1952 yılında General Şahap tarafından gerçekleştirilen kansız ayaklanmayı gülsuyu darbeyi tabiriyle kavramsallaştırmıştır. Metin Toker'in analizlerinde Cemal Abdünnasır'ın İhtilâlin Felsefesi kitabına yapılan atıflar, diktatörlük heveslisi liderlerin tarihteki örnekler gibi "kafasını mutlaka vuracağı" uyarısıyla birleştirilmiştir (*Akis*, 1958q, ss. 4-5).

14 Temmuz 1958'de Irak'ta Nuri Said Paşa yönetiminin devrilmesi, Akis tarafından halkın sesine kulak tıkayan baskıcı rejimler için kaçınılmaz bir akıbet olarak nitelendirilmiştir. Bağdat zindanlarının kapılarının açılması, Fransız İhtilali'nin sembolik önemiyle özdeşleştirilerek ikinci Bastille benzetmesiyle sunulmuştur. Dergiye göre bu sarsıntı, Türkiye'deki siyasi kutuplaşma ve iktidarın meşruiyet tartışmaları ortamında, askeri müdahale ihtimallerine dair örtülü ama son derece net bir uyarı teşkil etmektedir. Özellikle Bayar ve Menderes'in bu olay karşısındaki şaşkınlıkları işlenmiştir. Irak'taki darbenin, halkın tasvibiyle ve memleketteki yegâne organize kuvvet olan ordu tarafından yapılmış olması, Türkiye için doğrudan bir mesaj niteliği taşımaktadır. Dergi, Irak'ın 168 yıllık bir rötarla 1789 Fransa'sının geçtiği yoldan geçtiğini savunarak, adaletsiz bir düzene karşı yükselen seslerin er ya da geç hedefine ulaşacağı fikrini işlemiştir. İhtilalin dış tahriklerle değil, içerideki sosyal nizamın adaletsizliği ve despot idareye duyulan öfke ile gerçekleştiği vurgulanarak, müdahalenin sosyolojik meşruiyeti pekiştirilmiştir (*Akis*, 1958r, ss. 6-9).

Temmuz ayı sonundaki analizlerde dergi, darbenin kökenlerini lüks ve sefalet arasındaki derin uçurum üzerinden incelemiştir. Kral Faysal'ın lüks yatı, Cadillac otomobilleri ve Londra'daki malikanesi ile halkın sefaleti arasındaki tezat, "sefil kütlelerin ziyafet artıklarını yutması" olarak tasvir edilmiştir. Bu analizle Akis, totaliter rejimlerin halktan koptukları oranda kendi sonlarını hazırladıklarını vurgulayarak, iktidara yönelik ekonomik ve sosyal adalet uyarısını en üst perdeden dile getirmiştir (*Akis*, 1958s, s. 7).

İsmet İnönü'nün dergiye verdiği mülakatlarda, iktidarın yönetim tarzı Orta Doğu memleketlerinin iç idaresi ile özdeşleştirilerek çok ağır eleştirilmiştir. İnönü, bu tarz bir idarenin Türkiye için hem yakışıksız hem de zararlı olduğunu savunmuş; Türkiye'nin hudut dışı bir askerî sefer macerasından alıkonulması gerektiğini vurgulamıştır. Dergi, "Türkiye'de bir Orta Doğu idaresinin kurulmasına müsaade etmeyeceğiz" cümlesini vurgulamıştır (*Akis*, 1958t, s. 6). Derginin dış haberler ve Irak analizlerinde darbe imaları çok daha doğrudan bir dille ifade edilmiştir. Mısır, Suriye ve Irak'taki askeri başarıların ardından, bu ihtilâli tekrarlamaya hazır binlerce subay olduğu tespiti, o dönemdeki askerî hareketliliğin altını çizen bir uyarı niteliğindedir. Sömürgeci düzene başkaldıran genç subayların kendi ülkelerinde benzer adımlar atabileceğine dair yapılan bu saptama, halka dayanmayan iktidarların "iskambil kağıdından yapılmış bir bina gibi" bir fiskeyle yıkılabileceği mesajıyla birleştirilmiştir (*Akis*, 1958t, s. 18)

Darbe fısıltıları, derginin Dünyada Olup Bitenler köşesinde yer alan Venezuela örneğiyle bir demokrasi dersine dönüştürülmüştür. Venezuela'da ordunun darbe girişiminin halk tarafından bastırılması, halka karşı girişilen hareketlerin hezimetle neticeleneceği şeklinde yorumlanmıştır (*Akis*, 1958u, s. 21). Ordu içerisindeki iktidar yanlısı kesimlerin iktidar yanlısı bir kalkışma sergilemesi ihtimali Venezuela örneği üzerinden verilmiş ve neticesinin halkın isteklerine karşı çıkan darbelerin halk tarafından bastırılacağı üzerinden işlenmiştir.

Ağustos ayı sonundaki analizlerde dergi, siyasal kutuplaşmanın vardığı tehlikeli noktayı memleketi ihtilâle iktidarın zorladığı tezi üzerinden işlemiştir. Muhalefet, darbeye karşı tek gerçek önlemin demokratik rejimin esaslarına avdet etmek olduğunu savunurken, iktidarın baskı yolunda atacağı her adımın kendi düşüşünü hızlandıracağı belirtilmiştir. Dergi, "başka türlü bir darbenin başkalarının gönlünde yatmadığı muhakkak mıydı?" sorusuyla, ordunun veya halkın içindeki tepkinin CHP dışındaki daha radikal mecralara kayabileceği imasını yaparak, demokrasiyi darbeyi lüzumsuz kılan tek sistem olarak sunmuştur (*Akis*, 1958v, s. 12).

Metin Toker, yönetimde yozlaşmanın ve denetim eksikliğinin kaçınılmaz sonucunun, ordunun darbecilerin safına geçmesi olduğunu savunmuştur. Bu noktada İnsan Hakları Beyannamesi'nde yer alan "zulme karşı meşru ayaklanma" hakkına atıfta bulunulması, dolaylı bir ayaklanma imasıdır (*Akis*, 1958w, ss. 5-6)

Başbakan Adnan Menderes'in Balıkesir konuşması, darbe tartışmalarına suikast ve serdengeçti kavramlarını eklemiştir. Menderes, muhalefeti sadece darbeyi tahrik etmekle değil, bir

suikastçıyı kışkırtmakla suçlayarak; herhangi bir darbe teşebbüsünün derhal bastırılacağını ve "idam sehpalarının kurulacağını" açıkça beyan etmiştir. Akis dergisi, bu ağır mefhumların siyasetçilerin ağzında bu denli fütursuzca kullanılmasını laçka bir durum olarak nitelendirmiştir (*Akis*, 1958x, s. 4). Menderes'in basında yer alan darbe imalarına karşı bir savunma stratejisi olarak yorumlanabilecek bu beyanları Akis'te ciddiyetsizlik olarak yazılmıştır.

Derginin Kuğunun Şarkısı başlığı altında sunduğu gözlemler, askeri müdahale ihtimalinin sokaktaki somut karşılığını yansıtmaktadır. Ankara'da içi silahlı inzibatlarla dolu ciplerin dolaşması, yol kavşaklarında bekleyen yoğun polis ve sivil emniyet kuvvetleri, memlekette fiili bir olağanüstü hal havası estirmiştir. Özellikle Cumhurbaşkanı Bayar ve Başbakan Menderes'in havaalanına inişi sırasında alınan bu tedbirler, dergi tarafından iktidarın kendi vehimlerinin bir sonucu olarak sorgulanmış; ancak bu durumun silahlı kuvvetleri harekete geçirebilecek tehlikeli bir oyun olduğu hatırlatılmıştır (*Akis*, 1958x, s. 4).

Eylül ayında yaşanan darbe hezeyanı, İstanbul Teknik Üniversitesi'ndeki öğrenci protestoları sırasında uç bir noktaya varmıştır. Yemek fiyatlarına yapılan zamları protesto eden öğrencilerin hareketi, emniyet güçleri tarafından bir darbe başlangıcı olarak nitelendirilmiştir. Bir komiserin öğrenci listesinde Ayhan Toker ismini görmesi üzerine, Metin Toker ile bir bağ kurarak "Mesele anlaşılmıştır, bu bir ihtilaldir!" demesi, dönemin siyasi paranoyasını ve iktidarın her muhalif harekette bir darbe hazırlığı aradığını gösteren bir örnek olarak kaydedilmiştir (*Akis*, 1958y, ss. 18-19).

Metin Toker'in analizlerine göre Menderes'in sert çıkışlarının arkasında; darbeden, hesap vermekten ve en önemlisi emirlerinin dinlenmeyeceğinden duyduğu derin çekince yatmaktadır. Menderes'in kürsüden dile getirdiği "Demokrasiye paydos dedirtirler" sözü, demokratik rejimin askıya alınabileceğine dair doğrudan bir tehdit olarak sunulmuştur (*Akis*, 1958z, s. 8).

Ekim ayı başında Fransa'daki anayasa değişikliği ve General De Gaulle'ün yükselişi, dergi tarafından Türk siyasetindeki iç çekişmeler için bir ayna olarak kullanılmıştır. Akis De Gaulle'ün kötü politikacılara ve memleketi yalan, riya ve çıkarcılıkla idare eden sivillere karşı ayaklanan ordu tarafından tek milli kahraman sıfatıyla iş başına getirildiğini vurgulamıştır. Bu söylemle ordu, sivil yönetimin anlayışsızlığı durumunda devreye giren bir güç olarak meşrulaştırılırken Türkiye'deki iktidara örtülü bir mesaj verilmiştir (*Akis*, 1958aa, s. 4).

Metin Toker, Üç Temel Şart başlıklı analizinde demokratik rejimlerin bekası için toplumun rejim bekçisi olması, idealist devlet adamlarının bulunması ve kurumların şahıslardan üstün tutulması gerektiğini savunmuştur. Bu şartların yokluğunda milletlerin kargaşa, darbe ve karşı darbelere mahkûm olduğu ifade edilerek Türkiye'ye yönelik bir uyarı yapılmıştır. Toker, demokrasiden uzaklaşan liderleri "gecekondu diktatör" olarak niteleyerek, bu tür figürlerin yaşadığı otorite kaybının rejimi kırılgan hale getirdiğini savunmuştur. "İsyan mı, ihtilal mi, sehpalar mı?" sorusuna karşılık verilen "zehrin panzehiri kendi içindedir" yanıtı, müdahale seslerine karşı bir direnç çağrısı olarak sunulmuştur (*Akis*, 1958ab, s. 5).

Irak'taki Nuri es-Said yönetiminin sonu, dergi tarafından Türk hükümetinin karşılaşabileceği potansiyel bir akıbet olarak sürekli taze tutulmuştur. İsmet İnönü'nün Sivas ve Amasya kongrelerindeki konuşmaları, bu kutuplaşma ortamında bir fren işlevi görmüştür. İnönü, halkın haklarını koruması için "Irak'taki usulleri" kullanmaya yönelik her türlü tahrike karşı çıkmış ve Türkiye'deki idarenin asla Nuri es-Said idaresi şekline bürünmeyeceğine dair bir teminat vermiştir. Bu tutumla İnönü, bir yandan iktidarın antidemokratik eğilimlerini eleştirirken, diğer yandan askeri müdahale kokan gelişmelere karşı demokratik meşruiyeti savunmuştur (*Akis*, 1958ac, s. 11).

Dergi, tarihsel kıyaslamaları güncel siyasi tıkanıklığa birer ders olarak kullanmaya devam etmiştir. Şubat 1959'da İsmet İnönü'nün II. Abdülhamid dönemi ordusundaki huzursuzlukları ve saray subaylarına duyulan tepkiyi anlatan hatıraları, dönemin siyasi atmosferine yönelik dolaylı bir

mesaj olarak sunulmuştur (*Akis*, 1959a, ss. 14-15). Mayıs 1959'da yayımlanan 1848 Fransız İhtilali anlatısında, halkın barikatlar kurarak saraya yürümesi ve ordunun sonunda halkın safına geçerek kralı kaçmaya zorlaması, okuyucu için net bir darbe iması olarak kurgulanmıştır (*Akis*, 1959c, ss. 21-22). Geçmişten ya da diğer ülkelerden yapılan kıyaslamalar neticesinde halka darbe bilinci aşılanmaya çalışılmıştır.

Akis, dış dünyadaki darbe teşebbüslerini Türkiye'deki iktidara yönelik örtülü birer uyarı mekanizmasına dönüştürmüştür. Irak'taki gelişmeler üzerinden darbenin bir başlangıç değil, uzun süreli bir siyasal çözülmenin neticesi olduğu vurgulanmıştır. Musul ve Bağdat'taki olaylar için kullanılan "İhtilâl olmasına değil, olmamasına şaşmak lâzımdı" ifadesi, müdahalenin kaçınılmazlığını ima eden en güçlü verilerden biri olarak sunulmuştur. Ayrıca Güney Amerika'daki diktatörlüklerin çöküşü ve darbe mahkemeleri uyarısı, Türkiye'deki baskıcı yönetim ve ekonomik sarsıntıyla zihinsel bağlar kurulmasını amaçlamıştır (*Akis*, 1959b, ss. 20-21). Diğer ülkelerle kurulan benzerlikler göstermektedir ki Akis Türkiye'de de bir darbenin olmamasına şaşırırdı.

Haziran 1959'a gelindiğinde, demokratik mücadelenin dışına çıkıldığına dair karamsar bir teşhis öne çıkmıştır. Doğan Avcıoğlu, meşru mücadele yolları kapatılan bir muhalefetin kaba kuvvete başvurabileceğini bir zaruret olarak tanımlamıştır. Özellikle "DP seçimleri kaybetse bile iktidarı vermeyecek" söylemine karşı dergi, seçimi kaybettiği halde iktidarı terk etmemenin bir "hükümet darbesine teşebbüs suçu" teşkil ettiğini vurgulayarak, müdahalenin ayak seslerini meşruiyet tartışmaları üzerinden duyurmuştur (*Akis*, 1959d, s. 5).

14 Temmuz tarihinin Irak'taki askeri darbenin birinci yıldönümüne denk gelmesi, dergi yazarları için DP iktidarına yönelik tarihsel bir ders verme platformuna dönüşmüştür. "Bir yıl önce bugün Bağdat'ta neler olmuştu?" sorusu üzerinden Nuri Said Paşa'nın sonu ile Adnan Menderes'in izlediği politikalar arasında kurulan örtük paralellikler, otoriterleşme eğilimlerinin kaçınılmaz sonuna dair bir hatırlatma niteliğindedir (*Akis*, 1959e, s. 5).

Meclis kürsüsüne yansıyan Batista kompleksi ve Fidel Castro benzetmeleri, dergi sayfalarında geniş bir analiz alanına kavuşmuştur. İktidarın muhalefeti Castro'ya benzeterek darbe tahrikçiliğiyle suçlaması, Turhan Feyzioğlu tarafından iktidarın devrilme korkusuna atıfla Batista kompleksi olarak tanımlanmıştır. Akis, 83 yaşındaki diktatör Batista'nın devrilme korkusunun sonunda gerçekleştiğini vurgulayarak, devrilme korkusuyla hareket eden yönetimlerin bu akıbetten kaçamayacağı imasında bulunmuştur (*Akis*, 1959f, s. 4).

Dergideki en sert müdahale iması, iktidarın hatalarındaki ısrarını "paraşütlü veya paraşütsüz düşmek" zorunda olan bir akıbete benzetmesiyle somutlaşmıştır. Eğer 1961'de seçim yapılmazsa CHP'nin iktidarı anayasa dışı ilan edeceği vurgusu, meşruiyetini yitiren bir yönetime karşı yapılacak her türlü müdahalenin kapısını aralayan siyasi bir duyuru niteliği taşımaktadır. Dergiye göre, halkın iradesini yok sayarak iktidarı kaptırmayız diyen zihniyet, sonunda "taşlara vurulacak başların kırılacağı" bir sürece zemin hazırlamaktadır (*Akis*, 1959f, ss. 4-5). Adnan Menderes'in kim bilir nasıl gelirler sorusunun cevabını bu noktada dergi önceden sunmaktadır. Seçimlere iki yıl olmasına karşın yapılan tehditler yönetimin geleceğine dair duyulan endişeyi göstermektedir.

Dergi, Güney Kore diktatörü Syngman Rhee'nin muhalefet liderini hükümeti devirmeye teşebbüs suçlamasıyla idam ettirmesini Cellatlar Saltanatı başlığıyla sunarak Türkiye'deki iktidara doğrudan bir mesaj vermiştir. Muhalefeti vatan haini veya can düşmanı ilan ederek yok etmeye çalışmanın sonunun bir utanç ve felaket olacağı vurgulanmış; bu dış haber aracılığıyla Türkiye'deki politikaların olası radikal sonuçlarına dikkat çekilmiştir (*Akis*, 1959g, s. 25).

Darbe ve askeri müdahale ihtimaline dair en güçlü imalar, İspanya yazısı içinde gizlenen ordu analizlerinde yer almaktadır. Dergi, bir rejimin dışarıdan değil, bizzat rejim taraftarları marifetiyle yıkılabileceğini, bu kütle içinde memnuniyetsizliğin en yoğun olduğu grubun ise ordu olduğunu ileri sürmüştür. İspanyol ordusundaki subayların enflasyon altında ezilen maaşlarından ve

idarenin beceriksizliğinden duydukları rahatsızlık, Türk Silahlı Kuvvetleri içindeki huzursuzluğa yapılmış net bir atıf olarak sunulmuştur (*Akis*, 1959h, ss. 21-23).

Samet Ağaoğlu'nun "Sehpalar işlememektedir, o halde hürriyet vardır" şeklindeki düşüncesi, dergi tarafından otoriter zihniyetin bir kanıtı olarak nitelendirilmiştir. Akis, iktidarın meşruiyetini hukuktan değil, fütursuzca hareket etmekten aldığını savunarak, bu tür bir ekibin elindeki partiyi kurtarmanın artık bir hayal olduğunu vurgulamıştır (*Akis*, 1959h, s. 5).

İktidarın darbe tahrikçiliği suçlamalarına karşı muhalefetin cevabı, Suphi Baykam'ın Konya konuşması üzerinden dergide geniş yer bulmuştur. Baykam, iktidarın seçimi kaybetmesine rağmen gitmemesini doğrudan bir darbe olarak tanımlamış ve bu gayrimeşru yolun cezasının anayasada ölüm olarak belirtildiğini hatırlatmıştır. Bu sert retorik, siyasal mücadelenin artık sandık sınırlarını aştığını ve anayasal meşruiyetin korunması adına yapılacak bir müdahalenin hukuki bir zorunluluk olarak kurgulandığını kanıtlamaktadır (*Akis*, 1959i, s. 10).

Aralık 1959'da yayımlanan Haftanın İçinden sütununda, Başbakan'ın demokratik yöntemlerle durdurulamamasının doğuracağı sonuçlar vehim netice olarak nitelendirilmiştir. Dergi, iktidarın rakiplerini vatan haini olarak görmesinin gidişatı "zor kullanılması suretiyle alıkonulma" noktasına evrildiğini savunarak, müdahalenin kaçınılmazlığını bir kez daha vurgulamıştır (*Akis*, 1959j, s. 5).

Eyüp Han'ın darbe sonrası anayasayı ilga etmesine rağmen halkın bu durumdan şikâyetçi olmadığı ve yönetimin tek bir silah patlamadan devredildiği vurgusu, Türkiye için bir kansız müdahale senaryosu olarak sunulmuştur. Dergi, partizan politikacıların saltanatına son verilmesini toplumun huzuru için bir gereklilik olarak betimlemiş; böylece ordunun müdahalesini bir kurtarıcı eylem olarak meşrulaştıran çevrelere fikirsel bir dayanak sağlamıştır (*Akis*, 1959i, s. 7).

Ocak 1960 başında Metin Toker tarafından dile getirilen "Saat 12'yi vurmak üzere" uyarısı, sadece bir siyasi tahmin değil, Ankara'da konuşulan müdahalenin özeti olarak sunulmuştur. Dergi, iktidarın kendi yarattığı baskı mekanizmaları içinde boğulacağını ve son darbenin artık kaçınılmaz olduğunu ifade ederek, toplumu ve bürokrasiyi yaklaşan bir altüst oluşa zihinsel olarak hazırlamıştır (*Akis*, 1960a, s. 3).

İsmet İnönü'nün 1960 yılındaki Bursa seyahati, Akis tarafından DP'nin kalesinin yıkılmakta olduğunun bir kanıtı ve halkın iktidara karşı duyduğu öfkenin patlaması olarak betimlenmiştir. İnönü'nün bu süreçteki duruşu Churchill'e benzetilerek pekiştirilmiş; ancak asıl kırılma noktası İnönü'nün şu sözleri dergiye yansımıştır: "Seçim kazanamadıkları halde iktidarda kalmaya kalkışacakların başına dünyanın yıkılacağı ve bu iş için İnönü'nün kollarını sıvamaya hazır bulunduğu". Bu ifade, demokratik yollarla gitmeyi reddeden bir iktidara karşı gerekirse meşruiyet dışı yollarla müdahale edileceğinin açık bir tescili olarak okunmuştur (*Akis*, 1960b, ss. 4-9).

Dergi, iktidarın kişi odaklı bir otorite inşa etme çabasını PUT başlıklı yazısında sert bir dille eleştirmiştir. Kütlelerin bir tür isteriye kapıldığı ve dalkavukluğun afyon hapı gibi millete yutturulmaya çalışıldığı bir ortamda, dergi tehlike çanlarının şiddetle çaldığını vurgulamıştır. Milletin basireti veya halkın olgunluğu gibi klişelerin arkasına sığınarak sessiz kalmanın bile bile oyuna gelmek olduğunu savunan Akis, "Dur deme kudretimiz bugün vardır. Yarın kalmayabilir" diyerek, askeri bir müdahalenin veya halk hareketinin kaçınılmaz hale geldiğini zımnen ifade etmiştir (*Akis*, 1960b, s. 5).

Şubat 1960'ta darbe söylemi, doğrudan fiziksel bir tasfiye imasına evrilmiştir. Dergi, iktidarın oyunun kaidelerini değiştirmeye çalıştığını belirterek şu sarsıcı uyarıyı yapmıştır: "Oyunun kaideleri değişmeyecek... kendisi sahayı terk etmemekte ısrar ederse kolundan tutulduğu gibi geldiği yere gönderilecektir". Burada kullanılan hakem düdüğü metaforu, sandık dışı bir gücün son sözü

söyleyeceğine ve bu karara mutlaka boyun eğileceğine dair en somut müdahale iması olarak kayıtlara geçmiştir (*Akis*, 1960c, s. 5).

Dergi, Burma örneği üzerinden ordunun siyasete müdahalesini tartışmaya açmıştır. General Ne Win'in seçimleri yaparak iktidarı sivil lider U Nu'ya devretmesi, Türkiye'deki asker-sivil ilişkilerine yönelik bir benzerlik olarak sunulmuştur. Demokrasinin Sırrı başlıklı yazıda, seçimle gitmeyi reddeden iktidarların akıbeti hakkında, "Eğer General Ne Win illâ iktidarda kalmak isteseydi... kan gövdeyi götürür... bir serseri kurşun ihtirasın insanları mezara en süratli yoldan götürdüğünü Generale ispat ediverirdi" uyarısı yapılarak, müdahalenin kaçınılmazlığı ve sonuçları hatırlatılmıştır (*Akis*, 1960d, s. 12).

Mart ayının ortasında yayımlanan CHP Parti Meclisi bildirisi, rejimin bir kırılma noktasına geldiğini tehlikeli radde vurgusuyla ilan etmiştir. Dergi, bu siyasi gerilimin ortasında genç kurmay albayların ve aydınların CHP'ye katıldıkları haberini vererek, ordunun genç ve dinamik kadroları ile muhalefet arasındaki görünmez bağa dair çok ciddi bir imada bulunmuştur (*Akis*, 1960e, s. 10).

Akis, doğrudan telaffuzu yasak olan veya sansüre takılabilecek darbe kelimesini, dünya gündemi üzerinden Türk kamuoyuna aşılamaya devam etmiştir. Küba örneği üzerinden "Batista'ların her zaman tası tarağı toplayıp kaçtığı" tespitiyle, halkın iradesine karşı duranların akıbeti sembolleştirilmiştir. Ayrıca, darbe liderlerinin solculuk veya komünistlik ile suçlanmasının gerçekleri değiştirmeyeceği belirtilerek, Türkiye'deki iktidarın muhalefete yönelik yaftalama taktiklerine karşı bir savunma refleksi geliştirilmiştir (*Akis*, 1960f, s. 5).

Nisan ayının başında ordu içindeki huzursuzluk, Kayseri seyahatinde İsmet İnönü'nün yolunun kesilmesine tepki göstererek istifa eden Binbaşı Selahaddin Çetiner olayıyla somutlaşmıştır. Akis, bu olayı ve bazı subaylar hakkında açılan soruşturmaları analiz ederken, rejimin geleceğine dair bir öngörü sunmuştur. Haftanın İçinden köşesinde yer alan, iktidarın el değiştirmesinin normal yollarla değil, "kırıcı ve incitici bir tasfiye" ile olacağına dair ifadeler, sarsıcı bir müdahalenin en net habercilerinden biri olarak sunulmuştur (*Akis*, 1960g, ss. 5-16).

Sansürlenen siyasi haberlerin yerine konulan Fransa: Napolyon'un Dönüşü başlıklı tarih yazısı, dönemin askeri müdahale korkusuna dair derin bir imadır. Sürgünden dönen Napolyon'un üzerine gönderilen birliklerin eski kumandanlarına silah çekmek yerine onun safına geçişinin anlatılması, iktidara yönelik bir başka uyarıdır. Dergi, sivil idarecilerin eski kumandanlar üzerine asker sevk etme teşebbüslerini "birçok kimse için sonradan ibret yerine geçecek bir hata" olarak nitelendirmiştir (*Akis*, 1960h, ss. 3-5). İsmet İnönü'nün özgeçmişine dair yapılan bu gönderme dönemin hassas dinamikleri için oldukça kırılgandır.

Akis, Nisan ayı sonunda Türkiye gündemini Güney Kore'deki Syngman Rhee iktidarının çöküşü üzerinden işlemiştir. Üniversite gençliğinin sokaklara dökülmesi ve polisin halka ateş açması gibi sahneler üzerinden Ankara ve İstanbul sokaklarındaki manzaralara ayna tutulmuştur. Diktatörlerin "milletin şamarı suratlarına indiğinde" düştükleri durum vurgulanırken kullanılan "Coşkun su, seti mutlaka yıkar" ifadesi, toplumsal patlamanın engellenemezliğini simgeleyen bir metafor olarak sunulmuştur (*Akis*, 1960i, ss. 4-6).

Sonuç

Bu çalışma, Demokrat Parti'nin 1950-1960 yılları arasındaki iktidar sürecini ve bu sürecin son evresinde Akis dergisi üzerinden inşa edilen muhalif söylemi analiz etmiştir. DP'nin seçim zaferiyle başlayan demokratik meşruiyet zemini, iktidarının ilk yıllarından itibaren belirli çevrelerce eleştiri yağmuruna tutulmuştur. Çalışmanın ilk bölümünde ele alınan 1950-1957 arası icraatlar, sadece birer tarihsel veri olarak değil; 1957 sonrasında netleşen sert muhalefetin söylemsel kökenlerini ve eleştiri zeminini anlamlandırmak adına kurucu bir temel olarak değerlendirilmiştir.

1957 seçimlerinden 27 Mayıs 1960'a kadar olan süreç, Akis dergisinin yayın politikası ekseninde incelendiğinde; derginin sadece bir haber kaynağı değil, aynı zamanda siyasal bir yapılandırma merkezi olduğu görülmektedir. Yapılan incelemeler neticesinde şu temel çıkarımlara ulaşılmıştır:

- Dergi içeriğinde darbe kavramı, sadece bir olasılık olarak değil, siyasal tıkanmışlığın karşısında sunulan kaçınılmaz bir çözüm olarak kurgulanmıştır. Birçok sayı ve nüshada bu kavramın bazen doğrudan, çoğu zaman ise ima yoluyla metne işlendiği saptanmıştır.
- Akis, darbe imalarını sadece yerel dinamiklerle sınırlı tutmamış; dış dünyada, özellikle benzer siyasal gerilimlerin yaşandığı ülkelerdeki darbe ve ihtilal süreçlerini Türk siyasetiyle bağdaştırmıştır. Bu ülkelerle Türkiye arasında kurulan organik ve sembolik bağlar, benzer nedenlerin benzer sonuçlar doğuracağı yönündeki düşünceyi okuyucuya aktararak müdahaleyi zihinsel düzeyde normalleştirmiştir.

Netice itibarıyla, 1957-1960 dönemi Akis dergisi, DP iktidarına karşı yürütülen muhalefetin keskin ve yönlendirici aygıtlarından biri olmuş; müdahaleyi bir ihtimal olmaktan çıkarıp, kaçınılmaz bir durum şeklinde sunarak dönemin siyasal iletişiminde belirleyici bir rol oynamıştır.

References

Ahmad, F. (1996). *Demokrasi sürecinde Türkiye 1945-1980*. Hil Yayın.

Ahmad, F., & Ahmad, B. (1976). *Türkiye'de çok partili politikanın açıklamalı kronolojisi 1945-1971*. Bilgi Yayınevi.

Akgül, M., Görücü, F. B. (2020). Kolektif hafızanın oluşmasında medyanın rolü: 28 Şubat haberleri üzerine bir inceleme, *Turkish Studies, 15*(2), 703-728. https://dx.doi.org/10.29228/TurkishStudies.40097

Akın, B. A. (2017). Türk tiyatrosunda 12 Eylül Darbesi'ni okumak. *Turkish Studies, 12*(16), 1–24. https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.11899

Akıncı, A. (2025). *Türkiye'nin siyasal hayatı (1946-2025)*. Değişim Yayınları.

Akis. (1954, 15 Mayıs). *Akis: Haftalık Aktüalite Mecmuası*, (1). Güzel Sanatlar Matbaası.

Akis. (1957a, 30 Kasım). *Akis: Haftalık Aktüalite Mecmuası*, *11*(186). Rüzgârlı Matbaa.

Akis. (1957b, 7 Aralık). *Akis: Haftalık Aktüalite Mecmuası*, *11*(187). Rüzgârlı Matbaa.

Akis. (1957c, 14 Aralık). *Akis: Haftalık Aktüalite Mecmuası*, *11*(188). Rüzgârlı Matbaa.

Akis. (1957d, 28 Aralık). *Akis: Haftalık Aktüalite Mecmuası*, *11*(190). Rüzgârlı Matbaa.

Akis. (1958a, 18 Ocak). *Akis: Haftalık Aktüalite Mecmuası*, *12*(193). Rüzgârlı Matbaa.

Akis. (1958aa, 4 Ekim). *Akis: Haftalık Aktüalite Mecmuası*, *14*(230). Rüzgârlı Matbaa.

Akis. (1958ab, 18 Ekim). *Akis: Haftalık Aktüalite Mecmuası*, *14*(232). Rüzgârlı Matbaa.

Akis. (1958ac, 25 Ekim). *Akis: Haftalık Aktüalite Mecmuası*, *14*(233). Rüzgârlı Matbaa.

Akis. (1958b, 25 Ocak). *Akis: Haftalık Aktüalite Mecmuası*, *12*(194). Rüzgârlı Matbaa.

Akis. (1958c, 1 Şubat). *Akis: Haftalık Aktüalite Mecmuası*, *12*(195). Rüzgârlı Matbaa.

Akis. (1958d, 8 Şubat). *Akis: Haftalık Aktüalite Mecmuası*, *12*(196). Rüzgârlı Matbaa.

Akis. (1958e, 15 Şubat). *Akis: Haftalık Aktüalite Mecmuası*, *12*(197). Rüzgârlı Matbaa.

Akis. (1958f, 22 Şubat). *Akis: Haftalık Aktüalite Mecmuası*, *12*(198). Rüzgârlı Matbaa.

Akis. (1958g, 15 Mart). *Akis: Haftalık Aktüalite Mecmuası*, *12*(201). Rüzgârlı Matbaa.

Akis. (1958h, 22 Mart). *Akis: Haftalık Aktüalite Mecmuası*, *12*(202). Rüzgârlı Matbaa.

Akis. (1958i, 29 Mart). *Akis: Haftalık Aktüalite Mecmuası*, *12*(203). Rüzgârlı Matbaa.

Akis. (1958j, 5 Nisan). *Akis: Haftalık Aktüalite Mecmuası*, *12*(204). Rüzgârlı Matbaa.

Akis. (1958k, 19 Nisan). *Akis: Haftalık Aktüalite Mecmuası*, *12*(206). Rüzgârlı Matbaa.

Akis. (1958l, 26 Nisan). *Akis: Haftalık Aktüalite Mecmuası*, *13*(207). Rüzgârlı Matbaa.

Akis. (1958m, 3 Mayıs). *Akis: Haftalık Aktüalite Mecmuası*, *13*(208). Rüzgârlı Matbaa.

Akis. (1958n, 31 Mayıs). *Akis: Haftalık Aktüalite Mecmuası*, *13*(212). Rüzgârlı Matbaa.

Akis. (1958o, 7 Haziran). *Akis: Haftalık Aktüalite Mecmuası*, *13*(213). Rüzgârlı Matbaa.

Akis. (1958p, 28 Haziran). *Akis: Haftalık Aktüalite Mecmuası*, *13*(216). Rüzgârlı Matbaa.

Akis. (1958q, 12 Temmuz). *Akis: Haftalık Aktüalite Mecmuası*, *13*(218). Rüzgârlı Matbaa.

Akis. (1958r, 19 Temmuz). *Akis: Haftalık Aktüalite Mecmuası*, *13*(219). Rüzgârlı Matbaa.

Akis. (1958s, 26 Temmuz). *Akis: Haftalık Aktüalite Mecmuası*, *13*(220). Rüzgârlı Matbaa.

Akis. (1958t, 2 Ağustos). *Akis: Haftalık Aktüalite Mecmuası*, *13*(221). Rüzgârlı Matbaa.

Akis. (1958u, 9 Ağustos). *Akis: Haftalık Aktüalite Mecmuası*, *13*(222). Rüzgârlı Matbaa.

Akis. (1958v, 23 Ağustos). *Akis: Haftalık Aktüalite Mecmuası*, *13*(224). Rüzgârlı Matbaa.

Akis. (1958w, 6 Eylül). *Akis: Haftalık Aktüalite Mecmuası*, *14*(226). Rüzgârlı Matbaa.

Akis. (1958x, 13 Eylül). *Akis: Haftalık Aktüalite Mecmuası*, *14*(227). Rüzgârlı Matbaa.

Akis. (1958y, 20 Eylül). *Akis: Haftalık Aktüalite Mecmuası*, *14*(228). Rüzgârlı Matbaa.

Akis. (1958z, 27 Eylül). *Akis: Haftalık Aktüalite Mecmuası*, *14*(229). Rüzgârlı Matbaa.

Akis. (1959a, 7 Şubat). *Akis: Haftalık Aktüalite Mecmuası*, *14*(240). Rüzgârlı Matbaa.

Akis. (1959b, 14 Mart). *Akis: Haftalık Aktüalite Mecmuası*, *15*(245). Rüzgârlı Matbaa.

Akis. (1959c, 14 Mayıs). *Akis: Haftalık Aktüalite Mecmuası*, *15*(254). Rüzgârlı Matbaa.

Akis. (1959d, 30 Haziran). *Akis: Haftalık Aktüalite Mecmuası*, *15*(257). Rüzgârlı Matbaa.

Akis. (1959e, 14 Temmuz). *Akis: Haftalık Aktüalite Mecmuası*, *15*(259). Rüzgârlı Matbaa.

Akis. (1959f, 28 Temmuz). *Akis: Haftalık Aktüalite Mecmuası*, *15*(261). Rüzgârlı Matbaa.

Akis. (1959g, 4 Ağustos). *Akis: Haftalık Aktüalite Mecmuası*, *16*(262). Rüzgârlı Matbaa.

Akis. (1959h, 1 Eylül). *Akis: Haftalık Aktüalite Mecmuası*, *16*(266). Rüzgârlı Matbaa.

Akis. (1959i, 18 Kasım). *Akis: Haftalık Aktüalite Mecmuası*, *16*(277). Rüzgârlı Matbaa.

Akis. (1959j, 9 Aralık). *Akis: Haftalık Aktüalite Mecmuası*, *17*(280). Rüzgârlı Matbaa.

Akis. (1960a, 6 Ocak). *Akis: Haftalık Aktüalite Mecmuası*, *17*(284). Rüzgârlı Matbaa.

Akis. (1960b, 13 Ocak). *Akis: Haftalık Aktüalite Mecmuası*, *17*(285). Rüzgârlı Matbaa.

Akis. (1960b, 20 Nisan). *Akis: Haftalık Aktüalite Mecmuası*, *18*(299). Rüzgârlı Matbaa.

Akis. (1960c, 10 Şubat). *Akis: Haftalık Aktüalite Mecmuası*, *17*(289). Rüzgârlı Matbaa.

Akis. (1960d, 9 Mart). *Akis: Haftalık Aktüalite Mecmuası*, *17*(293). Rüzgârlı Matbaa.

Akis. (1960e, 16 Mart). *Akis: Haftalık Aktüalite Mecmuası*, *17*(294). Rüzgârlı Matbaa.

Akis. (1960f, 30 Mart). *Akis: Haftalık Aktüalite Mecmuası*, *17*(296). Rüzgârlı Matbaa.

Akis. (1960g, 13 Nisan). *Akis: Haftalık Aktüalite Mecmuası*, *18*(298). Rüzgârlı Matbaa.

Akis. (1960i, 27 Nisan). *Akis: Haftalık Aktüalite Mecmuası*, *18*(300). Rüzgârlı Matbaa.

Akkaya, H. (2020). Sanatta Dirijizm ve 1980 İhtilalinin Türk Tiyatrosuna etkileri. Turkish Studies, 15(3), 1571-1585. https://dx.doi.org/10.29228/TurkishStudies.42666

Albayrak Sak, V. (2017). Selimnâmelerde Yavuz Sultan Selim'in tahta geçişi. *Turkish Studies, 12*(16), 25–52. http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.11824

Alpar, M. (2017). Sonuçları itibarıyla 15 Temmuz darbesi. *Turkish Studies, 12*(16), 53–64. http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.11711

Altunok, H., & Gedikkaya, F. G. (2017). Türkiye'de darbeler ve askerî yargı kurumları. *Turkish Studies, 12*(16), 65–82. http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.11960

Alver, A. (2013). Türk edebiyatında unutulan sesler: 12 Eylül 1980 askerî darbesi sonrası Türkiye'de yazılan "hapishane edebiyatı"na analitik bakış. *Turkish Studies, 8*(9), 603–618. http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.4694

Ardoğan, R. (2017). İslam âlimlerine göre darbeye rıza: Leş yemek. *Turkish Studies, 12*(16), 83–102. http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.11741

Arslan, Z. (2013). Osman Turan'ın siyasetçi kimliği ve Yassıada'da yargılanması (1954–1961). *Turkish Studies, 8*(7), 19–31. http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.5219

Aydın, L. (2017). Economic effects of July 15 coup attempt in Turkey: Comparing coup attempt vs. coup d'état. *Turkish Studies, 12*(16), 103–124. http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.12132

Balık, M. (2009). Türk romanında 12 Eylül darbesi. *Turkish Studies, 4*(1–2), 2373–2411. https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.617

Başgil, A. F. (2008). *27 Mayıs ihtilali ve sebepleri görüp yaşadıklarım*. Yağmur Yayınevi.

Çakır, F. (2016). 1980 askerî darbesi öncesi İngiliz Dışişleri Bakanlığı perspektifinden Milliyetçi Hareket Partisi. *Turkish Studies, 11*(21), 29–52. https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.10050

Çelebi, M. B., & Temel, F. (2017). Türkiye'nin darbe geçmişi ve 15 Temmuz karşı darbesi: Anayasal, toplumsal ve siyasal çerçevede karşılaştırmalı bir analiz. *Turkish Studies, 12*(16), 125–148. http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.12060

Çelebi, O. (2017). Gazeteciliğe adanmış bir ömür. *Cumhuriyet Tarihi Araştırmaları Dergisi*, (26), 91–124.

Eğmir, E., & Çelik, H. (2017). Türkiye'de öğrenim gören uluslararası öğrencilerin 15 Temmuz darbe girişimi hakkındaki görüşleri. *Turkish Studies, 12*(16), 149–164. http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.11737

Ekinci, O. (2017). Kapp Darbesi: Sebepleri, aktörleri ve sonuçları. *Turkish Studies, 12*(16), 165–188. http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.11612

Erer, T. (1963). *On yılın mücadelesi*. Ticaret Postası Matbaası.

Eroğul, C. (2014). *Demokrat Parti: Tarihi ve ideolojisi*. Yordam Kitap.

Evkuran, M. (2017). Matruşkanın ironisi: Şakirtten Haşşaşî çıkarmak! Darbe teolojisini anlama denemesi. *Turkish Studies, 12*(16), 189–202. http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.11965

Fatiş, E. (2017). Mehdi, Mesih, Kutup ve Abdal inançlarına eleştirel yaklaşım. *Turkish Studies, 12*(16), 203–218. http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.11964

Fırat, H. (2009). Cumhuriyet sonrası (1960–1980) Türk romanlarında Adnan Menderes ve Demokrat Parti. *Turkish Studies, 4*(1–2), 2351–2411. https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.616

Genç, F. N. (2017). Türkiye'de askerî müdahaleler ve kriz yönetimi. *Turkish Studies, 12*(16), 219–240. http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.11945

Gerger, M. E. (1991). *Bütün yönleriyle İnönü-Menderes mücadelesi ve Demirkırat oyunu*. Akbel Yayınları.

Gevgilili, A. (1981). *Yükseliş ve düşüş*. Altın Kitaplar Yayınevi.

Güngör, Ö., & Hacıbekiroğlu, A. (2017). Mısır basınında 15 Temmuz: "Darbe sadece Mısır basınında başarılı oldu". *Turkish Studies, 12*(16), 241–258. http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.12081

Hali, S., & Rencuzoğulları, S. (2017). Tarih öğretmen adaylarının askerî darbelerin siyasî ve sosyal etkisine yönelik görüşlerinin incelenmesi. *Turkish Studies, 12*(16), 259–276. http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.11922

Hasanoğlu, M., & Memmedov, A. (2017). Sivil darbelerde yabancı STK'ların rolü: Gürcistan ve Kırgızistan örnekleri. *Turkish Studies, 12*(16), 277–288. http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.11611

Kabataş, M. (2017). Türkiye'de darbe ve müzik. *Turkish Studies, 12*(16), 289–308. http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.11371

Karaca, E. (2017). 15 Temmuz darbe girişimi: Deutsche Welle (DW)'nin darbeye dair haberciliği ve değerlendirmeleri. *Turkish Studies, 12*(16), 309–342. http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.11722

Kaya, E. (2017). Dinî grupların dinî bilgi kaynaklarını kullanımı (Gülen Cemaati örneği). *Turkish Studies, 12*(16), 343–360. http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.11853

Keser, U., & Kata, M. (2017). 27 Mayıs 1960 askerî darbesi ve Kıbrıs Türk mücadelesine yansımaları. *Turkish Studies, 12*(16), 361–386. http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.11710

Koçaş, S. (1977). *Anılar Atatürk'ten 12 Mart'a* (Cilt 1). Ajans-Türk Matbaacılık Sanayii.

Lewis, B. (1970). *Modern Türkiye'nin doğuşu*. Türk Tarih Kurumu Basımevi.

Memişoğlu, H., & Güçin, G. (2017). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının "darbe" kavramına ilişkin görüşlerinin metaforla belirlenmesi. *Turkish Studies, 12*(16), 387–400. http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.11876

Nisan, F. (2015). 1980 askerî darbesinin mimarı Kenan Evren'in ölümünün Türk basınındaki sunumu. *Turkish Studies, 10*(10), 677–704. https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.8606

Önal, T. (2015). Askerî vesayet sisteminin ilk halkası: 27 Mayıs süreci ve sonrası. *Turkish Studies, 10*(1), 511–534. https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.7683

Öymen, A. (2013). *Ve ihtilal*. Doğan Kitap.

Özcan, Z., & Doğan, M. (2017). 15 Temmuz darbe girişiminin üniversite öğrencilerinin Müslüman algısı üzerindeki etkileri. *Turkish Studies, 12*(16), 401–422. http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.11943

Sarıkaya, M. E. (2017). Dinî gruplarda güç devşirme yöntemleri: FETÖ örneği. *Turkish Studies, 12*(16), 423–438. http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.11716

Şenyıldız, Ö. (2017). Hedefine ulaşan bir askerî darbe girişimi ve İspanyol İç Savaşı (1936–39). *Turkish Studies, 12*(16), 439–452. http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.11873

Temür, H. (2022). *Demokrat Parti'de parti içi muhalefet (1946-1960)*. Tarih Vakfı Yurt Yayınları.

Tiryaki, S. (2016). Roma İmparatorluğu'nun Fırat (Euphrates) hattı (M.Ö. 129–M.S. 230). *Turkish Studies, 11*(1), 217–236. https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.9518

Toker, M. (1991). *Demokrasimizin İsmet Paşa'lı yılları 1944-1973 DP'nin altın yılları 1950-1954*. Bilgi Yayınevi.

Turan, Ş. (1999). *Türk devrim tarihi IV: Çağdaşlık yolunda yeni Türkiye (İkinci bölüm) (14 Mayıs 1950- 27 Mayıs 1960)*. Bilgi Yayınevi.

Yalansız, N. (2012). 27 Mayıs darbesi sonrası Celal Bayar ve eski Demokrat Partililerin Türk siyasi hayatına etkileri. *Turkish Studies, 7*(3), 2585–2598. https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.3641

Yaşar, Ö. (2017). 27 Mayıs 1960 darbesi dönemi çizgisel mizah ve demokrasi. *Turkish Studies, 12*(16), 471–492. http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.11522

Yaşaroğlu, H. (2013). Osmanlı'da bir darbe ve tahlili: Genç Osman örneği. *Turkish Studies, 8*(7), 705–732. http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.5369

Yaşaroğlu, H. (2016). Osmanlıda bir darbe: Sultan Abdülaziz'in hal'i ve Yıldız Mahkemesi. *Turkish Studies, 11*(1), 197–216. https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.9487

Yaşaroğlu, H. (2017). 31 Mart Darbe-i Hâile-i Osmaniyesi yahut istibdadın sonu. *Turkish Studies, 12*(16), 453–470. http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.11852

Yıldırım, S. G., & Yürüdür, E. (2017). Öngörüden gerçeğe: 15 Temmuz askerî darbe girişiminde gençlik. *Turkish Studies, 12*(16), 493–510. http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.11743

Yılmaz, E. (2020). *Demokrat Parti'nin seçimleri: 1946, 1950, 1954, 1957 genel ve yerel seçimler*. DBY Yayınları.

Yılmaz, Y. (2017). Osmanlı'da sebebi meçhul olan Kuleli Vakası'nın tarihî arka planı hakkında bazı mülahazalar. *Turkish Studies, 12*(16), 511–530. http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.12025

Yiner, A. (2017). Sultan Abdülaziz'e darbe ve meçhul ölüm. *Turkish Studies, 12*(16), 531–544. http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.11603

Zürcher, E. J. (2017). *Modernleşen Türkiye'nin tarihi* (Y. Saner, Çev.). İletişim.

ETHICAL DECLARATIONS

Research and Publication Ethics

The author(s) declare that this manuscript is an original work prepared in accordance with the principles of scientific research and publication ethics. The manuscript has not been previously published and is not currently under consideration for publication elsewhere.

All sources used in the preparation of this study have been properly cited and referenced. The author(s) confirm that the work contains no plagiarism, fabrication, falsification, or manipulation of data. The research findings are presented honestly and transparently in accordance with the principles of academic integrity.

Author Contributions

All authors have significantly contributed to the conception, design, analysis, and preparation of the manuscript. All authors have read and approved the final version of the manuscript and agree to its submission and publication.

Conflict of Interest

The author(s) declare that there is no conflict of interest regarding the publication of this manuscript.

Funding

This research did not receive any specific grant, financial support, or funding from any public, commercial, or non-profit funding agencies.

Artificial Intelligence (AI) Usage Disclosure

During the preparation of this manuscript, artificial intelligence tools may have been used solely for limited purposes such as language editing, translation assistance, and stylistic improvement. Any AI-assisted translations or language corrections were carefully reviewed and verified by the author(s). Artificial intelligence tools were not used to generate the core scientific content, research design, analysis, or scholarly conclusions. All academic responsibility for the content of the manuscript rests entirely with the author(s).

Copyright and Permissions

The author(s) confirm that all necessary permissions for copyrighted materials have been obtained where required and that the manuscript does not violate any intellectual property rights.

Author Approval

All authors confirm that they have read and approved the final version of the manuscript and consent to its submission and publication.

ETİK BEYANLAR

Araştırma ve Yayın Etiği

Yazar(lar), bu makalenin özgün bir çalışma olduğunu ve bilimsel araştırma ve yayın etiği ilkelerine uygun olarak hazırlandığını beyan eder. Makale daha önce herhangi bir yerde yayımlanmamış olup başka bir dergide değerlendirme sürecinde değildir.

Çalışmada kullanılan tüm kaynaklar akademik kurallara uygun biçimde atıflanmıştır. Yazar(lar), çalışmanın intihal, veri uydurma, veri tahrifi veya manipülasyon içermediğini; araştırma bulgularının bilimsel dürüstlük ilkelerine uygun şekilde sunulduğunu beyan eder.

Yazar Katkısı

Tüm yazarlar çalışmanın tasarlanması, yürütülmesi, analizi ve makalenin hazırlanmasına önemli ölçüde katkı sağlamıştır. Tüm yazarlar makalenin son hâlini okuyup onaylamış ve yayımlanmasını kabul etmiştir.

Çıkar Çatışması

Yazar(lar), bu makalenin yayımlanmasına ilişkin herhangi bir çıkar çatışması bulunmadığını beyan eder.

Finansal Destek

Bu araştırma herhangi bir kamu kurumu, ticari kuruluş veya kâr amacı gütmeyen kuruluş tarafından finansal olarak desteklenmemiştir.

Yapay Zekâ Kullanım Beyanı

Makalenin hazırlanması sürecinde yapay zekâ araçlarından yalnızca dil düzenleme, çeviri desteği ve anlatım iyileştirmesi amacıyla sınırlı ölçüde yararlanılmış olabilir. Yapay zekâ araçları tarafından yapılan çeviri ve dil düzenlemeleri yazar(lar) tarafından dikkatle kontrol edilmiştir. Yapay zekâ araçları çalışmanın bilimsel içeriğinin, araştırma tasarımının, analizlerinin veya akademik sonuçlarının oluşturulmasında kullanılmamıştır. Makalenin içeriğine ilişkin tüm akademik sorumluluk yazar(lar)a aittir.

Telif Hakları ve İzinler

Yazar(lar), telif hakkı gerektiren materyaller kullanılmışsa gerekli izinlerin alındığını ve çalışmanın herhangi bir fikrî mülkiyet hakkını ihlal etmediğini beyan eder.

Yazar Onayı

Tüm yazarlar makalenin son hâlini okuduklarını, onayladıklarını ve yayımlanmasını kabul ettiklerini beyan eder.